

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΒΟΝΤΙΚΑΚΗΣ ΦΩΤΗΣ	ΑΜ: 8814
ΚΟΥΝΔΟΥΡΑΚΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ	ΑΜ: 8871
ΦΙΤΣΟΔΑΣΚΑΛΑΚΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ	ΑΜ: 8616

**«Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΩΝ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ»**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ : Επικ. Καθηγητής κ. Στ. Αρβανίτης

Ηράκλειο, Φεβρουάριος 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	2
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	4
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ.....	7
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	10
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	11
ABSTRACT.....	13
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	14
ΜΕΡΟΣ Ι.....	16
Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ.....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ	17
1.1 Εισαγωγή.....	17
1.2 Το κόστος παραγωγής των αγροτικών προϊόντων.....	18
1.3 Το κόστος εμπορίας των αγροτικών προϊόντων	19
1.4 Σχέση αγροτικών προϊόντων και εμπορίας τους.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	23
2.1 Στοιχεία αγροτικής παραγωγής στην Ευρωπαϊκή Ένωση	23
2.2 Χρήση αγροτικής γης στην Ευρωπαϊκή Ένωση	26
2.3 Τύποι Αγροκτημάτων.....	27
2.4 Απασχόληση στον αγροτικό τομέα	28
2.5. Γεωργική παραγωγή	31
2.6. Ενδιάμεση κατανάλωση.....	32
2.7. Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία και Επιδοτήσεις	34
2.8. Αγροτικό εισόδημα	35
2.9 Δείκτες τιμών	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	39
3.1 Εγχώριο Οικονομικό Περιβάλλον	39
3.2 Αξία αγροτικής παραγωγής	53
3.3 Απασχόληση στον αγροτικό τομέα	57
3.4. Εξωτερικό εμπόριο αγροτικών προϊόντων	60
ΜΕΡΟΣ ΙΙ.....	65
ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ.....	65

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΜΑΤΑΣ.....	66
4.1 Τομάτα - Γενικά Στοιχεία	66
4.2 Παραγωγή Τομάτας και καλλιεργούμενες εκτάσεις.....	67
4.3 Αξία παραγωγής Τομάτας	69
4.4 Τιμές πώλησης τομάτας	71
4.5 Εισαγωγές – εξαγωγές τομάτας	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΑΓΓΟΥΡΙΟΥ	75
5.1 Αγγούρι - Γενικά.....	75
5.2 Παραγωγή Αγγουριού και καλλιεργούμενες εκτάσεις.....	75
5.3 Αξία παραγωγής Αγγουριού	77
5.4 Τιμές πώλησης Αγγουριού.....	78
5.5 Εισαγωγές – εξαγωγές αγγουριού	80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΚΑΡΠΟΥΖΙΟΥ	83
6.1 Καρπούζι - Γενικά.....	83
6.2 Παραγωγή Καρπουζιού και καλλιεργούμενες εκτάσεις.....	83
6.3 Αξία παραγωγής Καρπουζιού	85
6.4 Τιμές πώλησης Καρπουζιού.....	86
6.5 Εισαγωγές – εξαγωγές Καρπουζιού.....	87
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΣΤΑΦΥΛΙΟΥ	91
7.1 Σταφύλι – Γενικά.....	91
7.2 Παραγωγή Σταφυλιών και καλλιεργούμενες εκτάσεις.....	93
7.3 Αξία παραγωγής Σταφυλιών.....	96
7.4 Τιμές πώλησης Σταφυλιών	98
7.5 Εισαγωγές – εξαγωγές Σταφυλιών	101
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	105
8.1 Ελαιόλαδο - Γενικά.....	105
8.2 Παραγωγή Ελαιολάδου και καλλιεργούμενες εκτάσεις.....	106
8.3 Αξία παραγωγής Ελαιολάδου	107
8.4 Τιμές πώλησης Ελαιολάδου.....	109
8.5 Εισαγωγές – εξαγωγές Ελαιολάδου.....	111
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	118
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	122

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 2.1:	Στοιχεία αγροκτημάτων έτους 2010 στην Ε.Ε	23
Πίνακας 2.2:	Συνολικές εργατικές εισροές στην Γεωργία, στην Ε.Ε	30
Πίνακας 2.3:	Αξία γεωργικής παραγωγής στην Ε.Ε -28	31
Πίνακας 2.4 :	Μερίδιο ενδιάμεσης κατανάλωσης στην παραγωγή έτους 2012 στην Ε.Ε – 28	34
Πίνακας 2.5:	Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία και Επιδοτήσεις, σε σταθερές τιμές, στην Ε.Ε – 28	35
Πίνακας 2.6 :	Δείκτης Αγροτικού εισοδήματος για την περίοδο 2000-2012 στην Ε.Ε – 28	36
Πίνακας 3.1:	Μακροοικονομικά μεγέθη Ελληνικής Οικονομίας	39
Πίνακας 3.2:	Εξέλιξη διαφοράς κόστους παραγωγής και τιμών παραγωγού (χωρίς τις επιδοτήσεις	46
Πίνακας 3.3 :	Αξία αγροτικής παραγωγής στην Ε.Ε -28 και στην Ελλάδα	48
Πίνακας 3.4:	Εξέλιξη της παραγωγής ορισμένων αγροτικών προϊόντων	48
Πίνακας 3.5 :	Εξέλιξη παραγωγικών μεγεθών κτηνοτροφίας στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2006-2010	50
Πίνακας 3.6:	Εξέλιξη της αλιευτικής παραγωγής στην Ελλάδα το διάστημα 2005-2009	53
Πίνακας 3.7:	Εξέλιξη της αξίας της γεωργικής παραγωγής κατά την περίοδο 2005-2012	54
Πίνακας 3.8:	Ποσοστό συμμετοχής ελληνικής γεωργίας στο ΑΕΠ για την περίοδο 2001-2010	56
Πίνακας 3.9:	Εξέλιξη εμπορικού ισοζυγίου αγροτικών προϊόντων και τροφίμων κατά την περίοδο 2006-2012	61
Πίνακας 3.10:	Διάρθρωση των εισαγωγών αγροτικών προϊόντων & τροφίμων	62
Πίνακας 3.11:	Διάρθρωση των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων & τροφίμων	64
Πίνακας 4.1:	Ύψος παραγωγής τομάτας στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013	68
Πίνακας 4.2:	Καλλιεργούμενη έκταση τομάτας στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013	68
Πίνακας 4.3:	Αξία παραγωγής Τομάτας στην Ελλάδα κατά την περίοδο	70

	2005-2013 σε πραγματικές τιμές και σταθερές τιμές	
Πίνακας 4.4:	Τιμή και Δείκτης Τιμών Πώλησης παραγωγής τομάτας στην Ελλάδα, για την περίοδο 2004-2013	71
Πίνακας 4.5:	Αξία και ποσότητα εισαγωγών – εξαγωγών Τομάτας στην Ελλάδα για την περίοδο 2005-2013	73
Πίνακας 5.1:	Ύψος παραγωγής Αγγουριού στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013	76
Πίνακας 5.2:	Καλλιεργούμενη έκταση Αγγουριού στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013	76
Πίνακας 5.3:	Αξία παραγωγής αγγουριού στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2005-2013 σε πραγματικές τιμές	78
Πίνακας 5.4:	Τιμή, ποσοστιαία μεταβολή τιμής και Δείκτης Τιμών Πώλησης παραγωγής αγγουριού στην Ελλάδα, για την περίοδο 2004-2013	79
Πίνακας 5.5:	Αξία και ποσότητα εισαγωγών – εξαγωγών Αγγουριού στην Ελλάδα για την περίοδο 2005-2013	80
Πίνακας 6.1:	Ύψος παραγωγής και καλλιεργούμενες εκτάσεις Καρπουζιού στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013	84
Πίνακας 6.2:	Αξία παραγωγής καρπουζιών στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2005-2013 σε πραγματικές τιμές	85
Πίνακας 6.3:	Τιμή, ποσοστιαία μεταβολή τιμής και Δείκτης Τιμών Πώλησης παραγωγής Καρπουζιού στην Ελλάδα, για την περίοδο 2004-2013	86
Πίνακας 6.4:	Αξία και ποσότητα εισαγωγών – εξαγωγών καρπουζιών στην Ελλάδα για την περίοδο 2005-2013	89
Πίνακας 6.5:	Αξία εξαγωγών καρπουζιού για το έτος 2013	90
Πίνακας 7.1:	Ύψος παραγωγής επιτραπέζιων σταφυλιών και οινοστάφυλων στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013	93
Πίνακας 7.2:	Καλλιεργούμενες εκτάσεις επιτραπέζιων σταφυλιών και οινοστάφυλων στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013	95
Πίνακας 7.3:	Αξία παραγωγής Σταφυλιών (Επιτραπέζιων και Οινοστάφυλων) στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2004-2013 σε πραγματικές και σταθερές τιμές	97

Πίνακας 7.4:	Τιμή, ποσοστιαία μεταβολή τιμής και Δείκτης Τιμών Πώλησης παραγωγής επιτραπέζιων σταφυλιών και οινοστάφυλων Ελλάδα, για την περίοδο 2004-2013	99
Πίνακας 7.5:	Αξία και ποσότητα εισαγωγών – εξαγωγών σταφυλιών στην Ελλάδα για την περίοδο 2005-2013	102
Πίνακας 7.6:	Χώρες προέλευσης εισαγωγών σταφυλιών στην Ελλάδα, για το έτος 2013	103
Πίνακας 7.7:	Αξία των εξαγωγών σταφυλιών, για το έτος 2013	104
Πίνακας 8.1:	Ύψος παραγωγής και καλλιεργούμενων εκτάσεων ελαιολάδου στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013	106
Πίνακας 8.2:	Αξία παραγωγής Ελαιολάδου στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2004-2013 σε πραγματικές τιμές και σταθερές τιμές	108
Πίνακας 8.3:	Τιμή, ποσοστιαία μεταβολή τιμής και Δείκτης Τιμών Πώλησης Ελαιολάδου στην Ελλάδα, για την περίοδο 2004-2013	110
Πίνακας 8.4:	Αξία και ποσότητα εισαγωγών – εξαγωγών ελαιολάδου στην Ελλάδα για την περίοδο 2005-2013	112
Πίνακας 8.5:	Χώρες προέλευσης εισαγωγών Ελαιολάδου στην Ελλάδα, για το έτος 2013	113
Πίνακας 8.6:	Αξία των εξαγωγών σταφυλιών, για το έτος 2013	113

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 2.1:	Μέγεθος αγροκτημάτων σε εκτάρια καλλιεργούμενης έκτασης, έτους 2010	24
Διάγραμμα 2.2:	Αριθμός αγροκτημάτων ανάλογα με το μέγεθος της παραγόμενης αξίας, έτους 2010	25
Διάγραμμα 2.3:	Αξία παραγωγής γεωργικών ιδιοκτησιών ανάλογα με το οικονομικό μέγεθος, έτους 2010	25
Διάγραμμα 2.4:	Χρήση αγροτικών γης (σε εκτάρια), έτους 2010	26
Διάγραμμα 2.5:	Κυριότερες μορφές καλλιέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, βάση της παραγωγής, έτους 2010	27
Διάγραμμα 2.6Α:	Απασχόληση εργατικού δυναμικού στην Ε.Ε στον αγροτικό τομέα, το έτος 2010	29
Διάγραμμα 2.6Β:	Αριθμός ετήσιων εργατωρών απασχόλησης εργατικού δυναμικού στην Ε.Ε στον αγροτικό τομέα, το έτος 2010	30
Διάγραμμα 2.7:	Κατανάλωση ενδιάμεσων εισροών από την γεωργική	33
Διάγραμμα 2.8:	Δείκτες τιμών αγροτικών προϊόντων και κτηνοτροφίας 2008-2012, στην Ε.Ε – 28	38
Διάγραμμα 3.1:	Αγροτικό εισόδημα για την περίοδο 2000-2012 σε σταθερές τιμές του 2005, στην Ε.Ε – 28 και στην Ελλάδα	42
Διάγραμμα 3.2 :	Πορεία κόστους παραγωγής και τιμών παραγωγού για την περίοδο 2005 – Ιούνιος 2011	44
Διάγραμμα 3.3:	Εξέλιξη της αξίας της γεωργικής παραγωγής κατά την περίοδο 2005-2012 (σε τρέχουσες, βασικές τιμές)	55
Διάγραμμα 3.4:	Ποσοστό συμμετοχής ελληνικής γεωργίας στο ΑΕΠ για την περίοδο 2001-2010	56
Διάγραμμα 3.5:	Εξέλιξη απασχόλησης στον Αγροτικό Τομέα κατά την περίοδο 2000-2012	58
Διάγραμμα 3.6:	Απασχόληση κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας πρωτογενούς τομέα, 2008-2012	59
Διάγραμμα 3.7:	Εξέλιξη εμπορικού ισοζυγίου αγροτικών προϊόντων και τροφίμων κατά την περίοδο 2006-2012	61

Διάγραμμα 4.1:	Πορεία παραγωγής και καλλιεργούμενη έκτασης τομάτας στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2005-2013	69
Διάγραμμα 4.2:	Αξία παραγωγής Τομάτας στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2005-2013 σε πραγματικές τιμές και σταθερές τιμές	71
Διάγραμμα 4.3:	Τιμή και Δείκτης Τιμών Πώλησης παραγωγής τομάτας στην Ελλάδα, για την περίοδο 2004-2013	72
Διάγραμμα 4.4:	Χώρες προέλευσης εισαγωγών Τομάτας στην Ελλάδα για το έτος 2013	74
Διάγραμμα 4.5:	Χώρες εξαγωγών Τομάτας από την Ελλάδα για το έτος 2013	74
Διάγραμμα 5.1:	Ύψος παραγωγής και Καλλιεργούμενης έκτασης Αγγουριού στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013	77
Διάγραμμα 5.2:	Συσχέτιση παραγωγής και τιμών πώλησης αγγουριών κατά την περίοδο 2005-2012	79
Διάγραμμα 5.3:	Χώρες προέλευσης εισαγωγών Αγγουριού στην Ελλάδα για το έτος 2013	81
Διάγραμμα 5.4:	Χώρες εξαγωγής Αγγουριών για το έτος 2013	82
Διάγραμμα 6.1:	Ύψος παραγωγής και Καλλιεργούμενης έκτασης Καρπουζιού στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013	85
Διάγραμμα 6.2:	Τιμή πώλησης και Δείκτης τιμών πώλησης καρπουζιού στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2004 – 2013	87
Διάγραμμα 6.3:	Χώρες προέλευσης εισαγωγών καρπουζιού στην Ελλάδα, για το έτος 2013	89
Διάγραμμα 7.1:	Ύψος παραγωγής επιτραπέζιων και οινοστάφυλων στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013	94
Διάγραμμα 7.2:	Καλλιεργούμενες εκτάσεις επιτραπέζιων σταφυλιών και οινοστάφυλων στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013	96
Διάγραμμα 7.3:	Αξία παραγωγής Σταφυλιών (Επιτραπέζιων και Οινοστάφυλων) στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2004-2013 σε σταθερές τιμές	98
Διάγραμμα 7.4:	Πορεία τιμών και Δεικτών τιμών πώλησης των επιτραπέζιων σταφυλιών στην Ελλάδα για την περίοδο 2005 – 2013	100

Διάγραμμα 7.5:	Πορεία τιμών και Δεικτών τιμών πώλησης των οινოსτάφυλων στην Ελλάδα για την περίοδο 2005 – 2013	101
Διάγραμμα 8.1:	Ύψος παραγωγής και καλλιεργούμενων εκτάσεων ελαιολάδου στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013	108
Διάγραμμα 8.2:	Αξία παραγωγής Ελαιολάδου στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2004-2013 σε πραγματικές τιμές και σταθερές τιμές	110
Διάγραμμα 8.3:	Τιμή πώλησης έξιτρα παρθένου ελαιολάδου και ελαιολάδου τύπου Λαμπάντε στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2004 – 2013	112

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της παρούσας πτυχιακής εργασίας, μία από τις σημαντικότερες περιόδους της ζωής μας – αυτή της πανεπιστημιακής μας εκπαίδευσης - φθάνει στο τέλος της. Έτσι, θα θέλαμε με την παρούσα δήλωση μας να αποταθούμε σε όλους εκείνους που μας βοήθησαν να ανταποκριθούμε στις απαιτήσεις και δυσκολίες που συνόδευαν τις σπουδές μας, ώστε το όνειρο μας να γίνει πραγματικότητα.

Πρώτα απ' όλα, επιθυμούμε να ευχαριστήσουμε στις οικογένειες μας οι οποίες κάτω από αντίξοες συνθήκες μας στήριξαν στον αγώνα μας και μας περιέλαβαν με απεριόριστη ανιδιοτελή αγάπη. Επίσης, θα θέλαμε να αναφερθούμε στους φίλους και στους συμφοιτητές μας για τις όμορφες στιγμές που μοιραστήκαμε όλα αυτά τα χρόνια.

Επίσης, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τα στελέχη στην Ελληνική Στατιστική Αρχή τα οποία μας προμήθευσαν με τα στατιστικά στοιχεία των εισαγωγών – εξαγωγών των -υπό διερεύνηση στην παρούσα εργασία- προϊόντων, τα οποία δεν ήταν εφικτή η εύρεση τους από τα δημοσιευμένα στατιστικά στοιχεία στις ιστοσελίδες της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής ή της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Αρχής.

Τέλος, νιώθουμε την ανάγκη να εκφράσουμε την αγάπη μας και την ευγνωμοσύνη μας στον επικ. καθηγητή κ. Στ. Αρβανίτη, για τη επιστημονική και προσωπική καθοδήγηση στην παρούσα εργασία αλλά και για την ευκαιρία που μας έδωσε να αποκτήσουμε νέες και πολύτιμες γνώσεις κατά την διάρκεια των σπουδών μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματεύεται την παρουσίαση του κλάδου των οπωροκηπευτικών και του ελαιολάδου στην χώρα μας. Ειδικότερα, στο πρώτο μέρος όπου αποτελεί την θεωρητική προσέγγιση, παρουσιάζεται ο κλάδος της γεωργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην χώρα μας κατά τα τελευταία χρόνια, ως προς την χρήση της αγροτικής γης, την απασχόληση στον αγροτικό τομέα, το αγροτικό εισόδημα, την αξία της αγροτικής παραγωγής και το εμπορικό ισοζύγιο των αγροτικών προϊόντων.

Στην συνέχεια, στο κομμάτι της εμπειρικής διερεύνησης, η εργασία επικεντρώνεται στην λεπτομερή παρουσίαση της πορείας και της διαμόρφωσης συγκεκριμένων οπωροκηπευτικών προϊόντων (καρπούζι, ντομάτα, αγγούρι, επιτραπέζια σταφύλια), καθώς και του φημισμένου ανά τον κόσμο ελληνικού ελαιολάδου. Η επιλογή των οπωροκηπευτικών προϊόντων έγινε με κριτήριο τα προϊόντα που κυρίως ευδοκμοούν και παράγονται στην Κρήτη.

Τέλος, η εργασία καταλήγει στα συμπεράσματα αναφορικά με την πορεία που ακολουθούν τα υπό διερεύνηση αγροτικά προϊόντα στην χώρα μας και στις προτάσεις βελτίωσης του τρόπου οργάνωσης και δραστηριοποίησης των εμπλεκόμενων σε αυτά. Περιληπτικά, τα συμπεράσματα για κάθε προϊόν είναι:

○ Τομάτα

Η παραγωγή τομάτας για την περίοδο 2004-2013 κινήθηκε πτωτικά με αποτέλεσμα να έχει άμεση επίδραση στην συνολική αξία αυτής, η οποία με την σειρά της μειώθηκε. Ωστόσο η τιμή παραγωγού κινήθηκε σε σχετικά σταθερά επίπεδα, παρά τις -κατά περίπτωση- έντονες αυξομειώσεις που παρουσίασε.

○ Αγγούρι

Στην περίοδο 2004-2013 η παραγωγή αγγουριού κινήθηκε ελαφρώς πτωτικά, με εξαίρεση το 2011 όπου η παραγωγή αυξήθηκε ραγδαία. Την ίδια πτωτική πορεία ακολούθησαν η αξία παραγωγής και η τιμή των αγγουριών, χωρίς, ωστόσο, να μεταβάλουν την θετική επίδραση του συγκεκριμένου προϊόντος στην διαμόρφωση του εμπορικού ισοζυγίου του, το οποίο παραμένει σταθερά σε θετικό πρόσημο.

○ Καρπούζι

Η παραγωγή καρπουζιού παρέμεινε σταθερή κατά την περίοδο 2004-2013, ωστόσο η -μικρή- αύξηση των τιμών παραγωγού οδήγησε σε ταυτόχρονη αύξηση της συνολικής

αξίας παραγωγής. Και αυτό το προϊόν επιδρά θετικά στο εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδας, καθώς κάθε χρόνο το ισοζύγιο του κινείται σε πλεονασματικό επίπεδο .

- Σταφύλι

Στα σταφύλια η παραγωγή μειώθηκε ελαφρώς κατά την περίοδο 2004-2013. Ωστόσο, η συνολική αξία αυτής παρά το γεγονός ότι παρέμεινε σταθερή, η επιμέρους πορεία της παραγωγής οινοστάφυλων και επιτραπέζιων είχε αντίθετες κατευθύνσεις. Έτσι, ενώ η αξία παραγωγής οινοστάφυλων μειώθηκε, η αντίστοιχη των επιτραπέζιων κινήθηκε ανοδικά. Από την άλλη πλευρά, τόσο οι τιμές όσο και το εμπορικό ισοζύγιο κινήθηκαν σε θετικά επίπεδα.

- Ελαιόλαδο

Για το ελληνικό «χρυσό» προϊόν του ελαιολάδου οι υπό διερεύνηση παράμετροι δεν κινήθηκαν σε θετικά επίπεδα καθώς τόσο η παραγωγή και οι τιμές, όσο και η αξία παραγωγής μειώθηκαν κατά την περίοδο 2004-2013. Αυτό, όμως δεν επηρέασε καθόλου το ισοζύγιο του ελαιολάδου, του οποίου η συνεισφορά στο ελληνικό εμπορικό ισοζύγιο παρέμεινε ισχυρότατη.

- Το βασικό συμπέρασμα το οποίο προέκυψε για τα ελληνικά αγροτικά προϊόντα ήταν η σαφής εικόνα της δυναμικής των αυτών στην παγκόσμια αγορά, τα οποία επιδρούν συνεχώς θετικά στην διαμόρφωση του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας.

Λέξεις Κλειδιά: Αγροτικά προϊόντα, αγροτικός κλάδος, οπωροκηπευτικά, καρπούζι, ντομάτα, αγγούρι, επιτραπέζια σταφύλια, ελαιόλαδο

ABSTRACT

This Dissertation investigates the Greek sector of vegetables and olive oil.

At the beginning of the Dissertation is presented the way that the European and Greek agricultural sector is structured during the last years, in terms of agricultural holdings and utilised areas, agricultural output and labour input, agriculture income and price indices.

After that, the Dissertation focuses in presenting the way that specific vegetables, orchards and olive oil are formed in terms of farming and trading.

The dissertation ends up with the conclusion and the suggestions about the way that these products should be farmed and traded.

Keywords: Agricultural products, agricultural sector, vegetables, water melon, tomatoes, cucumber, grapes olive oil.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι βασικότεροι τομείς της ελληνικής οικονομίας στους οποίους η χώρα μας παραδοσιακά δραστηριοποιείται και στους οποίους συγκεντρώνει σημαντικά πλεονεκτήματα είναι ο τουρισμός, η ναυτιλία και η γεωργία. Ο κλάδος της γεωργίας, παρά τις δύσκολες συνθήκες που επικρατούν τόσο στην ελληνική όσο και στην παγκόσμια οικονομία, αποτελεί μια από τις σημαντικότερες μεταβλητές στην διαμόρφωση του εθνικού προϊόντος, ώστε το 2010 συνετέλεσε στο 3% του Α.Ε.Π, έναντι 1.6% του ΑΕΠ στην ΕΕ-27. Πέραν, όμως, της συμβολής του στην διαμόρφωση του ΑΕΠ, ο εν λόγω κλάδος έχει υψηλή συμμετοχή και στη διαμόρφωση της συνολικής απασχόλησης. Έτσι, ενώ στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες ο αγροτικός τομέας συμμετέχει στην συνολική απασχόληση με ένα μέσο ποσοστό της τάξης του 4,7%, στην χώρα μας το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται σε 11,3% και μάλιστα με αυξητικές τάσεις (ως αποτέλεσμα της αδυναμίας δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας από τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας), παρά τις δυσμενείς συνθήκες που επικρατούν στον συγκεκριμένο κλάδο την τελευταία δεκαπενταετία. Επιπλέον, οι εξαγωγές ελληνικών αγροτικών προϊόντων καταλαμβάνουν ένα σημαντικό τμήμα των συνολικών εξαγωγών της χώρας μας γεγονός που αποδεικνύει τον πρωταγωνιστικό ρόλο που διαδραματίζει ο αγροτικός τομέας στην ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Πιο αναλυτικά, πάνω από το ένα τέταρτο των συνολικών εξαγωγών προέρχονται από τον ελληνικό αγροτικό τομέα, με το ύψος αυτών το 2010 να ανέλθει στα 4 δισεκατομμύρια ευρώ έναντι συνόλου 14,4 δισεκατομμυρίων ευρώ των συνολικών ελληνικών εξαγωγών.

Επιπρόσθετα, πέραν της άμεσης σημαίνουσας συμβολής του αγροτικού τομέα στην ελληνική οικονομία, ιδιαίτερα σημαντική είναι και έμμεση συνεισφορά σε αυτήν. Έτσι, πέρα της άμεσης προμήθειας της ελληνικής αγοράς με προϊόντα εξαιρετικής ποιότητας και ποσότητας, η ελληνική γεωργία εφοδιάζει αδιάλειπτα και την βιομηχανία της χώρας μας με τις απαραίτητες πρώτες ύλες. Παράλληλα, το κύκλωμα που αναφέρεται στο κομμάτι παραγωγή - διακίνηση - μεταποίηση - εμπορία αγροτικών προϊόντων και διείσδυσης των προϊόντων τους πρωτογενούς τομέα στον αντίστοιχο δευτερογενή, συμβάλει στην δημιουργία αρκετών παράπλευρων οικονομικών δραστηριοτήτων με συναφή θετικά αποτελέσματα όσον αφορά την απασχόληση και την ισχυροποίηση της ελληνικής οικονομίας.

Τέλος, σύμφωνα και με μελέτη του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ)¹, λόγω της γεωγραφικής ιδιαιτερότητας που παρουσιάζει η Ελλάδα, η ανάπτυξη που παρατηρείται στον συγκεκριμένο τομέα στην χώρα μας, ειδικότερα κατά τα τελευταία έτη συμβάλει στην συντήρηση των οικονομικών και δημογραφικών ισορροπιών στις αγροτικές περιοχές, με έμφαση στις μειονεκτικές ορεινές και νησιωτικές περιφέρειες, στις οποίες παρατηρείται πληθυσμιακή απογύμνωση.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματεύεται την παρουσίαση του κλάδου των οπωροκηπευτικών και του ελαιολάδου στην χώρα μας. Ειδικότερα, στο πρώτο μέρος όπου αποτελεί την θεωρητική προσέγγιση, παρουσιάζεται ο κλάδος της γεωργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Κεφάλαιο 2) και στην χώρα μας (Κεφάλαιο 3) κατά τα τελευταία χρόνια, ως προς την χρήση της αγροτικής γης, την απασχόληση στον αγροτικό τομέα, το αγροτικό εισόδημα, την αξία της αγροτικής παραγωγής και το εμπορικό ισοζύγιο των αγροτικών προϊόντων.

Στην συνέχεια, στο 2ο μέρος της παρούσης εργασίας, όπου αποτελεί την εμπειρική διερεύνηση, πραγματοποιείται μια λεπτομερή παρουσίαση της πορείας και της διαμόρφωσης συγκεκριμένων οπωροκηπευτικών προϊόντων (τομάτα – Κεφάλαιο 4, αγγούρι– Κεφάλαιο 5, καρπούζι, – Κεφάλαιο 6, επιτραπέζια σταφύλια– Κεφάλαιο 7), καθώς και του φημισμένου ανά τον κόσμο ελληνικού ελαιολάδου(Κεφάλαιο 8). Η επιλογή των οπωροκηπευτικών προϊόντων έγινε με κριτήριο τα προϊόντα που κυρίως ευδοκούν και παράγονται στην Κρήτη.

Τέλος, η εργασία καταλήγει στα συμπεράσματα αναφορικά με την πορεία που ακολουθούν τα υπό διερεύνηση αγροτικά προϊόντα και ειδικότερα στην θετική συνεισφορά τους στην οικονομία της χώρα μας, καθώς και στις προτάσεις βελτίωσης του τρόπου οργάνωσης και δραστηριοποίησης των εμπλεκομένων σε αυτά.

¹ Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Μελέτες 59, Λαμπροπούλου Α., 2005, «Η ελληνική γεωργία στο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον», Αθήνα, διαθέσιμο στο: www.kepe.gr

ΜΕΡΟΣ Ι

Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

1.1 Εισαγωγή

Κύριο χαρακτηριστικό των αγροτικών προϊόντων είναι η ιδιομορφία που παρουσιάζουν τόσο ως προς την παραγωγή, όσο και ως προς την διάθεσή τους. Αυτό οφείλεται στις ιδιαιτερότητες που διακρίνουν την προσφορά και την ζήτησή τους. Έτσι, μιλώντας με οικονομικούς όρους, η προσφορά τους χαρακτηρίζεται από την μεγάλη ανελαστικότητα λόγω της δύσκολης και χρονοβόρας προσαρμογής της παραγωγής στις εκάστοτε ανάγκες των καταναλωτών. Με απλά λόγια, σε περίπτωση πίεσης της τιμής των αγροτικών προϊόντων, οι παραγωγοί λόγω αδυναμίας άμεσης αντίδρασης στην παραγόμενη ποσότητα, εξακολουθούν να διοχετεύουν στην αγορά την ίδια ποσότητα, με αποτέλεσμα την μείωση του γεωργικού εισοδήματός τους.

Αντίστοιχα, και η ζήτηση των αγροτικών προϊόντων χαρακτηρίζεται από ανελαστικότητα, καθώς οι μεταβολές στην τιμή τους συνοδεύονται από μικρότερες μεταβολές στην ζήτηση από την πλευρά των καταναλωτών. Έτσι, μια αύξηση της προσφερόμενης ποσότητας λόγω π.χ ευνοϊκών καιρικών συνθηκών, οδηγούν σε μεγάλη μείωση των τιμών καθώς η μεταβολή (αύξηση) στην ζήτηση αυτών δεν είναι τόσο αντίστοιχα μεγάλη.

Από την άλλη πλευρά, όσο αφορά τις εξαγωγές και εισαγωγές των αγροτικών προϊόντων, αυτές εξαρτώνται, αφενός (όσον αφορά το εξωτερικό εμπόριο), από την εξωτερική ζήτηση για τα εγχώρια προϊόντα, και, αφετέρου (όσον αφορά τις εισαγωγές), από το ύψος της εγχώριας οικονομικής δραστηριότητας σε συνδυασμό με τις τιμές των ντόπιων αγροτικών προϊόντων (Ζωγραφάκης Σ., Πατρώνης Β., 2005)².

Αναφορικά με την ελαστικότητα της ζήτησης ως προς το εισόδημα, τα αγροτικά προϊόντα καλύπτουν βασικές ανάγκες των καταναλωτών με αποτέλεσμα να έχουν ένα συγκεκριμένο επίπεδο κορεσμού. Τα περισσότερα αγροτικά προϊόντα θεωρούνται αγαθά πρώτης ανάγκης τα οποία χαρακτηρίζονται από χαμηλή εισοδηματική

² Ζωγραφάκης Σ., Β. Πατρώνης (2004), "Διαχρονική Εξέλιξη της Απασχόλησης στην Ελλάδα: Η προσαρμογή του Αγροτικού Τομέα", στα Πρακτικά του 8ου Πανελληνίου Συνεδρίου Αγροτικής Οικονομίας, "Η Ελληνική Γεωργία και Ύπαιθρος στη Διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση: Νέες Προκλήσεις και Προσανατολισμοί", σελ. 577-588, Θεσσαλονίκη.

ελαστικότητα ζήτησης και υψηλό βαθμό υποκατάστασης. Έτσι, ναι μεν, η ζήτηση τους εξαρτάται κυρίως από την τιμή και την ποιότητα τους, ωστόσο μια αύξηση στο εισόδημα του καταναλωτή, η κατανάλωση των αγροτικών προϊόντων δεν αυξάνει αντίστοιχα.

Τέλος, η αγορά του κλάδου των αγροτικών προϊόντων χαρακτηρίζεται από πλήρη ανταγωνισμό λόγω της ύπαρξης πολλών κυρίως μικρών παραγωγών ενός προϊόντος. Αυτό σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το προϊόν θεωρείται από τους καταναλωτές σχετικά ομοιογενές ώστε να είναι δύσκολη η διάκριση μεταξύ των προϊόντων των διαφόρων παραγωγών, δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες ώστε η απόφαση ενός παραγωγού για αυξομείωση της παραγόμενης ποσότητας του, να μην έχει καμία ουσιαστική επίδραση στην συνολική προσφορά και τιμή του συγκεκριμένου προϊόντος. Επιπλέον η είσοδος και η έξοδος στον κλάδο της αγροτικής παραγωγής είναι ελεύθερη και σχετικά εύκολη για κάθε παραγωγό, ενώ μεμονωμένες από κάθε παραγωγό διαφημιστικές εκστρατείες για την αύξηση της ζήτησης των προϊόντων του είναι ανύπαρκτες, καθώς το όφελος για τον ίδιο θα είναι μηδαμινό. (Κώττης Γ., Κώττη Α., 1996)³.

1.2 Το κόστος παραγωγής των αγροτικών προϊόντων

Το κόστος παραγωγής των αγροτικών προϊόντων αναφέρεται στο κόστος παραγωγής του ανά μονάδα παραγόμενου προϊόντος, και αποτελεί ένα από τους σημαντικότερους οικονομικούς δείκτες. Το κόστος παραγωγής δίδει την πληροφορία στον παραγωγό σε ποια τιμή θα πρέπει να διαθέσει το προϊόν του στην αγορά ώστε να πραγματοποιήσει ένα φυσιολογικό κέρδος και να είναι σε θέση να συνεχίσει την δραστηριότητα του (Κώττης Γ., Κώττη Α., 1996)⁴. Με απλά λόγια, η διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης του αγροτικού προϊόντος και του κόστους παραγωγής υποδεικνύει το κέρδος του παραγωγού, όπου είναι η ανταμοιβή του για την ενασχόληση με την συγκεκριμένη καλλιέργεια και το ρίσκο που έλαβε για τον κίνδυνο καταστροφής της παραγωγής από δυσμενείς καιρικές συνθήκες και οικονομικές συγκυρίες.

³ Κώττης, Γ. Χ., Πετράκη-Κώττη, Α., 1996, Εισαγωγή στη σύγχρονη μικροοικονομική, Το Οικονομικό, Αθήνα.

⁴ Κώττης, Γ. Χ., Πετράκη-Κώττη, Α., 1996, Εισαγωγή στη σύγχρονη μικροοικονομική, Το Οικονομικό, Αθήνα.

Όπως γίνεται φανερό, το κόστος παραγωγής αποτελεί για τον παραγωγό βασικό προσδιοριστικό παράγοντα της ανταγωνιστικότητας του έναντι των υπόλοιπων παραγωγών. Έτσι, ένα σχετικό χαμηλό κόστος παραγωγής δίνει την δυνατότητα στον παραγωγό να προσφέρει το προϊόν του σε χαμηλότερη τιμή με άμεσο αντίκτυπο την ευκολότερη απορρόφηση της παραγόμενης ποσότητας από τους καταναλωτές, δεδομένου βέβαια ότι η ποιότητα παραμένει εξίσου καλή με των υπόλοιπων παραγωγών. Για αυτό ακριβώς το λόγο, είναι ιδιαίτερα σημαντική η γνώση από πλευράς του παραγωγού της ανάλυσης και κατανομής του κόστους πάνω στο προϊόν, ώστε αφενός να εντοπίζει σφάλματα ή κοστοβόρες πρακτικές κατά την διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας, όπως και, αφετέρου, να αναδεικνύει τις τεχνικές εκείνες που βελτιώνουν την παραγωγή και μειώνουν το κόστος της. Ακολουθώντας, λοιπόν, την κοστολογική ανάλυση της παραγωγής των αγροτικών προϊόντων, ο παραγωγός βελτιώνει την οργάνωση της γεωργικής του εκμετάλλευσης, των συντελεστών παραγωγής τους και της επιχειρηματικής του ικανότητας.

Ωστόσο, η γνώση κοστολόγησης των αγροτικών προϊόντων πέρα από το ίδιο όφελος που αποφέρει στον ίδιο τον παραγωγό, αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα και στην χώρα, καθώς συντελεί στην οργάνωση, διαμόρφωση και βελτίωση της αγροτικής πολιτικής που ακολουθείται, όπως είναι η στήριξη των τιμών των αγροτικών προϊόντων, η στήριξη των αγροτικών εισοδημάτων, η αλλαγή των μεθόδων καλλιέργειας, η προστασία του περιβάλλοντος κλπ.

1.3 Το κόστος εμπορίας των αγροτικών προϊόντων

Το κόστος εμπορίας, από την άλλη πλευρά, αναφέρεται στις δαπάνες που πραγματοποιούνται από στιγμή που ολοκληρώνεται η παραγωγή μέχρι να καταναλωθεί το προϊόν και αφορούν τις διαδικασίες της τυποποίησης, της συσκευασίας, της αποθήκευσης, της μεταφοράς, της διαφήμισης, την ασφάλιση από κινδύνους, της χρηματοδότησης κλπ.

Πιο αναλυτικά, όλοι οι παραπάνω παράγοντες που αποτελούν το κόστος εμπορίας, διακρίνουν το κόστος σε δύο βασικές κατηγορίες: 1. το μεταβλητό κόστος και 2. το σταθερό κόστος.

Το μεταβλητό κόστος αναφέρεται στο κομμάτι εκείνο του συνολικού κόστους εμπορίας το οποίο άπτεται (μεταβάλλεται) του όγκου παραγωγής των αγροτικών

προϊόντων. Με απλά λόγια, επηρεάζεται ανάλογα με την παραγόμενη ποσότητα, ώστε όσο αυξάνεται αυτή τόσο μεγαλώνει και το μεταβλητό κόστος. Το μεταβλητό κόστος αποτελείται από το κόστος των πρώτων υλών και συστατικών, το κόστος επεξεργασίας αυτών ώστε να προκύψει το εμπορεύσιμο προϊόν (όπως είναι το κόστος νερού, ηλεκτρικού ρεύματος κ.α.), και το κόστος της συσκευασίας των προϊόντων.

Από την άλλη πλευρά το σταθερό κόστος αναφέρεται σε εκείνο το κομμάτι του συνολικού κόστους το οποίο δεν επηρεάζεται (μεταβάλλεται) από την παραγόμενη ποσότητα, αλλά παραμένει αμετάβλητο. Δηλαδή αναφέρεται στα πάγια έξοδα παραγωγής και περιλαμβάνει το κόστος αποσβέσεων και χρηματοδότησης καθώς και όλα εκείνα τα γενικά έξοδα που δεν συγκαταλέγονται στο κόστος μετατροπής των πρώτων υλών σε εμπορεύσιμα προϊόντα.

Οι κυριότεροι παράγοντες που επιδρούν στην διαμόρφωση και το ύψος του κόστους εμπορίας των αγροτικών προϊόντων μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως:

1. Ο όγκος και η πολυπλοκότητα των υπηρεσιών επεξεργασίας του αγροτικού προϊόντος κατά την διάρκεια όλων των σταδίων της παραγωγής μέχρι την τελική κατανάλωση του.

Δηλαδή, όσο πιο εξειδικευμένη και περίπλοκη είναι η εν λόγω διαδικασία, τόσο αυξάνεται το κόστος εμπορίας και άρα και η τελική τιμή των αγροτικών προϊόντων.

2. Η ευαισθησία των αγροτικών προϊόντων κατά τα στάδια της εμπορίας του.

Δηλαδή, όσο περισσότερο ευαίσθητο είναι ένα προϊόν, τόσο πιο αναγκαία είναι η χρήση επιπρόσθετων μέτρων προστασίας, τεχνικών και μηχανημάτων (π.χ αποθήκευση σε ψυκτικούς θαλάμους, ειδικές συσκευασίες κλπ) με αποτέλεσμα να αυξάνεται το κόστος.

3. Το ύψος της παραγόμενης ποσότητας του προϊόντος

Η μεγάλη ποσότητα των αγροτικών προϊόντων που παράγεται, έχει ως αποτέλεσμα τον μεγαλύτερο επιμερισμό του σταθερού κόστους στο τελικό προϊόν και άρα την δημιουργία οικονομικών κλίμακας.

4. Η απόσταση μεταξύ των καναλιών παραγωγής, επεξεργασίας και εμπορίας.

Η απόσταση που υπάρχει μεταξύ του παραγωγού, του χονδρέμπορου, του λιανέμπορου και του τελικού καταναλωτή επηρεάζει τους χρόνους κυκλοφορίας και διάθεσης των αγροτικών προϊόντων και άρα και το κόστος εμπορίας αυτών

5. Το επίπεδο οργάνωσης των επιχειρήσεων εμπορίας.

Ο τρόπος επιχειρηματικής λειτουργίας και δραστηριοποίησης των φορέων που απασχολούνται στην εμπορία των αγροτικών προϊόντων (όπως π.χ η εμπειρία που έχουν, η καλή γνώση της αγοράς, ο κατάλληλος εξοπλισμός κλπ) ελαχιστοποιούν το λειτουργικό τους κόστος και άρα κατ' ελάχιστον και το κόστος εμπορίας τους.

Όλοι οι παραπάνω παράγοντες επηρεάζουν, λοιπόν, ο καθένας με τον τρόπο του στην διαμόρφωση του κόστους εμπορίας των αγροτικών προϊόντων υποδεικνύοντας την προστιθέμενη δαπάνη στην τιμή παραγωγού. Έτσι, εάν στη τιμή του παραγωγού προστεθούν οι δαπάνες των λειτουργιών εμπορίας (σταθερό και μεταβλητό κόστος εμπορίας), τότε διαμορφώνεται η τιμή διάθεσης του αγροτικού προϊόντος προς τον καταναλωτή.

1.4 Σχέση αγροτικών προϊόντων και εμπορίας τους

Η εμπορία των αγροτικών προϊόντων αποτελεί μια ιδιαίτερα ξεχωριστή και απαιτητική διαδικασία ώστε τα προϊόντα να καταφθάνουν με ασφάλεια και υψηλή ποιότητα στον τελικό καταναλωτή. Η διαδικασία της εμπορίας των αγροτικών προϊόντων είναι ξεχωριστή καθώς πρόκειται για αγαθά τα οποία αναπνέουν και μεταβολίζονται ακόμα και μετά την συγκομιδή τους από τον τόπο καλλιέργειας. Κύριο χαρακτηριστικό των αγροτικών προϊόντων (φρούτων και λαχανικών) είναι η συνεχόμενη υποβάθμιση της ποιότητας τους από την στιγμή που θα συλλεχθούν πάνω από το φυτό, καθώς χάνουν την επαφή τους με την πηγή της συντήρησής τους μέσω της λήψης των θρεπτικών συστατικών και του νερού που έχουν ανάγκη. Η υποβάθμιση αυτή η οποία διαφέρει ανάλογα με τις συνθήκες (βιολογικούς και περιβαλλοντικούς) και τη φύση του προϊόντος, κάνει επιτακτικό τον έλεγχο και τη ρύθμιση των διαδικασιών κάτω από τις οποίες εμπορεύονται τα αγροτικά προϊόντα, ώστε να γίνει εφικτή η διατήρηση όσο το δυνατόν καλύτερα των ποιοτικών τους χαρακτηριστικών έως και την στιγμή της τελικής κατανάλωσης. Και αυτό γιατί μετά την συγκομιδή των αγροτικών προϊόντων η ποιότητα τους δεν μπορεί να βελτιωθεί. Τέτοια ποιοτικά χαρακτηριστικά είναι η οσμή, η γεύση και η εμφάνιση (Kader, W., Gharbi, A., 2002)⁵.

Προκειμένου να επιτευχθούν αυτά τα ποιοτικά χαρακτηριστικά, ορισμένοι

⁵ Abdul-Kader, W. and Gharbi, A., 2002, Capacity estimation of a multi-product unreliable production line. International Journal of Production Research, vol. 40(18), pp. 4815-4834.

κρίσιμοι παράγοντες πρέπει να συντηρούνται και να ελέγχονται συνεχώς όπως είναι τα επίπεδα θερμοκρασίας, υγρασίας, φωτεινότητας και ο έλεγχος των οσμών στον χώρο αποθήκευσης. Αδυναμία ελέγχου των παραπάνω οδηγούν τα αγροτικά προϊόντα σε ταχεία υποβάθμιση της ποιότητας τους και τα κάνουν ευπρόσβλητα σε χημικές μεταβολές και επιθέσεις μικροοργανισμών. Έτσι, για να αποφευχθούν όλα αυτά απαιτείται καλή γνώση και συνεχής ενασχόληση σε όλα τα στάδια (αποθήκευση, μεταφορά, πώληση κλπ) των ατόμων που δραστηριοποιούνται στο κύκλωμα της εμπορίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

2.1 Στοιχεία αγροτικής παραγωγής στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Κύριο χαρακτηριστικό της δομής της γεωργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η μεγάλη ποικιλία αγροτικών προϊόντων ως αποτέλεσμα των γεωλογικών, τοπογραφικών, κλιματολογικών, πολιτιστικών και δομικών διαφορών που υπάρχουν μεταξύ των κρατών – μελών της.

Πιο συγκεκριμένα, όπως παρουσιάζεται και στον παρακάτω πίνακα 2.1, το 2010 υπήρχαν 12,2 εκατομμύρια αγροκτήματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 28 κρατών – μελών, στα οποία καλλιεργούνταν 174,1 εκατομμύρια εκτάρια γης (δηλαδή, το 40% της συνολικής έκτασης της Ε.Ε), ενώ το μέσο μέγεθος κάθε αγροκτήματος ήταν 14.2 εκτάρια.

Πίνακας 2.1 : Στοιχεία αγροκτημάτων έτους 2010 στην Ε.Ε - 28

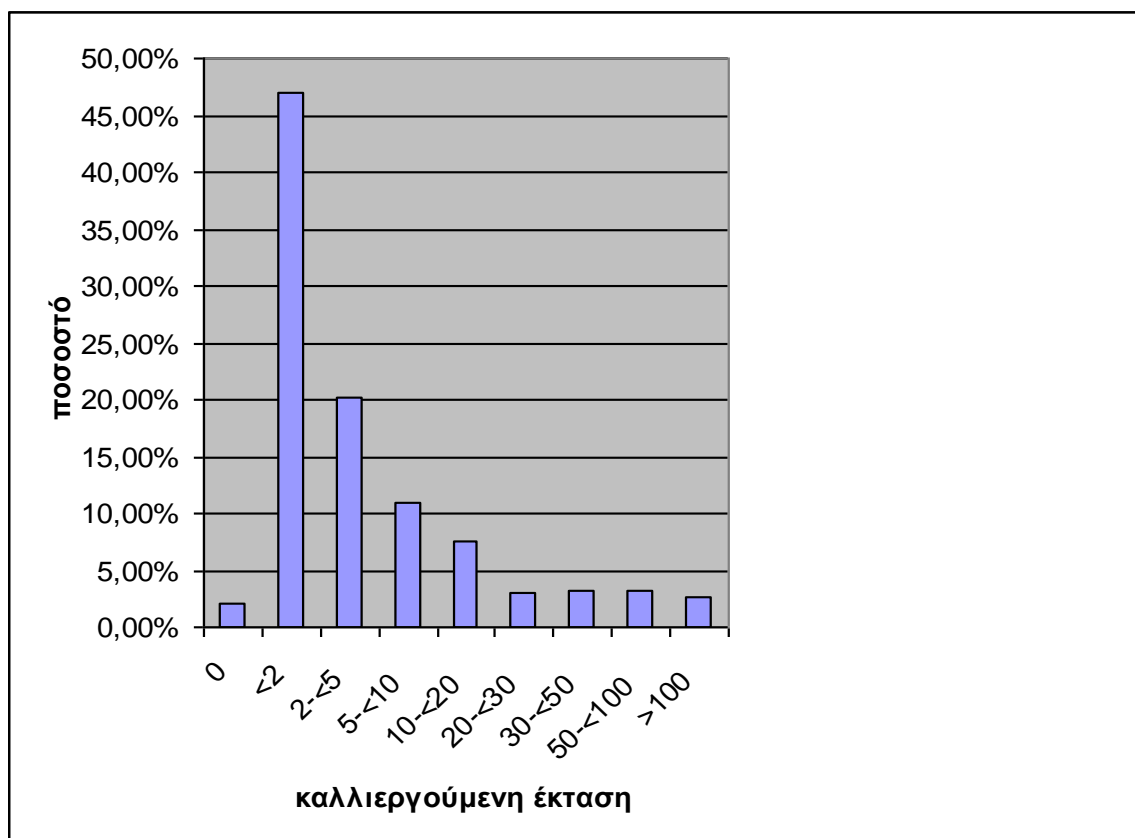
	Αριθμός ιδιοκτησιών (1.000)	Χρησιμοποιούμενη Αγροτική Έκταση (1.000 εκτάρια)	Κτηνοτροφικές μονάδες (1.000)	Απασχολούμενοι (1.000)	Παραγωγή (εκατομμύρια €)	Μέση έκταση ιδιοκτησίας (εκτάρια)
Ε.Ε - 28	12.248,0	174.115,6	135.212,3	9.945,8	307.889,5	14,2

Πηγή: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

Ωστόσο, υπάρχουν έντονες αντιθέσεις στην δομή της γεωργίας μέσα στα όρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Διάγραμμα 2.1). Από την μία πλευρά υπήρχε ένας μεγάλος αριθμός πολύ μικρών αγροκτημάτων (6 εκατομμύρια ή σχεδόν οι μισές από τις ιδιοκτησίες), στις οποίες πραγματοποιήθηκε μόλις το 2,5% της συνολικής παραγωγής. Από την άλλη πλευρά, ένας πολύ μικρός αριθμός μεγάλων αγροκτημάτων (2,7% των συνολικών ιδιοκτησιών οι οποίες έχουν έκταση άνω των 100 εκταρίων) καταλαμβάνουν σχεδόν τη μισή (50,2%) καλλιεργούμενη έκταση. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat⁶, σχεδόν το ένα τρίτο (31,5% ή 3,9 εκατομμύρια) των γεωργικών ιδιοκτησιών υπάρχουν στην Ρουμανία, από τις οποίες τα τρία τέταρτα περίπου είναι σε μέγεθος κάτω των 2 εκταρίων (δηλαδή πολύ μικρές). Επίσης, μία στις τέσσερις ιδιοκτησίες βρίσκονται στην Ιταλία (13,2%) ή στην Πολωνία (12,3%), οι οποίες -και

πάλι – στην πλειοψηφία τους χαρακτηρίζονται από την μικρή τους έκταση, καθώς κατά μέσο όρο είναι κάτω των 10 εκταρίων. Από την άλλη υπάρχουν και χώρες των οποίων η πλειοψηφία των ιδιοκτησιών καταλαμβάνουν εκτάσεις μεγάλες, όπως είναι η Γερμανία (53,9%), η Γαλλία (54,4%), η Δανία (55,1%), Φιλανδία (57,0%), Ιρλανδία (57,8%), Ηνωμένο Βασίλειο (61,4%) και Λουξεμβούργο (65,5%) όπου το μέσο μέγεθος των γεωργικών ιδιοκτησιών ήταν μεγαλύτερο των 20 εκταρίων.

Διάγραμμα 2.1 : Μέγεθος αγροκτημάτων σε εκτάρια καλλιεργούμενης έκτασης, έτους 2010

Πηγή: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

Αυτή η αντίθεση αντικατοπτρίζεται και στο οικονομικό μέγεθος των αγροκτημάτων. Έτσι, από τις 12,2 εκατομμύρια ιδιοκτησίες το 2010, οι 5,5 εκατομμύρια (δηλαδή το 44,6%) πραγματοποίησαν παραγωγή αξίας κάτω των 2.000€ και ήταν υπεύθυνες για, μόλις, το 1,4% της συνολικής παραγόμενης αξίας. Από την άλλη, το 1,9% των ιδιοκτησιών των οποίων η αξία της παραγωγής υπερέβαινε τα 250.000€ ως ποσοστό επί της συνολικής παραγόμενης αξίας αποτελεί σχεδόν τη μισή (47,8%), όπως παρουσιάζονται και στα παρακάτω σχεδιαγράμματα 2.2 και 2.3.

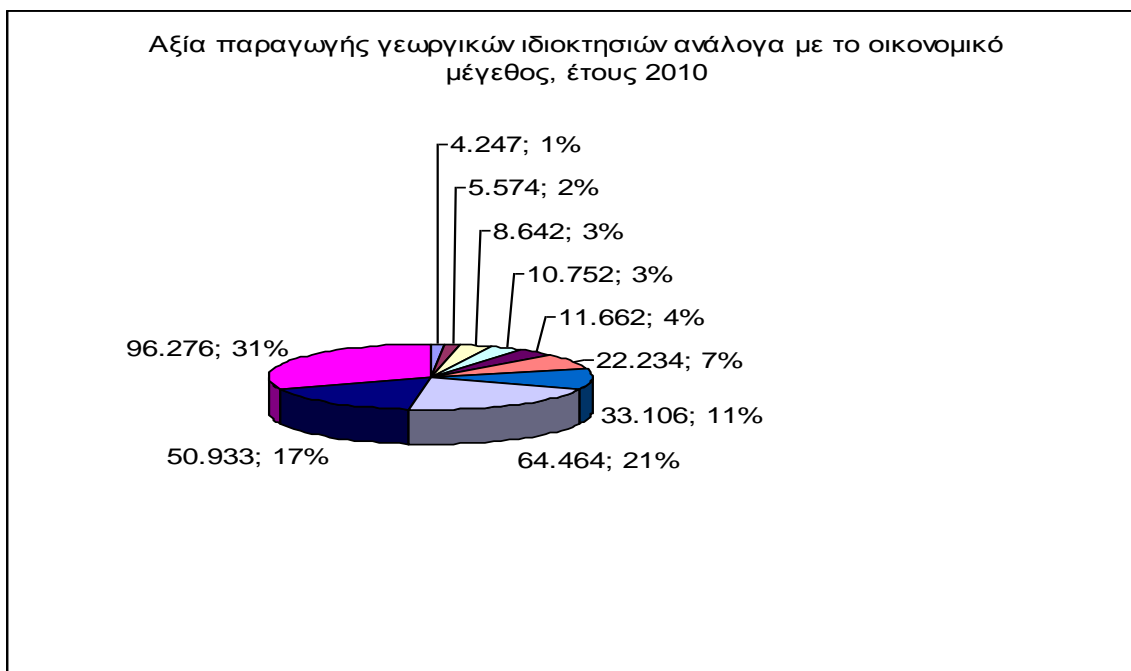
⁶ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> : Eurostat (Στατιστική Αρχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

Διάγραμμα 2.2 : Αριθμός αγροκτημάτων ανάλογα με το μέγεθος της παραγόμενης αξίας, έτους 2010

Πηγή: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

Διάγραμμα 2.3: Αξία παραγωγής γεωργικών ιδιοκτησιών ανάλογα με το οικονομικό μέγεθος, έτους 2010

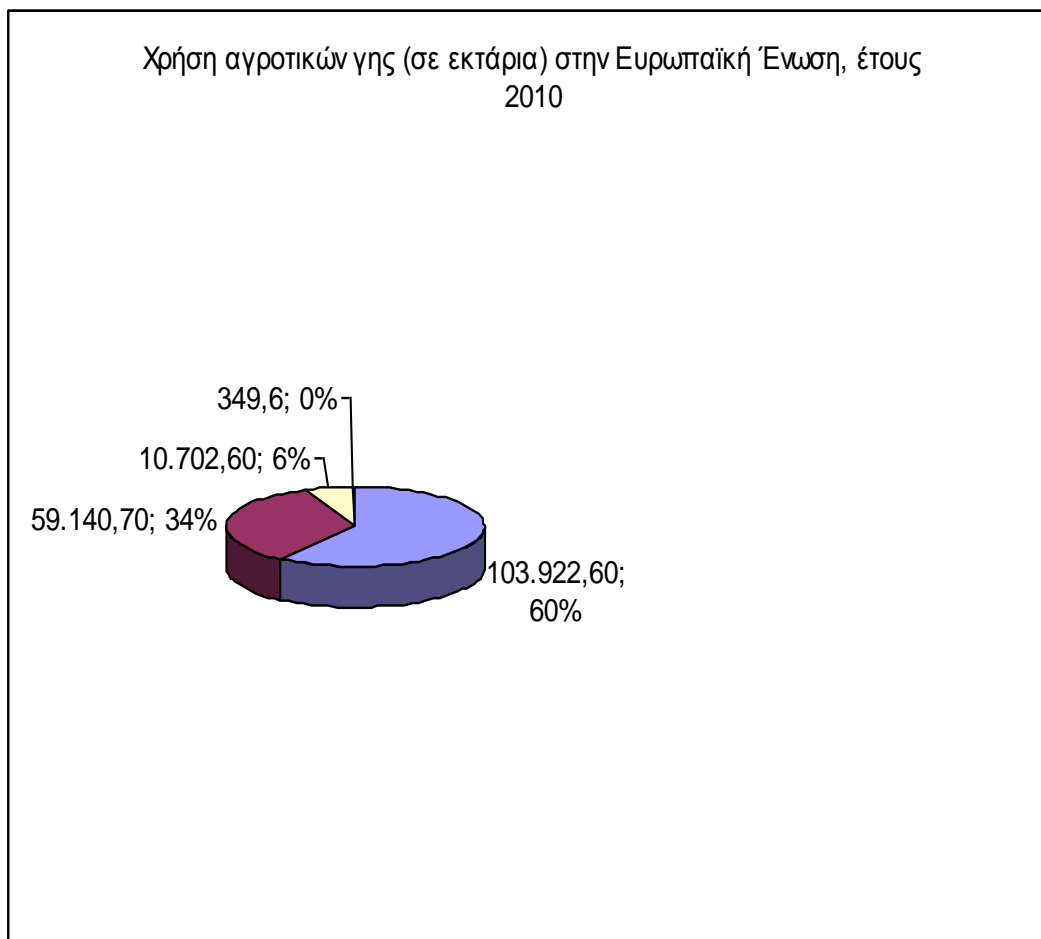
Πηγή: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

2.2 Χρήση αγροτικής γης στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής στατιστικής υπηρεσίας, οι μισές από τις εκτάσεις που χρησιμοποιούνται στην γεωργική παραγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση ανήκαν σε τέσσερα κράτη μέλη : στην Γαλλία (16%), στην Ισπανία (13,6%), στο Ηνωμένο Βασίλειο (9,7%) και στην Γερμανία (9,6%). Περίπου άλλο ένα τέταρτο της συνολικής αγροτικής γης καλλιεργήθηκε στην Πολωνία, την Ρουμανία και την Ιταλία, ενώ το υπόλοιπο ένα τέταρτο μοιράζεται μεταξύ των υπόλοιπων 21 μελών.

Το 2010, τα τρία πέμπτα (59,7%) των χωραφιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση καλλιεργήθηκαν τελικά, με την πλειοψηφία αυτών να αφιερώνεται στην παραγωγή δημητριακών. Άλλο ένα τρίτο (34%) είναι μόνιμα λειμώνες και λιβάδια. Μόνιμες καλλιέργειες, όπως αμπελώνες, ελαιώνες, σπυρώνες υπολογίζονται ως μερίδιο σε 6,1%, ενώ οι λαχανόκηποι σε περίπου 0,2%, όπως παρουσιάζονται αναλυτικά και στο παρακάτω Διάγραμμα 2.4.

Διάγραμμα 2.4: Χρήση αγροτικών γης (σε εκτάρια), έτους 2010

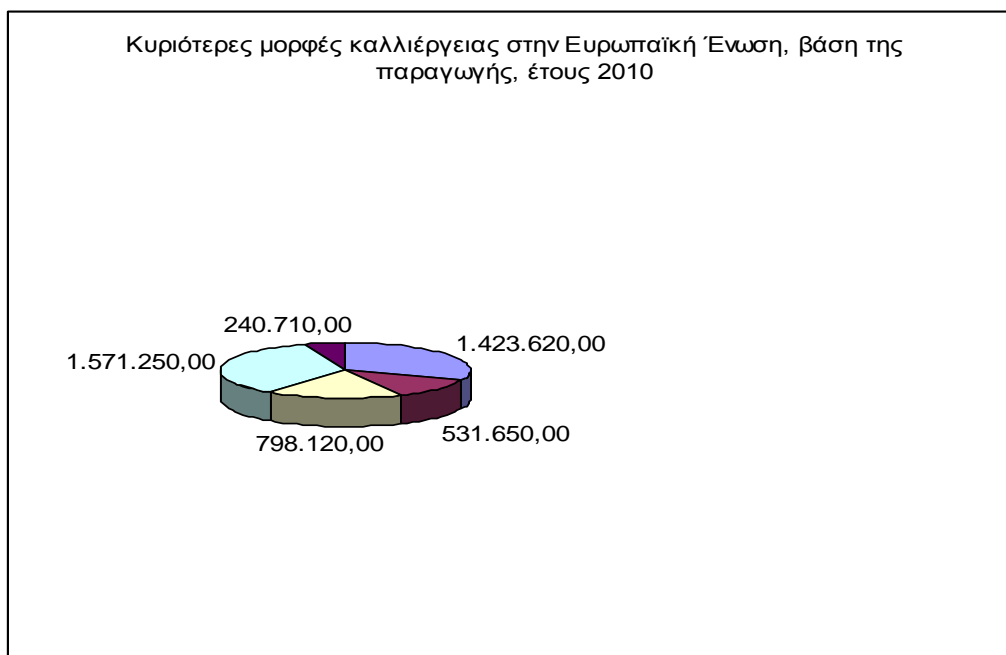
Πηγή: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

Η πλειοψηφία των χωραφιών στην Ε.Ε χρησιμοποιήθηκαν ως καλλιεργήσιμες εκτάσεις (σε 21 από τα 28 κράτη της Ε.Ε), σε αντίθεση με εκτάσεις στις οποίες υπάρχουν μόνιμες καλλιέργειες, όπου μόνο σε κάποιες Μεσογειακές χώρες (και ειδικότερα στην Ελλάδα και στην Κύπρο, με ποσοστά λίγο πάνω του 25%) το ποσοστό είναι σχετικά υψηλό

2.3 Τύποι Αγροκτημάτων

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το 2010, μια στις τέσσερις (24,9%) φάρμες φυτεύονται καλλιέργειες όπως δημητριακά, ηλιόσποροι και λαχανικά, ενώ μία στις πέντε (20,1%) φάρμες εξειδικεύονται σε μόνιμες καλλιέργειες, όπως αμπελώνες, ελαιώνες, οπωρώνες. Τέλος, για κτηνοτροφικές μονάδες και βόσκηση ζώων, όπως βοοειδών, αιγοπροβάτων, χοιριδίων και πουλερικών ή για συνδυασμό βόσκησης και καλλιέργειας οι εκτάσεις ανέρχονται σε 46,7% επί του συνόλου των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, όπως παρουσιάζεται και στο παρακάτω Διάγραμμα 2.5

Διάγραμμα 2.5 : Κυριότερες μορφές καλλιέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, βάση της παραγωγής, έτους 2010

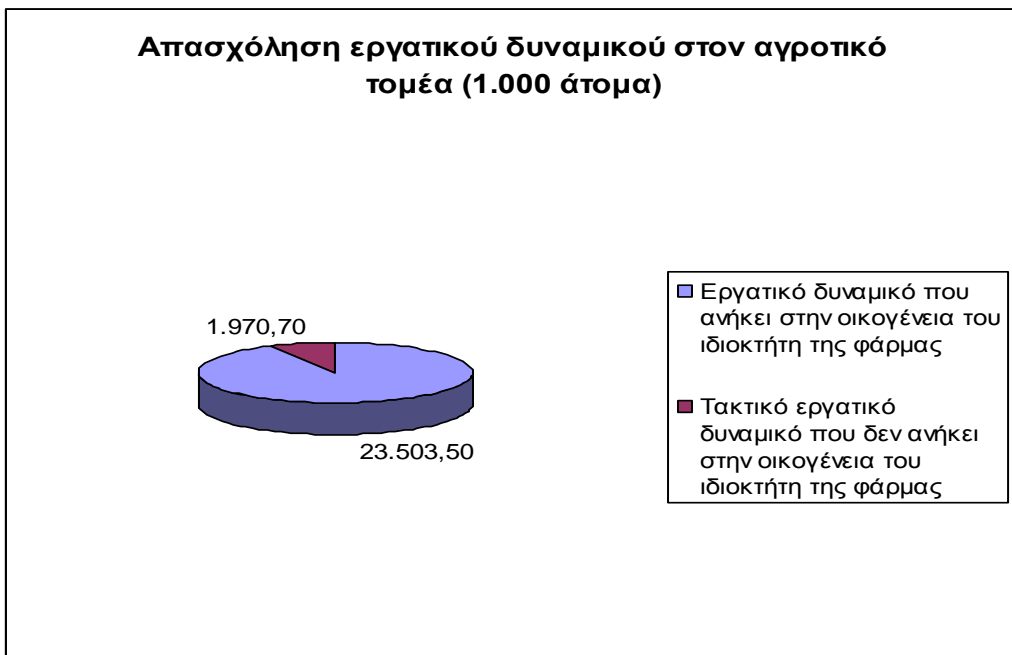
Πηγή: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

2.4 Απασχόληση στον αγροτικό τομέα

Η μεγάλη πλειοψηφία των αγροκτημάτων στην Ε.Ε είναι σχετικά μικρές οικογενειακές ιδιοκτησίες στις οποίες, συνήθως, το εργατικό δυναμικό αντλείται από τα μέλη της οικογένειας. Επιπρόσθετα, τα απαιτούμενα επίπεδα εργασίας μεταβάλλονται κατά την διάρκεια του έτους, καθώς χαρακτηρίζονται από υψηλές εποχιακές ανάγκες, π.χ κατά την διάρκεια της συγκομιδής της παραγωγής, όπου προσλαμβάνονται πολλοί εργάτες για μια μικρή χρονική περίοδο. Τέλος ένα επιπλέον χαρακτηριστικό της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα είναι ότι αρκετές φορές οι αγρότες απασχολούνται στην παραγωγή με μερική απασχόληση καθώς εργάζονται πλήρως σε άλλες δουλειές. Λόγω αυτών των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών στην αγροτική απασχόληση, η εκτίμηση για τον όγκο της απασχόλησης πραγματοποιείται σε όρους πλήρους απασχόλησης.

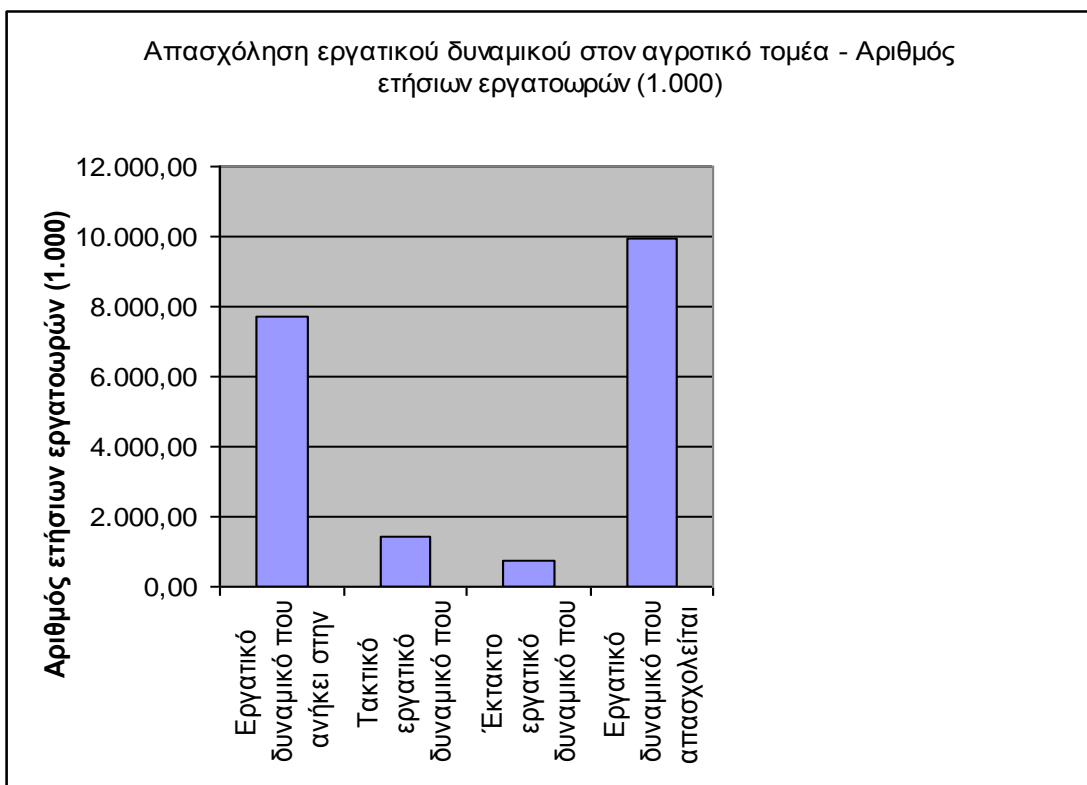
Στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 28 κρατών – μελών, το 2010 το εργατικό δυναμικό στον αγροτικό τομέα, τη δασοκομία και την αλιεία ανέρχονταν σε 11,3 εκατομμύρια άτομα, ηλικίας άνω των 15 ετών (από τα οποία τα 1,1 εκατομμύρια άτομα ήταν ηλικίας άνω των 65 ετών), η ισοδύναμα 5,2% του συνολικού εργατικού δυναμικού. Όσον αφορά στην απογραφή του αγροτικού πληθυσμού, εκτιμάται ότι 25,5 εκατομμύρια άνθρωποι εργάστηκαν τακτικά στον αγροτικό τομέα, από τους οποίους οι 23,5 ήταν είτε οι ιδιοκτήτες των αγροτικών προϊόντων, είτε μέλη της οικογένειας αυτών. Λαμβάνοντας, λοιπόν, υπ' όψιν την ποσότητα του χρόνου που πραγματικά εργάστηκαν οι παραπάνω, και μετατρέποντας την σε ισοδύναμο χρόνο πλήρους απασχόλησης (σε όρους ετήσιων εργατωρών), η απογραφή έδειξε ότι 9,9 εκατομμύρια άνθρωποι πλήρους απασχόλησης εργάστηκαν σε φάρμες το 2010, όπως παρουσιάζεται και στο παρακάτω Διάγραμμα 2.6Α και 2.6 Β

Διάγραμμα 2.6Α : Απασχόληση εργατικού δυναμικού στην Ε.Ε στον αγροτικό τομέα, το έτος 2010.

Πηγή: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

Διάγραμμα 2.6Β : Αριθμός ετήσιων εργατωρών απασχόλησης εργατικού δυναμικού στην Ε.Ε στον αγροτικό τομέα, το έτος 2010

Πηγή: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

Το αγροτικό εργατικό δυναμικό (σε ισοδύναμες μονάδες πλήρους απασχόλησης) ήταν υψηλότερο στην Πολωνία (19,1% του συνολικού αγροτικού εργατικού δυναμικού της Ε.Ε), στην Ρουμανία (16,2%) και στην Ιταλία (9,6%).

Η γεωργία ήταν κυρίως μια οικογενειακή δραστηριότητα στην Ε.Ε των 28 κρατών – μελών. Το 2010, περίπου τα τρία τέταρτα (77,8%) της απαιτούμενης εργασίας στον αγροτικό τομέα προήρθε από τον ιδιοκτήτη της δραστηριότητας ή τα μέλη της οικογένειά του. Ειδικότερα, σύμφωνα και με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Αρχής, στην Μάλτα, την Κροατία, την Ιρλανδία και την Πολωνία η οικογενειακή εργασία στον αγροτικό τομέα ξεπέρασε το 90% της συνολικής απασχόλησης. Αντίθετα, υπήρξε μόνο ένας πολύ μικρός αριθμός χωρών όπου η εργασία δεν προερχόταν από «εσωτερικές» πηγές (ιδιοκτήτη ή μέλη της οικογένειάς του), όπως ήταν στην Γαλλία (56,3%), Σλοβακία (71,9%) και Τσεχία (77,7%). Από την άλλη πλευρά, σε ορισμένες χώρες όπως στην Ελλάδα, στην Κύπρο, στην Γερμανία, στην Ιταλία, στην Ολλανδία και την Ισπανία, παρότι η πλειοψηφία του εργατικού δυναμικού προέρχεται από την οικογένεια του ιδιοκτήτη της καλλιέργειας, υπάρχει ένα μεγάλος όγκος εποχιακών –μη οικογενειακών μελών– εργατών ο οποίος υπολογίζεται μεταξύ 10-20% και οι οποίοι απασχολούνται σε συγκεκριμένες περιόδους, όπως είναι οι περίοδοι της συγκομιδής των αγροτικών προϊόντων.

Τέλος, όπως παρουσιάζεται και στον παρακάτω πίνακα 2.2, το 2012 το επίπεδο των συνολικών εργατικών εισροών στην Γεωργία εκτιμήθηκε σε 10,3 εκατομμύρια ετήσιες εργατικές μονάδες (ισοδύναμο με 10,3 εκατομμύρια ανθρώπους οι οποίοι εργάζονται με πλήρη απασχόληση), ενώ στην περίοδο μεταξύ 2005 και 2012 υπήρξε μια μείωση της τάξης του 19,7%. Η πιο ραγδαία μείωση πραγματοποιήθηκε μεταξύ του 2007 και 2010, όπου 2,5 εκατομμύρια ετήσιες εργατικές μονάδες χάθηκαν, λόγω κυρίως της «απλήρωτης» αυτοαπασχόλησης.

Πίνακας 2.2: Συνολικές εργατικές εισροές στην Γεωργία, στην Ε.Ε - 28

Συνολικές εργατικές εισροές στην Γεωργία, στην Ε.Ε - 28 (1.000 ετήσιες εργατικές μονάδες)	
2005	12.865,2
2010	10.586,1
2011	10.359,5
2012	10.332,2
Μεταβολή περιόδου 2005-2012 (%)	-19,7%

Πηγή: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

2.5. Γεωργική παραγωγή

Το 2012, στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 28 κρατών – μελών, οι οικονομικοί λογαριασμοί για την γεωργική παραγωγή δείχνουν ότι η συνολική εκροή της «αγροτικής βιομηχανίας» (περιλαμβάνοντας την αξία των αγροτικών προϊόντων, των ζώων, των γεωργικών υπηρεσιών και των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται από δευτερεύουσες μη γεωργικές δραστηριότητες) εκτιμήθηκε στα 408,4 δισεκατομμύρια ευρώ, σε σταθερές τιμές του 2005. Από αυτό το ποσό το 60,7% δαπανήθηκε σε «ενδιάμεση κατανάλωση» (πρώτες ύλες και υπηρεσίες). Η υπολειπόμενη ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ισοδυναμεί με το 39,3% της συνολικής παραγωγής ή με 160,6 δισεκατομμύρια ευρώ.

Πίνακας 2.3: Αξία γεωργικής παραγωγής (σε εκατομμύρια €) στην Ε.Ε -28

Αξία γεωργικής παραγωγής (σε εκατομμύρια €)				
	2005	2010	2011	2012
Ε.Ε - 28	309.913	357.158	390.591	404.372

Πηγή: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

Από την άλλη πλευρά, η τελική παραγωγική αξία της γεωργικής βιομηχανίας το 2012 στην Ε.Ε των 28 κρατών - μελών σε τιμές παραγωγού (δηλαδή εξαιρουμένων των επιδοτήσεων και των φόρων επί των προϊόντων), όπως παρουσιάζεται και στον παραπάνω Πίνακα 2.3, εκτιμήθηκε στα 404.4 δισεκατομμύρια ευρώ, με την Γαλλία (75,1 δισεκατομμύρια € ή 18,6%), την Γερμανία (13,8%), την Ιταλία (11,9) και την Ισπανία (10,5%) να αποτελούν τους μεγαλύτερους γεωργικούς παραγωγούς.

Κατά την περίοδο 2005-2012 η γεωργική παραγωγή αυξήθηκε σε όλα τα κράτη της Ε.Ε των 28, με εξαίρεση την Ελλάδα όπου παρουσίασε διακυμάνσεις, με την συνολική παραγωγή να παραμένει σχετικά αμετάβλητη. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις, σε απόλυτες τιμές, καταγράφηκαν στους δύο μεγαλύτερους παραγωγούς – Γαλλία και Γερμανία - με αύξηση της τελικής παραγωγής κατά 18,9 και 16,8 δισεκατομμύρια ευρώ αντίστοιχα. Αντίστοιχα μεγάλες μεταβολές (αυξήσεις) υπήρξαν και στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Πολωνία και στην Ολλανδία.

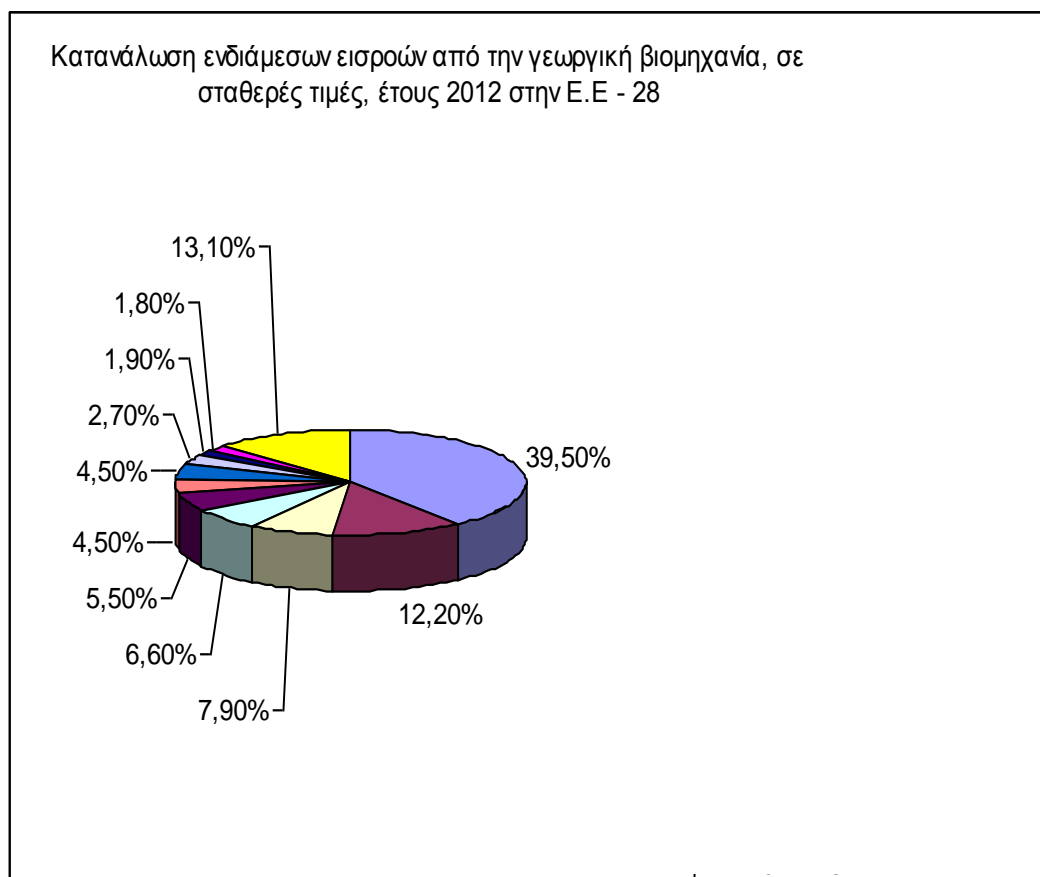
Σε όρους σχετικών τιμών, κατά την περίοδο 2005-2012 οι μεγαλύτερες μεταβολές (κέρδη) καταγράφηκαν στην Γερμανία, την Πολωνία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Στην Γερμανία μάλιστα καταγράφηκε άνοδος 1,2 ποσοστιαίων μονάδων. Από την άλλη πλευρά, το σχετικό βάρος της Ελλάδας, της Ισπανίας και την Ιταλίας μειώθηκε, με την μεγαλύτερη μεταβολή να καταγράφεται στην Ιταλία όπου υπήρξε σαφής μείωση της τάξης των 1,6 ποσοστιαίων μονάδων.

2.6. Ενδιάμεση κατανάλωση

Η ενδιάμεση κατανάλωση αναφέρεται στις αγορές των πρώτων και βοηθητικών υλών από τους αγρότες, οι οποίες χρησιμοποιούνται στην παραγωγή των καλλιεργειών και των ζώων. Επίσης περιλαμβάνει τα έξοδα των παραγωγών για κτηνιατρικές υπηρεσίες, υπηρεσίες επισκευής και συντήρησης των εγκαταστάσεων τους και τις λοιπές υπηρεσίες. Στην Ε.Ε των 28 κρατών – μελών, η ενδιάμεση κατανάλωση για την γεωργική βιομηχανία το 2012, ανήλθε σε 247,8 δισεκατομμύρια ευρώ, σε σταθερές του 2005.

Το μεγαλύτερο μέρος της ενδιάμεσης κατανάλωσης στην γεωργική βιομηχανία, προέρχεται με μεγάλη διαφορά από το κόστος για ζωοτροφές, οι οποίες ανέρχονται σε ποσοστό 39,5%, τρεις φορές δηλαδή του κόστους σε ενέργεια και καύσιμα (12,2%), το οποίο μάλιστα αναφέρεται τόσο στην αγροτική όσο και την κτηνοτροφική παραγωγή. Από την άλλη πλευρά, τα λιπάσματα και τα διάφορα βελτιωτικά εδάφους αποτελούν την βασική πηγή κόστους για την αγροτική παραγωγή με ποσοστό 7,9% του συνολικού κόστους, όπως αναλυτικά παρουσιάζονται και στο παρακάτω Διάγραμμα 2.7.

Διάγραμμα 2.7: Κατανάλωση ενδιάμεσων εισροών από την γεωργική βιομηχανία, σε σταθερές τιμές, έτους 2012 στην Ε.Ε - 28

Πηγή: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

Το μερίδιο της ενδιάμεσης κατανάλωσης σε σχέση με την αξία της γραμμής παραγωγής έχει αυξηθεί κατά την διάρκεια των τελευταίων ετών. Όπως παρουσιάζεται και στον πίνακα 2.4, το 2012 στην Ε.Ε των 28 κρατών – μελών, οι τρεις βασικές ενδιάμεσες εισροές χρησιμοποιούνται στις φυτικές καλλιέργειες – σπόροι, λιπάσματα, προϊόντα προστασίας φυτών – άθροιζαν μαζί το 19,7% του συνολικού κόστους παραγωγής, δηλαδή 1,6 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερα σε σύγκριση με το 2005. Από άλλη πλευρά, στην κτηνοτροφία, οι δύο βασικότερες ενδιάμεσες εισροές - ζωοτροφές και κτηνιατρικές υπηρεσίες – άθροιζαν μαζί το 62,8% του συνολικού κόστους παραγωγής, δηλαδή 11,8 ολόκληρες ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερα σε σύγκριση με το 2005, αντικατοπτρίζοντας την ολοένα αυξανόμενη πορεία των τιμών των ζωοτροφών(οι οποίες κορυφώθηκαν το 2011).

Πίνακας 2.4 : Μερίδιο ενδιάμεσης κατανάλωσης στην παραγωγή, σε σταθερές τιμές, έτους 2012 στην Ε.Ε - 28

Μερίδιο ενδιάμεσης κατανάλωσης στην παραγωγή, σε σταθερές τιμές, έτους 2012 στην Ε.Ε - 28 (ποσοστό % επί της συνολικής παραγωγής)	
Σπόροι, λιπάσματα και προϊόντα προστασίας φυτών στις φυτικές καλλιέργειες	
2005	18,1%
2010	18,9%
2011	19,7%
2012	19,7%
Ζωοτροφές και κτηνιατρικές υπηρεσίες στην κτηνοτροφία	
2005	51,0%
2010	60,5%
2011	63,1%
2012	62,8%

Πηγή: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

2.7. Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία και Επιδοτήσεις

Η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία στις τιμές παραγωγού στην Ε.Ε των 28 κρατών – μελών εκτιμάται για το 2012 στα 156,5 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ το ύψος των επιδοτήσεων ανήλθε στα 55,9 δισεκατομμύρια ευρώ (βλέπε Πίνακα 2.5)

Οι υψηλότερες επιδοτήσεις δόθηκαν στις χώρες εκείνες με τα μεγαλύτερα επίπεδα παραγωγής (Γαλλία, Γερμανία, Ισπανία και Ιταλία). Ωστόσο, το επίπεδο των επιδοτήσεων που εισπράχτηκαν από τους παραγωγούς στην Φιλανδία, την Ελλάδα, την Ιρλανδία και την Τσεχία υπολογίστηκαν υψηλότερα επίπεδα από αυτά που θα έπρεπε να τους αποδοθούν βάσει την συνολική παραγωγή τους σε σχέση με τα υπόλοιπα μέλη της Ε.Ε – 28.

Γενικότερα, τα επίπεδα επιδοτήσεων στην γεωργική βιομηχανία αλλάζουν κατά την πάροδο των ετών ως αποτέλεσμα των διαδοχικών μεταρρυθμίσεων στην Κ.Α.Π, σύμφωνα με την οποία γίνεται προσπάθεια αποσύνδεσης των επιδοτήσεων σε συγκεκριμένες καλλιέργειες και μετακίνησης προς ένα σύστημα όπου ο παραγωγός θα εισπράττει μόνο από την πώληση των προϊόντων του. Έτσι, οι επιδοτήσεις στην Ε.Ε των 28 κρατών – μελών για τα αγροτικά προϊόντα από 20 δισεκατομμύρια ευρώ το 2005 μειώθηκαν σε 4,2 δισεκατομμύρια το 2012, σε αντίθεση με άλλες επιδοτήσεις

στην παραγωγή όπου από 29,7 δισεκατομμύρια ευρώ το 2005 αυξήθηκαν σε 51,7 δισεκατομμύρια ευρώ το 2012.

Πίνακας 2.5: Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία και Επιδοτήσεις, σε σταθερές τιμές, στην Ε.Ε - 28

Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία και Επιδοτήσεις, σε σταθερές τιμές, στην Ε.Ε - 28 (εκατομμύρια ευρώ)	
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία	
2005	130.212
2010	141.161
2011	150.807
2012	156.549
Ζωοτροφές και κτηνιατρικές υπηρεσίες στην κτηνοτροφία	
2005	49.749
2010	55.981
2011	58.149
2012	55.935

Πηγή: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

2.8. Αγροτικό εισόδημα

Το αγροτικό εισόδημα είναι το «κλειδί» για τον προσδιορισμό της βιωσιμότητας του αγροτικού τομέα. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 28 κρατών – μελών, το ονομαστικό εισόδημα της αγροτικής βιομηχανίας (δηλαδή το εισόδημα από την πώληση των υπηρεσιών των παραγωγικών συντελεστών : γη, εργασία και κεφάλαιο) εκτιμήθηκε για το 2012 σε 145,7 δισεκατομμύρια ευρώ. Στους λογαριασμούς που αναφέρονται στην γεωργική οικονομία, το αγροτικό εισόδημα οποίο υπολογίζεται ως ένας δείκτης με βάση το πραγματικό εισόδημα ανά ετήσια εργασιακή μονάδα (δηλαδή το εισόδημα που αποκτά ένα άτομο το οποίο εργάζεται με πλήρη απασχόληση μέσα σε ένα έτος).

Έτσι, στην Ε.Ε των 28 κρατών – μελών, από το έτος βάσης 2005 (=100) και για δύο συνεχόμενα έτη ο δείκτης αγροτικού εισοδήματος αυξάνονταν. Στην συνέχεια, και με την έναρξη της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, το 2008 και 2009 το εισόδημα μειώθηκε και επανήλθε στα επίπεδα του 2005, ώσπου το 2010 ξεκίνησε μια νέα ταχεία άνοδο η οποία συνεχίστηκε και το 2011. Τέλος, το 2012 παρέμεινε σχετικά σταθερό παρουσιάζοντας μια μικρή άνοδο της τάξης του 0,1% σε σχέση με το προηγούμενο έτος (Πίνακας 2.6).

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή, για μία ομάδα

χωρών (Κύπρος, Μάλτα, Ιρλανδία και Ιταλία) ο δείκτης αγροτικού εισοδήματος το 2012 ήταν σε χαμηλότερο επίπεδο σε σχέση με το έτος βάσης (2005), ενώ στον αντίποδα για τις υπόλοιπες χώρες ο δείκτης αυξήθηκε στην περίοδο 2005-2012. Αναλυτικότερα στην Κροατία, την Πορτογαλία, την Σλοβενία, την Ισπανία και την Ελλάδα ο δείκτης αυξήθηκε με μικρούς ρυθμούς (μεταξύ 1 και 3,4%), ενώ στην Εσθονία (+119,4%), στην Σλοβακία (+95,9%), στην Λιθουανία (+81,6%), στην Ουγγαρία (+64%), στην Λετονία (+64,9%) και την Τσεχία (+69,2%) η άνοδος του δείκτη αγροτικού εισοδήματος πραγματοποιήθηκε με ραγδαίους ρυθμούς, ως αποτέλεσμα της γενικότερης ραγδαίας ανάπτυξης των πραγματικών εισοδημάτων στις χώρες που έγιναν μέλη από το 2004 και έπειτα. Τέλος, διψήφια ποσοστά ανόδου -μεταξύ 10% και 27,8%- παρατηρήθηκαν μεταξύ 2011 και 2012 στο Βέλγιο στις Χώρες της Βαλτικής, την Ολλανδία και την Γερμανία.

Πίνακας 2.6 : Δείκτης Αγροτικού εισοδήματος για την περίοδο 2000-2012 σε σταθερές τιμές του 2005, στην Ε.Ε - 28

Πραγματικό Αγροτικό εισόδημα 2000-2012 σε σταθερές τιμές του 2005, στην Ε.Ε - 28	
(2005=100)	
Μέσο όρος 2000-2005*	102,1
Μέσος όρος 2005-2010	114,7
2010	118,5
2011	128,7
2012	128,8
*Ε.Ε - 27 κρατών μελών: 2000-2005	

Πηγή: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

2.9 Δείκτες τιμών

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 κρατών – μελών, οι ονομαστικές τιμές των αγροτικών προϊόντων αυξήθηκαν σε κατά 35,9% στην περίοδο μεταξύ 2005-2012⁷. Λαμβάνοντας υπ' όψιν τον πληθωρισμό (και πιο συγκεκριμένα τον εναρμονισμένο

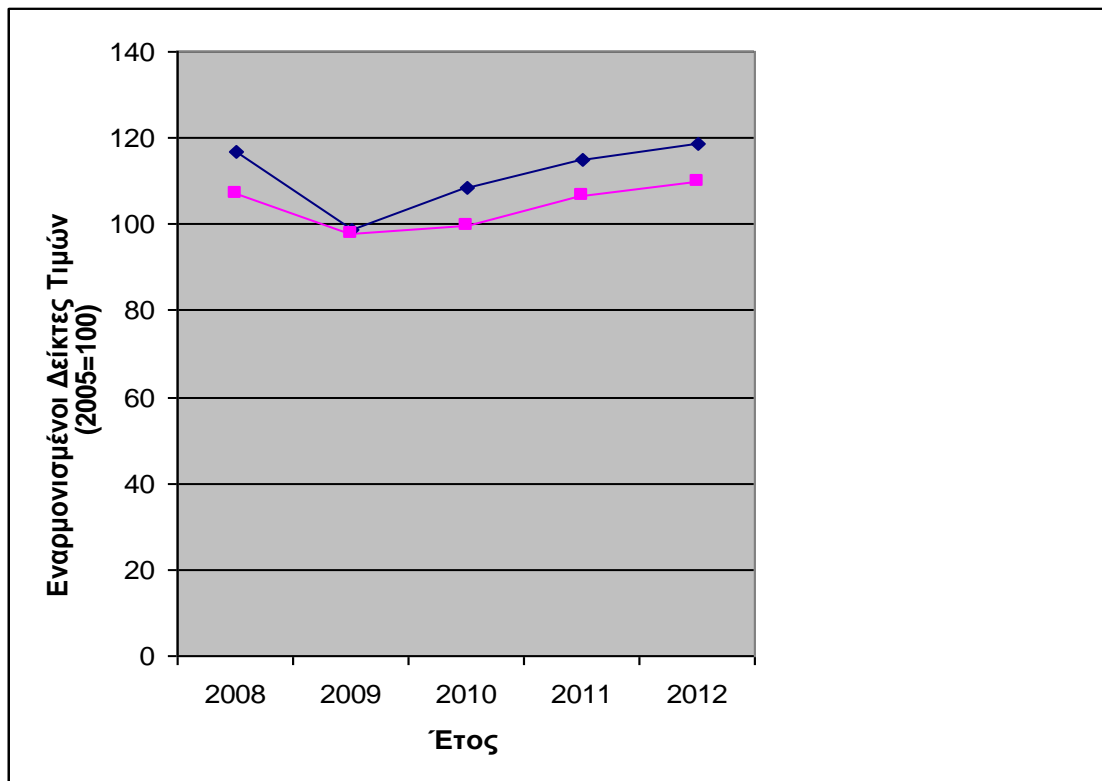
⁷ Eurostat (Ευρωπαϊκή στατιστική Αρχή), Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013, p. 59, διαθέσιμο στ ο <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

δείκτη τιμών καταναλωτή) η πραγματική αύξηση στις τιμές των αγροτικών προϊόντων υπολογίζεται σε 14,1%, ή ισοδύναμα με μια μέση άνοδο της τάξης των 1,9 ποσοστιαίων μονάδων ανά έτος.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Αρχής (Eurostat) οι (αποπληθωρισμένες) τιμές αγροτικών προϊόντων στην Ε.Ε των 27 κρατών – μελών αυξήθηκαν κατά την περίοδο 2005-2008 κατά 12%, ενώ μειώθηκαν απότομα το 2009 κατά -12,3%, καθώς ο δείκτης τιμών μειώθηκε κάτω και από το επίπεδο του έτους βάσης 2005. Στην συνέχεια, οι πραγματικές τιμές αυξήθηκαν λίγο πάνω από το 6% για την περίοδο 2010 – 2011 και κατά 3,1% το 2012. Όσον αφορά στην σύγκριση τιμών μεταξύ αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, οι τιμές των πρώτων (+18,5% για την περίοδο 2005-2012, ή ισοδύναμα κατά μέσο όρο 2,5% ανά έτος) τείνουν να αυξάνονται με γρηγορότερο ρυθμό από ότι οι τιμές των δεύτερων (συνολική αύξηση 9,7% ή ισοδύναμα κατά μέσο όρο 1,3% ανά έτος).

Στο παρακάτω Διάγραμμα 2.8, παρουσιάζονται οι εναρμονισμένοι δείκτες τιμών των αγροτικών και των κτηνοτροφικών προϊόντων για την περίοδο 2008-2012, στην οποία περιλαμβάνεται τόσο η περίοδος κορύφωσης των τιμών των αγροτικών προϊόντων το 2008, όσο και, αφενός, η απότομη πτώση αυτών το 2009 και, αφετέρου, η ακολουθούμενη ανάκαμψη την περίοδο 2010-2012. Η Ισπανία (-12,1%) και η Πορτογαλία (-7,8%) ήταν οι μόνες χώρες της Ε.Ε στις οποίες καταγράφηκε ότι το 2012 οι αποπληθωρισμένες τιμές για αγροτικά προϊόντα ήταν χαμηλότερες σε σύγκριση με το 2005, ενώ στην Ελλάδα δεν υπήρξε μεταβολή. Τα υπόλοιπα τρία μέλη του Νότου (Κύπρος, Μάλτα και Ιταλία) καθώς και το Βέλγιο και η Ολλανδία κατέγραψαν μια ελαφρά άνοδο στις τιμές (συνολική άνοδος κάτω του 10% κατά την περίοδο 2005-2012), ενώ από τον αντίποδα στην Ουγγαρία (65,3%) και στο Ηνωμένο Βασίλειο (54,6%) η άνοδος ήταν πολύ υψηλή. Τέλος, στα υπόλοιπα μέλη η άνοδος ήταν μεταξύ 18-36%.

Διάγραμμα 2.8 : Δείκτες τιμών αγροτικών προϊόντων και κτηνοτροφίας 2008-2012, στην Ε.Ε - 28

Πηγή: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

Οι εναρμονισμένες τιμές για την κτηνοτροφική παραγωγή στην περίοδο 2005-2012 αυξήθηκαν με γρήγορο ρυθμό στο Ηνωμένο Βασίλειο (32,4%), στην Ιρλανδία (20,7%), στην Πολωνία (15,3%), στην Φιλανδία (15,1%) και στην Δανία (13%), ενώ η πλειοψηφία των υπόλοιπων μελών διακυμάνθηκε μεταξύ του +/- 10%. Μεταξύ των 10 κρατών – μελών όπου οι τιμές των κτηνοτροφικών προϊόντων μειώθηκαν περισσότερο πρώτη είναι η Σλοβακία με 20,2%, ενώ στη Λετονία, στη Εσθονία, στη Κροατία και στη Τσεχία οι τιμές έπεσαν μεταξύ 11-14%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1 Εγχώριο Οικονομικό Περιβάλλον

Η παγκόσμια οικονομική κρίση συνέβαλε καθοριστικά στο να εισέλθει η ελληνική οικονομία στην φάση της ύφεσης. Η ύφεση ξεκίνησε το 2008 και με αυξανόμενους ρυθμούς εντάθηκε το 2011 με αποτέλεσμα τη σημαντική πτώση του ΑΕΠ κατά 7,1%. Από το 2012 και έπειτα, ναι μεν, η οικονομία βρίσκεται σε ίδια φάση, ωστόσο συνεχίζει με μειούμενους ρυθμούς (-6,4% το 2012 και -4,0 το πρώτο εννεάμηνο του 2013). Η μείωση του ΑΕΠ κυρίως συνδέεται με τη μεγάλη συνεχόμενη πτώση της ιδιωτικής κατανάλωσης (-9,1% το 2012), τη σημαντικότερη πτώση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου (-19,6% το 2011 και -19,2% το 2012) και με το σημαντικό περιορισμό της δημόσιας κατανάλωσης (-8,7% το 2010, -5,2% το 2011 και το πρώτο εννεάμηνο του 2013). Από την άλλη πλευρά, βελτίωση παρουσίασε το εξωτερικό ισοζύγιο, λόγω, από την μία, της μικρής αύξησης των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών από το 2010 και έπειτα και, από την άλλη, κυρίως, λόγω της αισθητά μεγάλης μείωσης των εισαγωγών αγαθών (μέχρι και -13,8% το 2012). Μια εικόνα των μακροοικονομικών μεγεθών της Ελληνικής Οικονομίας για την περίοδο 2008-2013, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα 3.1.

Πίνακας 3.1: Μακροοικονομικά μεγέθη Ελληνικής Οικονομίας

	(ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές και συμβολές στο ΑΕΠ σε εκατοστιαίες μονάδες, σε σταθερές αγοραίες τιμές 2005)					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013 εννεάμηνο
Ιδιωτική κατανάλωση	4,3 (2,9)	-1,6 (-1,2)	-6,2 (-4,4)	-7,7 (-5,6)	-9,1 (-6,5)	-7,7 (-5,5)
Δημόσια κατανάλωση	-2,6 (-0,5)	4,9 (0,9)	-8,7 (-1,7)	-5,2 (-0,9)	-4,2 (-0,8)	-5,2 (-1,0)
Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου	-14,3 (-3,9)	-13,7 (-3,2)	-15 (-3,0)	-19,6 (-3,6)	-19,2 (-3,0)	-11,6 (-1,6)
Επενδύσεις σε κατοικίες	-33,60 (4,2)	-20,70 (-1,7)	-21,60 (-1,5)	-18,00 (-1,0)	-32,90 (-1,6)	-36,80 (-1,3)
Εγχώρια τελική ζήτηση	-1,2 (-1,4)	-3,0 (-3,5)	-8,3 (-9,1)	-9,3 (-10,2)	-9,8 (-10,4)	-7,8 (-8,1)
Αποθέματα και στατιστικές διαφορές (ως % του ΑΕΠ)	1,1	-1,8	-0,3	0,4	0,8	1,1

Εγχώρια ζήτηση	-0,2 (-0,3)	-5,4 (-6,2)	-7,1 (-7,8)	-8,7 (-9,5)	-9,4 (-10,1)	5,9 (-6,1)
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	1,7 (0,4)	-19,4 (-4,7)	5,2 (1,0)	0,3 (0,1)	-2,4 (-0,6)	2,0 (0,5)
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	0,9 (-0,3)	-20,2 (7,7)	-6,2 (1,9)	-7,3 (2,3)	-13,8 (4,2)	-5,5 (1,6)
Εξωτερική ζήτηση	... (0,1)	... (3,1)	... (2,9)	... (2,4)	... (3,7)	... (2,1)
Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε τιμές αγοράς	-0,2	-3,1	-4,9	-7,1	-6,4	-4,0

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Εθνικοί Λογαριασμοί, Δεκέμβριος 2013

Γενικά, σύμφωνα με τα στοιχεία της έκθεσης του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 2013⁸, η τετραετία 2010-2013 χαρακτηρίζεται από μια σωρευτική υποχώρηση (σε σταθερές τιμές) του ΑΕΠ κατά 20,4% και του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών κατά περισσότερο από 30%. Η πρωτόγνωρη – για τα μεταπολεμικά δεδομένα των χωρών του ΟΟΣΑ- αυτή συρρίκνωση, πραγματοποιήθηκε ταυτόχρονα με την προσπάθεια για την καταπολέμηση των εκτεταμένων ανισοροπιών που παρουσίαζαν το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών και το δημοσιονομικό αποτέλεσμα της γενικής κυβέρνησης. Μάλιστα, οι ανισοροπίες αυτές υπεδείχθησαν ως οι αιτίες και αφορμές για την εκδήλωση της εν λόγω κρίσης. Επιπρόσθετα, οι ενέργειες αυτές συντελέστηκαν σε ένα περιορισμένο χρηματοδοτικό περιβάλλον από πλευράς των τραπεζών το οποίο συνοδευόταν από ένα βαρύ κλίμα μεγάλης αβεβαιότητας, επιτείνοντας -με τον τρόπο του- την προκαλούμενη ύφεση.

Η οικονομική πολιτική που ακολουθήθηκε για την επίλυση των παραπάνω ανισοροπιών βασίστηκε σε μέτρα άμεσης απόδοσης (όπως, μειώσεις μισθών και συντάξεων, επιβολή έκτακτων φόρων κ.ά.), αλλά και σε στοχευόμενα μέτρα αναδιάρθρωσης της οικονομίας με σκοπό τη επίτευξη μακροχρόνιας διατηρήσιμης ανάπτυξης. Τα μέτρα άμεσης απόδοσης που ελήφθησαν οδήγησαν σε σημαντική μείωση του κόστους ανά μονάδα προϊόντος και σε ανάκτηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας με αποτέλεσμα την επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος για το 2013 της γενικής κυβέρνησης. Από την άλλη πλευρά, στην αγορά εργασίας πραγματοποιήθηκαν σημαντικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις με βασικό στόχο τη βελτίωση της σχέσης μισθός / οικονομικές επιδόσεις επιχειρήσεων, καθώς και την διευκόλυνση και ενίσχυση της κινητικότητας των πόρων μεταξύ των διαφόρων κλάδων. Επιπρόσθετα, η Ελλάδα προχώρησε σε σημαντικό βαθμό την απλοποίηση της έναρξης επιχειρηματικής

δραστηριότητας και την άρση των περιορισμών στη δραστηριότητα επαγγελματιών και επιχειρήσεων (π.χ. άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων, ενίσχυση της προστασίας του ανταγωνισμού).

3.2. Εξελίξεις στην αγροτική οικονομία

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης των τελευταίων ετών -παράλληλα με την ευρωπαϊκή- έπληξαν και την ελληνική γεωργία, μέσω της μείωσης της ζήτησης προϊόντων, του περιορισμού των διαθέσιμων πόρων σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις και της –αναπόφευκτης- κάμψης του εμπορίου και αστάθειας των αγορών. Επιπρόσθετα, η μεταβολή των κλιματικών αλλαγών, που επιτείνουν τη συχνότητα και τη σφοδρότητα ακραίων καιρικών συνθηκών οδηγούν στην μείωση της αποδοτικότητας των καλλιεργειών (λόγω της συχνής απώλειας της παραγωγής) και στην πτώση του αγροτικού εισοδήματος. Τέλος, η θέση των αγροτών και των αγροτικών επιχειρήσεων στην εφοδιαστική αλυσίδα βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα με αποτέλεσμα το μεγαλύτερο μέρος της προστιθέμενης αξίας των τροφίμων να καρπώνεται από τα «εξωτερικά» δίκτυα διανομής και τις μεγάλες αλυσίδες λιανικής πώλησης οι οποίες έχουν κατακτήσει δεσπόζουσα θέση στην αγορά των αγροτικών προϊόντων.

Πριν την έναρξη της οικονομικής κρίσης και την ακόλουθη ύφεση της ελληνικής οικονομίας, ο αγροτικός τομέας στην χώρα μας χαρακτηριζόταν, ήδη, από μια σημαντική κάμψη η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη μεγάλη πτώση του αγροτικού εισοδήματος (με αποκορύφωμα το 2008 όπου κατεγράφη μείωση της τάξης του κατά 11% περίπου), την απώλεια στην αξία της φυτικής παραγωγής και την ουσιαστική μείωση της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας σε βασικές τιμές.

Ωστόσο, η συμμετοχή του αγροτικού τομέα στην ελληνική οικονομία παραμένει σημαντική συμβάλλοντας σε μεγάλο βαθμό τόσο στην απασχόληση (η οποία σημείωσε αύξηση κατά την περίοδο 2008-2010), όσο και στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία, ειδικότερα σε συγκεκριμένες περιφέρειες της χώρας (όπως Θεσσαλία και Κρήτη) όπου κατέχει σημαντικό ποσοστό. Πιο συγκεκριμένα, ο ελληνικός αγροτικός τομέας είναι ο κυριότερος προμηθευτής στις εγχώριες βιομηχανίες τροφίμων, ποτών και μεταποίησης τροφοδοτώντας τους στην

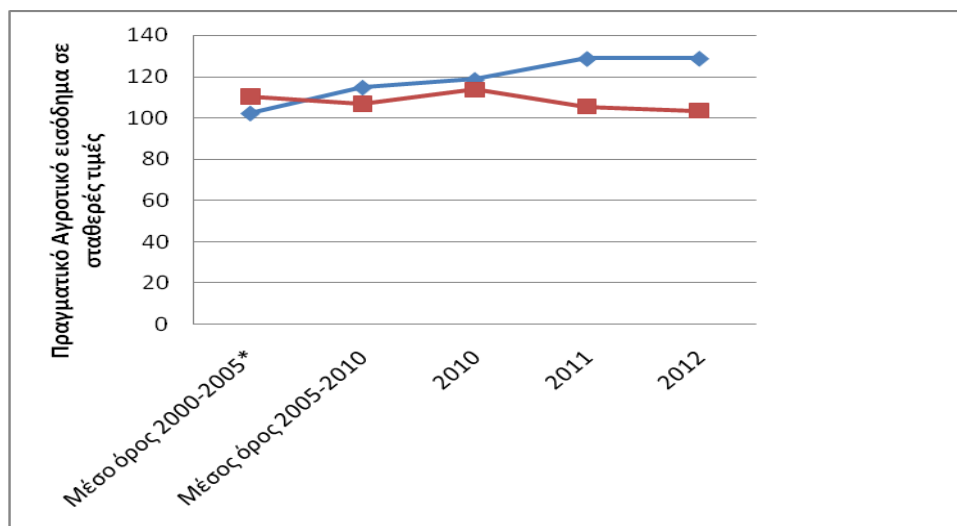
⁸ Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2013, Φεβρουάριος 2014, διαθέσιμο στο www.bankofgreece.gr

πλειονότητα τους με προϊόντα και υπηρεσίες, ενώ παράλληλα η διαμόρφωση του εξωτερικού εμπορικού ισοζυγίου της χώρας παρουσιάζει σταθερότητα και δυναμισμό χάρη της συνεισφοράς των ελληνικών αγροτικών προϊόντων κατά την τελευταία περίοδο της ύφεσης στην οικονομία.

3.3 Αγροτικό εισόδημα

Κατά την τελευταία δεκαετία, γενικότερα, στην Ε.Ε το αγροτικό εισόδημα είναι εξαιρετικά ευάλωτο και ευμετάβλητο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να διευρυνθεί η απόσταση του από το μέσο εισόδημα των μισθωτών, του οποίου, ειδικότερα μέχρι την έναρξη της κρίσης, υπολειπόταν αισθητά. Έτσι, όπως ειπώθηκε και στην ενότητα 2.8, το αγροτικό εισόδημα στην Ε.Ε, έπειτα από τη αύξηση του κατά το 2007 ακολούθησε μια σημαντική πτώση την επόμενη διετία (2008- 2009) η οποία είχε ως αποτέλεσμα να πέσει σε πραγματικούς όρους στο επίπεδο του 2000.

Διάγραμμα 3.1 : Αγροτικό εισόδημα για την περίοδο 2000-2012 σε σταθερές τιμές του 2005, στην Ε.Ε – 28 και στην Ελλάδα

Πηγή: Ίδια επεξεργασία από ΕΛ.ΣΤΑΤ, Εθνικοί Λογαριασμοί, Δεκέμβριος 2013

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat⁹, στην Ελλάδα το αγροτικό εισόδημα, παρουσίασε το 2009 οριακή άνοδο (+1,6%). Αντίστοιχη πορεία παρουσίασε το αγροτικό εισόδημα σε τέσσερα μόνο κράτη μέλη της Ε.Ε (Πολωνία +23,7%), Φινλανδία

⁹ Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

+16,6%, Μάλτα +11,8% και Κύπρος +7,7%), σε αντίθεση με τα υπόλοιπα κράτη όπου το αγροτικό εισόδημα παρουσίασε μεγάλη κάμψη (Λουξεμβούργο -33,1%, Ουγγαρία -30,1%, Δανία -24,5%, Σουηδία -23%, Ιρλανδία -23%, Σλοβακία -23%, Βουλγαρία -22,3%, Αυστρία -21,3%, τη Γερμανία -21%, τη Ρουμανία -19,2% και Γαλλία -18,5%).

Κατά το 2010, όπως φαίνεται και από τα στοιχεία του παραπάνω Διαγράμματος 3.1, το πραγματικό αγροτικό εισόδημα παρουσίασε μια ελαφρά άνοδο πριν ξεκινήσει το επόμενο έτος την πτώση του η οποία συνεχίστηκε και το 2012. Έτσι, στην διετία που ακολουθεί το 2010, το αγροτικό εισόδημα παρουσιάζει μια μείωση η οποία ξεπερνά τις 10 μονάδες σε πραγματικές τιμές. Η κάμψη αυτή έρχεται ως αποτέλεσμα, κυρίως, της σημαντικής πτώσης του όγκου παραγωγής σε συγκεκριμένες ιδιαίτερης βαρύτητας αροτραίες καλλιέργειες, όπως στο βαμβάκι (του οποίου η παραγωγή μειώθηκε κατά 25% περίπου εξαιτίας της εκτεταμένων ζημιών στην παραγωγή από διάφορες προσβολές), στα σιτηρά, στη βιομηχανική τομάτα και στα ζαχαρότευτλα.

Επιπρόσθετα των παραπάνω, η κάμψη στο αγροτικό εισόδημα σχετίζεται, επίσης, με τη σημαντική μείωση των τιμών παραγωγού σε σημαντικά προϊόντα, όπως στα φρούτα και στο σιτάρι, στα προϊόντα του ελαιοκομικού κλάδου, αλλά και με τις ευρύτερες δυσμενείς επιπτώσεις της ύφεσης στην οικονομία. Αποτέλεσμα αυτών ήταν η περιορισμένη προσφορά και η πτώση της ακαθάριστης αξίας της παραγωγής σε βασικές τιμές η οποία θα αναλυθεί διεξοδικότερα στις επόμενες ενότητες.

Σημαντική επίδραση στην πτώση του αγροτικού εισοδήματος αποτελεί η σημαίνουσα αύξηση στο κόστους παραγωγής. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ)¹⁰ (Πίνακας 3.2) το κόστος παραγωγής το οποίο εκφράζεται από τον μέσο γενικό δείκτη εισροών, αυξήθηκε κατά 11% το 2008, 4% περίπου το 2009, ενώ το 2010 η άνοδος του δείκτη εισροών υπολειπόταν σημαντικά των τιμών παραγωγού, με αποτέλεσμα να καταγράφεται μια θετική διαφορά της τάξης των 9,3 ποσοστιαίων μονάδων μεταξύ των τιμών παραγωγού και του κόστους παραγωγής, όπως αυτό παρουσιάζεται και στο Διάγραμμα 3.2.

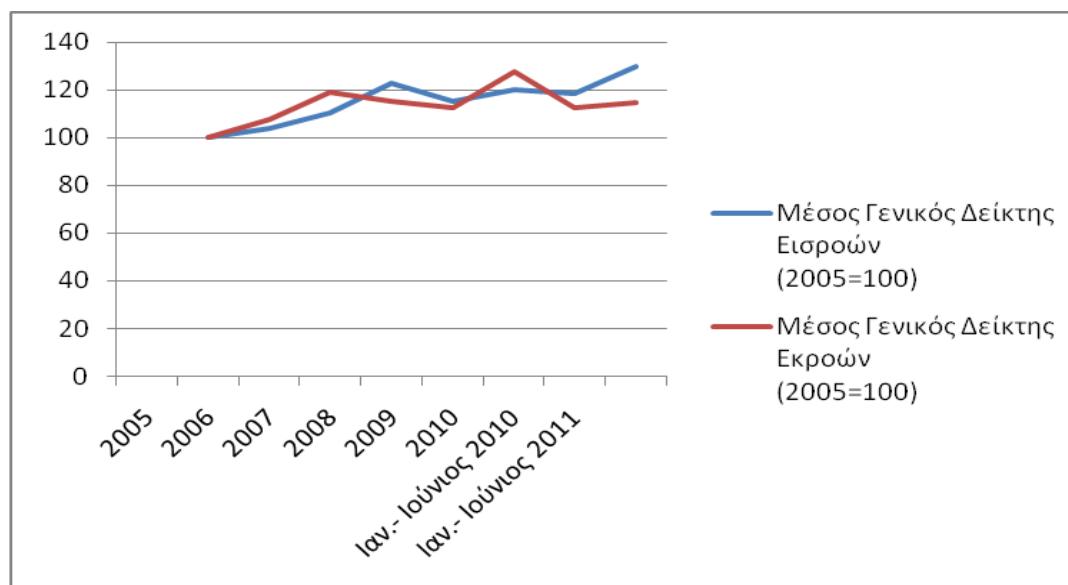
¹⁰ ΠΑΣΕΓΕΣ, Η κατάσταση του αγροτικού τομέα (εξελίξεις, προβλέψεις, προτεραιότητες), Σεπτέμβριος 2011, Αθήνα

Πίνακας 3.2: Εξέλιξη διαφοράς κόστους παραγωγής και τιμών παραγωγού (χωρίς τις επιδοτήσεις)

ΕΤΟΣ	Κόστος παραγωγής		Τιμές παραγωγού		Διαφορά
	Μέσος Γενικός Δείκτης Εισροών (2005=100)	Μεταβολή (%)	Μέσος Γενικός Δείκτης Εκροών (2005=100)	Μεταβολή (%)	
	(1)	(2)	(3)	(4)	
2005	100,0		100,0		
2006	103,9	3,90	107,5	7,50	3,60
2007	110,5	6,35	118,9	10,60	4,25
2008	122,7	11,04	114,9	-3,36	-14,40
2009	115,4	-5,95	112,4	-2,18	3,77
2010	120,2	4,16	127,5	13,43	9,27
Ιαν.- Ιούνιος 2010	118,3		112,3		
Ιαν.- Ιούνιος 2011	129,9	9,81	114,6	2,05	-7,76

Πηγή : ΠΑΣΕΓΕΣ, 2011¹¹

Διάγραμμα 3.2 : Πορεία κόστους παραγωγής και τιμών παραγωγού για την περίοδο 2005 – Ιούνιος 2011

Πηγή : Ίδια επεξεργασία βάση του Πίνακα 3.3

Ωστόσο, η άνοδος του κόστους των εισροών κατά τα τελευταία έτη (κυρίως λόγω της εκρηκτικής αύξησης των τιμών των ζωοτροφών οι οποίες αποτελούν το

¹¹ ΠΑΣΕΓΕΣ, Η κατάσταση του αγροτικού τομέα (εξελίξεις, προβλέψεις, προτεραιότητες), Σεπτέμβριος 2011, Αθήνα, σελ. 14

μεγαλύτερο μέρος του κόστους των εισροών στον αγροτικό τομέα) ήταν περισσότερο αισθητή στη ζωική παραγωγή, συμβάλλοντας με ουσιαστικό τρόπο στην μεγάλη μείωση του εισοδήματος των κτηνοτρόφων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το επίπεδο του δείκτη εισροών στις ζωοτροφές τον Ιούνιο του 2011 ο οποίος ανήλθε στο επίπεδο των 143 μονάδων (παρουσιάζοντας άνοδο 20% περίπου σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους), με τους δείκτες του αραβόσιτου για κτηνοτροφική χρήση και του κριθαριού ζωοτροφής να καταγράφουν αύξηση +32,2% και +24,5%, αντίστοιχα και τις τρέχουσες τιμές στην αγορά των προϊόντων αυτών σημειώνουν αύξηση της τάξεως του 50% και πλέον.

Πέρα των παραπάνω, εξίσου σημαντική άνοδος παρουσιάζεται και στο κόστος των εισροών για ενέργεια και λιπαντικά, για αναλώσιμα μέσα και για λιπάσματα. Πιο συγκεκριμένα, ο σχετικός δείκτης για την ενέργεια και τα λιπαντικά ξεπέρασε τις 171 μονάδες τον Ιούνιο του 2011, καταγράφοντας μια ανοδική πορεία της τάξεως του 16,4 ποσοστιαίων μονάδων σε σχέση με τον αντίστοιχο Ιούνιο του 2010, ο, δε, δείκτης για τα αναλώσιμα μέσα ξεπέρασε τις 141 μονάδες (+12,7%) τον Ιούνιο του 2011, ενώ ο δείκτης για τα λιπάσματα με κινήθηκε στο επίπεδο των 143 μονάδων (+ 7,7%).

Στον αντίποδα, οι τιμές παραγωγού ορισμένων σημαντικών προϊόντων της φυτικής παραγωγής παρουσίασαν σημαντική μείωση κατά το πρώτο 6μηνο του 2011. Αναλυτικότερα, τα κηπευτικά κατέγραψαν ιδιαίτερα έντονη πτώση, με τον αντίστοιχο δείκτη εκρών τον Ιούνιο του 2011 π.χ στη νωπή τομάτα, στα κεράσια και στα ροδάκινα να μειώνεται κατά 19,8 ποσοστιαίες μονάδες. Έτσι, επανερχόμενοι στον πίνακα 3.3, οι συγκυρίες αυτές μεταξύ του κόστους και των τιμών παραγωγού κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011 (αύξηση κόστους παραγωγής κατά 9,81% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2010, και οριακή άνοδος στις τιμές παραγωγού κατά 2,05% την ίδια περίοδο), είχαν ως αποτέλεσμα την αρνητική επίπτωση στην πορεία του αγροτικού εισοδήματος, το οποίο διαμορφώθηκε σε επίπεδα χαμηλότερα κατά - 7,76%.

Τέλος, τα παραπάνω στοιχεία αναφέρθηκαν στην πορεία του αγροτικού εισοδήματος χωρίς να περιλαμβάνονται οι επιδοτήσεις, οι άμεσες δηλαδή ενισχύσεις οι οποίες καταβάλλονται στους παραγωγούς. Σύμφωνα με την ίδια μελέτη της ΠΑΣΕΓΕΣ κατά το 2009 οι άμεσες ενισχύσεις που δόθηκαν στους δικαιούχους παραγωγούς ανήλθαν στα 2,14 δις ευρώ. Το ύψος αυτό των επιδοτήσεων κάλυψαν το 38% περίπου της συνολικής ακαθάριστης αξίας (5,69 δις ευρώ, ενώ η πώληση της

παραγωγής κατέλαβε το υπόλοιπο 62%.

3.4. Αγροτική παραγωγή

Παρότι, η αξία της αγροτικής παραγωγής στην Ελλάδα για την περίοδο 2005-2012 παραμένει σε σχετικά σταθερά επίπεδα, ως ποσοστό σε σχέση με την αντίστοιχη παραγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση μειώθηκε στην ίδια περίοδο. Πιο συγκεκριμένα, η αξία της ελληνικής παραγωγής με μικρά σκαμπανεβάσματα κυμάνθηκε από 10.641 εκατομμύρια ευρώ το 2005 σε 10.579 εκατομμύρια το 2012, παρουσιάζοντας μια ελαφρά πτώση της τάξης των 0,58%. Ωστόσο, ως ποσοστό σε σχέση με την συνολική ευρωπαϊκή παραγωγή, η μείωση ήταν πολύ μεγαλύτερη καθώς η συνεισφορά της ελληνικής αγροτικής παραγωγής μειώθηκε από 3,4% το 2005 σε 2,6% το 2012, όπως αυτό παρουσιάζεται και στον παρακάτω πίνακα 3.3.

Πίνακας 3.3 : Αξία αγροτικής παραγωγής (σε εκατομμύρια €) στην Ε.Ε -28 και στην Ελλάδα

	Αξία γεωργικής παραγωγής (σε εκατομμύρια €)				ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε - 28 (%)	
	2005	2010	2011	2012	2005	2012
Ε.Ε - 28	309.913	357.158	390.591	404.372		
ΕΛΛΑΔΑ	10.641	10.303	10.737	10.579	3,4	2,6

Πηγή: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, η παραγωγή σιτηρά είναι η μεγαλύτερη και πιο σημαντική καλλιέργεια της χώρας. Χαρακτηριστικό γεγονός αποτελεί το σημείο ότι για την παραγωγή των σιτηρών χρησιμοποιήθηκε το 2009 το ένα τρίτο περίπου της γεωργικής γης. Το 2008, λόγω και της παγκόσμιας αύξησης των τιμών τους, η παραγωγή σιτηρών ακολούθησε μια σημαντικά ανοδική πορεία κατά εικοσιτέσσερις ποσοστιαίες μονάδες, για να ακολουθήσει το επόμενο έτος, μετά την σχετική αναπροσαρμογή των τιμών σε κατώτερα επίπεδα, σε πτώση των τιμών κατά δώδεκα ποσοστιαίες μονάδες, πέφτοντας στο επίπεδο των 4 εκατ. τόνων.

Έτσι, σύμφωνα και με έρευνα της ΠΑΣΕΓΕΣ¹² (Πίνακας 3.4), ενώ η παραγωγή σκληρού

¹² ΠΑΣΕΓΕΣ, Η κατάσταση του αγροτικού τομέα (εξελίξεις, προβλέψεις, προτεραιότητες), Σεπτέμβριος 2011, Αθήνα, σελ. 18

σίτου μειώθηκε στην περίοδο 2006-2009, με αυτή να ανέρχεται τελικά σε 1,383 εκατ. τόνους το 2009, η αυξητική τάση που καταγράφηκε στην ίδια περίοδο στην παραγωγή μαλακού σίτου, οδήγησε τελικά στην αύξηση της συνολικής παραγωγής σιτηρών. Αντίστοιχα, κατά την περίοδο 2010 - 2011 η παραγωγή σκληρού σίτου εκτιμάται ότι κινήθηκε στο επίπεδο των 1.280.000 τόνων, παρόλο που η τάση προβλέπεται καθοδική για την επόμενη περίοδο 2011 - 2012 με την παραγωγή να φθάνει το επίπεδο του 1 εκατ. τόνων περίπου. Από την άλλη πλευρά, για την ίδια περίοδο 2006-2009 η παραγωγή αραβόσιτου παρουσίασε σημαντικές διακυμάνσεις μεταξύ 2,366 και 1,607 εκατομμύρια τόνους. Ωστόσο, μετά την μείωση κατά 4% το 2010, η παραγωγή για το 2011 εκτιμάται ότι θα κινηθεί ανοδικά, περίπου στο επίπεδο των 1,9 εκατ. τόνων. Τέλος, η παραγωγή ρυζιού στο διάστημα 2006-2009 αυξήθηκε κατά 34 χιλιάδες τόνους, φθάνοντας το 2009 το επίπεδο των 208.000 τόνων. Σύμφωνα με τις προβλέψεις της ΠΑΣΕΓΕΣ η αυξητική πορεία στην παραγωγή ρυζιού θα εξακολουθήσει και το διάστημα 2010-2011. Ανάλογη πορεία προβλέπεται και στην παραγωγή μαλακού σίτου, που αναμένεται να μειωθεί στο ύψος των 334.000 τόνων περίπου το 2011.

Όσον αφορά τις υπόλοιπες αροτραίες καλλιέργειες, όπως το βαμβάκι, ο καπνός, τα ζαχαρότευτλα και η βιομηχανική ντομάτα, εξαιτίας των δυσμενών μεταβολών στην Κοινή Αγροτική Παραγωγή (ΚΑΠ) κατά το διάστημα Απρίλιος 2004 - Νοέμβριος 2008 είχαν ως αποτέλεσμα η παραγωγή αυτών να κινηθεί εξαιρετικά πτωτικά, σε σημείο ώστε οι καλλιέργειες αυτές να μην αποτελούν πλέον ένα από τα μεγαλύτερα επίπεδα των καλλιεργούμενων εκτάσεων της χώρας. Πιο συγκεκριμένα, η καλλιέργεια στο βαμβάκι μειώθηκε περισσότερο από 18 ποσοστιαίες μονάδες (από τα 3,4 εκατ. στρέμματα της περιόδου 2007 - 2008 σε 2,8 εκατ. στρέμματα ένα χρόνο μετά). Η πτώση συνεχίστηκε και τα επόμενα δύο έτη, ξεχωρίζοντας το έτος του 2010 όπου το μεγαλύτερο μέρος των καλλιεργούμενων εκτάσεων καταστράφηκε εξαιτίας της εκτεταμένης προσβολής από πράσινο σκουλήκι, αλλά και των ισχυρών βροχοπτώσεων κατά την περίοδο της συγκομιδής. Αρνητικός «Πρωταθλητής» παραγωγής αναδεικνύεται η παραγωγή ζαχαρότευτλων, όπου η αβεβαιότητα που δημιούργησε μεταξύ των παραγωγών οι διαδικασίες πώλησης του πλειοψηφικού πακέτου μετοχών που διέθετε η Αγροτική Τράπεζα στην Ελληνική Βιομηχανία Ζάχαρης και η αβέβαιη συνέχιση της λειτουργίας των εργοστασίων της οδήγησε στην

έντονη πτώση της παραγωγής, παρά τη διατήρηση των τιμών της ζάχαρης σε σταθερά υψηλά επίπεδα στην παγκόσμια αγορά. Έτσι, η παραγωγή ζαχαρότευτλων δεν ξεπέρασε τους 350.000 τόνους το 2011, έναντι 761.000 τόνων το 2010 και 1.798 το 2006. Μείωση παρατηρήθηκε και στην καλλιέργεια βιομηχανικής ντομάτας, όπου μέσα σε ένα έτος (2009-2010) οι εκτάσεις που χρησιμοποιήθηκαν ήταν λιγότερες κατά 14 ποσοστιαίες μονάδες με αντίστοιχη μείωση και στον αριθμό των παραγωγών. Ολοκληρώνοντας, ανάλογη ήταν και η πορεία της παραγωγής καπνού όπου κινήθηκε πτωτικά από τους 22 χιλιάδες τόνους το 2006 σε 21 χιλιάδες το 2010.

Πίνακας 3.4: Εξέλιξη της παραγωγής ορισμένων αγροτικών προϊόντων (σε 1000 τόνους)

Προϊόν	2006	2007	2008	2009	2010*	2011**
Σιτάρι σκληρό	1.424	928	1.147	1.383	1.278	1.071
Σιτάρι μαλακό	362	475	509	480	351	334
Αραβόσιτος	2.366	1.771	2.333	1.607	1.542	1.870
Ρύζι	174	180	188	208	240	240
Καπνός	22	21,5	20,3	20,6	21	20
Βαμβάκι	900	860	650	600	500	620
Ντομάτες βιομηχ.	720	640	670	810	620	600
Ζαχαρότευτλα	1.798	828	900	770	761	350
Ελαιόλαδο	422	335	210	235	225	210
Σταφίδα	56	45	46	45	43	43
Κρασί	402	390	387	336	310	250
Λεμόνια	85	46,5	47	30	33	45
Πορτοκάλια	911	880	930	727	700	620
Μήλα	262	262	240	230	250	230
Ροδάκινα	698	760	693	654	610	580
Κρέας αιγοπρβ	111	113	108	109	102	100
Κρέας βόειο	62	57	56	59	61	59
Γάλα αγελαδινό	750	717	706	684	672	665
Γάλα αιγοπρβ.	690	687	645	684	703	720
Μέλι	16	8	12	16	13	12
Σύνολο	12.231	10.004	10.497	9.688	9.035	8.639
Μεταβολή (%)		-18,21	4,9	-7,7	-6,7	-4,38
* Προσωρινά στοιχεία, ** Προβλέψεις						

Πηγή: ΠΑΣΕΓΕΣ, 2011¹³

Από την αρχαιότητα ως και σήμερα, η ελαιοκαλλιέργεια και τα οινοστάφυλλα αποτελούν από τις πιο σημαντικές αγροτικές δραστηριότητες στην Ελλάδα. Έτσι, στην

¹³ ΠΑΣΕΓΕΣ, Η κατάσταση του αγροτικού τομέα (εξελίξεις, προβλέψεις, προτεραιότητες), Σεπτέμβριος 2011, Αθήνα, σελ. 18

ελαιοπαραγωγή με κάλυψη που φθάνει τα 8,4 εκατ. στρέμματα το 2009, η ελαιοκαλλιέργεια αντιστοιχούσε στο 22% της χρησιμοποιούμενης αγροτικής γης, με την πλειοψηφία αυτής να αναφέρεται στην παραγωγή ελαιόλαδου, ενώ η καλλιέργεια οινάμπελων έφθασε τα 690.000 στρέμματα την περίοδο 2009 - 2010 εκ των οποίων η πλειοψηφία αυτών βρίσκεται σε Κρήτη και Εύβοια. Αναλυτικότερη, όμως παρουσίαση των δύο παραπάνω καλλιεργειών θα γίνει στην εμπειρική προσέγγιση όπου η παρούσα εργασία μεταξύ άλλων θα επικεντρωθεί στην παραγωγή του ελαιολάδου και των οινοστάφυλλων.

Στην καλλιέργεια και παραγωγή των εσπεριδοειδών, η πορεία τους κινήθηκε πτωτικά στο διάστημα 2006 - 2010. Έτσι, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΠΑΣΕΓΕΣ¹⁴, η έκταση που χρησιμοποιήθηκε στην καλλιέργεια εσπεριδοειδών ήταν περίπου 585 χιλιάδες στρέμματα το 2006 και μειώθηκε σε 530 χιλιάδες στρέμματα περίπου το 2009. Από αυτές τις εκτάσεις, η πλειοψηφία αναφέρεται στην παραγωγή πορτοκαλιών (85% περίπου της συνολικής παραγωγής εσπεριδοειδών) η οποία - αφού περιορίστηκε το 2009 κατά 21 ποσοστιαίες μονάδες - ανήλθε το 2010 στους 700 χιλιάδες τόνους περίπου. Ωστόσο τα στοιχεία για την μετέπειτα πορεία της συγκεκριμένης παραγωγής υποδεικνύουν ότι η πορεία θα συνεχίσει να είναι πτωτική με τα δεδομένα να δείχνουν παραγόμενη ποσότητα που να αγγίζει τους 620 χιλιάδες τόνους. Παράλληλα με την πτώση της παραγωγής πορτοκαλιών, ανάλογη πορεία παρουσιάζει και η παραγωγή λεμονιών η οποία λόγω μεγάλων καταστροφών από τις καιρικές συνθήκες που επικράτησαν κατά την υπό εξέταση περίοδο κατέγραψε πτωτική πορεία με κορύφωση τα έτη 2004 και 2008. Η μείωση στην παραγωγή ξεπέρασε το επίπεδο του 50%, ώστε να περιοριστεί από τους 85 χιλιάδες τόνους το 2006 σε 33 χιλιάδες τόνους το 2010.

Η καλλιέργεια οπωρώνων, παρά τις δυσμενείς συνθήκες που επικρατούν στην ελληνική αγορά, εξακολουθεί να υπάγεται στις σημαντικότερες γεωργικές δραστηριότητες. Έτσι, σύμφωνα με την έρευνα της οι καλλιεργούμενες εκτάσεις εκτιμούνται σε 770 χιλιάδες στρέμματα το 2006, η οποία διαρθρώνεται ως ακολούθως: ροδακινιές -56%, μηλιές - 17%, κερασιές - 12%, βερικοκιές 7,5%, αχλαδιές - 5,7% και η συνολική παραγωγή υπολογίζεται σε 1,27 εκατ. τόνους περίπου. Ωστόσο, κατά την τελευταία πενταετία παρατηρείται ιδιαίτερα έντονη στροφή προς την παραγωγή ροδιού και ακτινιδίου. Έτσι πιο αναλυτικά:

¹⁴ ΠΑΣΕΓΕΣ, Η κατάσταση του αγροτικού τομέα (εξελίξεις, προβλέψεις, προτεραιότητες), Σεπτέμβριος

- Η παραγωγή ροδάκινων, η οποία αποτελεί και τον «ηγέτη» στην εν λόγω κατηγορία, από το 2006 έως το 2010 κινήθηκε -με μικρά скаμπανεβάσματα- σχετικά πτωτικά και με την κατηγορία των επιτραπέζιων να μεταβάλλεται ανοδικά έναντι των συμπύρηνων (τα οποία προορίζονται για μεταποίηση).
- Η παραγωγή μήλων κυμαίνεται σε σχετικά σταθερά επίπεδα κατά την ίδια περίοδο, με αυτήν να αγγίζει περίπου τους 250 χιλιάδες τόνους.
- Τα αχλάδια μετά τη σημαντική πτώση τους το 2009 επανήλθαν το 2010 στο επίπεδο των 63.000 τόνων περίπου.
- Αντίστοιχη πορεία ακολουθεί και η καλλιέργεια των βερίκοκων με την παραγωγή να ανέρχεται περίπου σε 77 τόνους
- Σταθερά ανοδική είναι η πορεία της παραγωγής ακτινιδίων με το επίπεδο της να ανέρχεται στους 90 χιλιάδες τόνους και με τις προβλέψεις να κάνουν λόγο για συνέχιση αυτής της πορείας.

Πίνακας 3.5 : Εξέλιξη παραγωγικών μεγεθών κτηνοτροφίας στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2006-2010

Κλάδοι - στοιχεία	2006	2007	2008	2009	2010
Αιγοπροβατοτροφία					
- Παραγωγοί (αριθ.)	103.659	103.146	100.180	97.074	93.693
- Αιγοπρόβατα (αριθ.)	12.31 1.627	12.268.232	12.202.144	12.050.407	12.830.548
- Κρέας αιγοπρ. (τον.)	111.217	112.636	108.000	108.800	102.280
- Γάλα αιγοπρβ. (τον.)	689.795	686.709	645.005	684.380	702.558
- Τυρί φέτα (τον.)	93.840	97.216	91.734	95.367	102.092
Βοοτροφία					
- Παραγωγοί (αριθ.)	23.437	22.180	20.094	19.704	19.200
- Βοοειδή θηλυκά (αριθ.)	481.757	487.416	494.426	361.105	447.649
Κρέας βόειο (τον.)	61.683	57.155	56.230	58.960	61.090
Γάλα αγελαδινό (τον.)	750.000	717.284	706.154	684.935	672.013
Πτηνοτροφία					
- Κρέας πουλερ. (τον.)	168.500	175.793	192.970	187.770	187.340
- Αυγά (τον.)	112.762	116.543	112.335	108.767	99.799
Μελισσοκομία					
- Παραγωγοί (αριθ.)	19.814	19.392	19.392	19.392	19.392
- Μελισσοσμήνη (αριθ.)	1.497.690	1.502.239	1.502.239	1.502.239	1.502.239
- Μέλι (τον.)	16.000	8.000	12.000	16.000	13.000

Πηγή: ΠΑΣΕΓΕΣ, 2011¹⁵

Τα επίπεδα παραγωγής στην κτηνοτροφία κυμαίνονται σε σχετικά σταθερά ύψη παρ' όλες τις αντίξοες συνθήκες που διανύει ο κλάδος τα τελευταία χρόνια κυρίως – όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο - της κατακόρυφης ανόδου του κόστους των εισροών και της στασιμότητας ή -ακόμα και- πτώσης των τιμών διάθεσης των προϊόντων στις αγορές.

Έτσι, πιο συγκεκριμένα, όπως παρουσιάζεται και στον παραπάνω πίνακα 3.6, όσον αφορά, τον σημαντικότερο τομέα της ελληνικής κτηνοτροφία, την αιγοπροβατοτροφία τα επίπεδα ζωικού κεφαλαίου παραμένουν σταθερά με αυτά να αγγίζουν τα 12,8 εκατ. αιγοπρόβατα το 2010, αντιστεκόμενα στην ταυτόχρονη μείωση του αριθμού των παραγωγών από 103 χιλιάδες περίπου παραγωγούς το 2007 σε 93 χιλιάδες το 2010. Ως προς τα παραγόμενα προϊόντα η παραγωγή γάλακτος και φέτας κινούνται χωρίς σημαντικές αποκλίσεις (ύψος παραγωγής αιγοπρόβειου γάλακτος 720 χιλιάδες τόνους περίπου το 2011), σε αντίθεση με την παραγωγή κρέατος η οποία παρουσιάζει τάσεις μείωσης (ύψος παραγωγής αιγοπρόβειου κρέατος 100 χιλιάδες τόνους το 2011).

Και στην βοοτροφία η παραγωγή κρέατος, χαρακτηρίζεται από μικρές διακυμάνσεις μεταξύ των ετών, ωστόσο ο αριθμός των παραγωγών που ασχολούνται στον εν λόγω κλάδο παρουσιάζει αισθητή μείωση. Έτσι, η παραγωγή βόειου κρέατος κυμάνθηκε στους 61 χιλιάδες τόνους περίπου το 2010, ενώ εκτιμάται ότι θα μειωθεί ελαφρά το 2011 φθάνοντας τους 59 χιλιάδες τόνους και αντίστοιχα η παραγωγή αγελαδινού γάλακτος κυμάνθηκε το 2010 στους 672 χιλιάδες τόνους, ενώ το 2011 εκτιμάται ότι μειώθηκε στο επίπεδο των 665 χιλιάδων τόνων περίπου.

Τέλος, μια από τις πιο εξελισσόμενες δραστηριότητες στην χώρα μας είναι η πτηνοτροφία στην οποία συναντάται μια συνεχή ανάπτυξη με καθετοποίησης της παραγωγής. Το μεγαλύτερο κομμάτι της παραγωγής πουλερικών αναφέρεται στο κρέας από κοτόπουλα, η οποία – παραμένοντας σε σχετικά σταθερά επίπεδα- ανήλθε σε 187 χιλιάδες τόνους το 2010. Αντίστοιχα, η παραγωγή αυγών κυμάνθηκε μεταξύ 100 και 116 χιλιάδες τόνους περίπου κατά το διάστημα 2006-2010.

Η δραστηριοποίηση στον τομέα της μελισσοκομίας στην χώρα μας διατηρείται σε σταθερά επίπεδα τόσο ως προς την απασχόληση των ατόμων στον εν λόγω κλάδο (καταγράφοντας 19.392 μελισσοκόμους κατά την περίοδο 2006-2010), όσο και ως

προς τον αριθμό των μελισσοσμηνών (1.502239 μελισσοσμήνη την περίοδο 2006-2010). Ωστόσο, η παραγωγή μελιού δεν ακολούθησε την ίδια σταθερότητα. Αντίθετα παρουσιάζει μεγάλες μεταβολές ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες που επικράτησαν κατά την διάρκεια κάθε έτους. Έτσι, το 2007 καταγράφηκε μεγάλη πτώση της παραγωγής εξαιτίας της παρατεταμένης ξηρασίας που επικράτησε κατά την παραγωγική περίοδο η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της διάρκειας και της απόδοσης της ανθοφορίας. Από το 2008 μέχρι και το 2009 η παραγωγή ακολούθησε ανοδική πορεία εκμεταλλευόμενη τις ευνοϊκές καιρικές συνθήκες που επικράτησαν κατά την παραγωγική περίοδο (καλή κατανομή βροχοπτώσεων, χωρίς καύσωνες), ενώ, αντίθετα, το 2010 ο συνδυασμός των δυσμενών καιρικών συνθηκών και των ψεκασμών με εντομοκτόνα στην βαμβακοκαλλιέργεια για την καταπολέμηση του πράσινου σκουληκιού οδήγησαν την παραγωγή σε πτώση.

Η αλιευτική παραγωγή, οποία αποτυπώνεται στον πίνακα 3.6, διαχωρίζεται στην συλλεκτική αλιεία (η οποία περιλαμβάνει τα θαλάσσια αλιεύματα και εκείνα των εσωτερικών υδάτων) και τις υδατοκαλλιέργειες (όπου πρόκειται για την παραγωγή ψαριών με την μορφή ιχθυοκαλλιέργειας). Κατά την περίοδο 2006-2009 η πρώτη μορφή της συλλεκτικής αλιείας κινήθηκε με πτωτικούς ρυθμούς της τάξης των 15 και πλέον ποσοστιαίων μονάδων κυρίως λόγω της μείωσης στον αριθμό των αλιευτικών σκαφών και στον αριθμό των απασχολούμενων στον συγκεκριμένο τομέα. Αναλυτικότερα κατά τη διάρκεια της πενταετίας 2005-2009 ο αριθμός των σκαφών σημείωσε πτώση κατά χίλια σχεδόν σκάφη ή ποσοστό 5,5% περίπου (από 18.269 το 2005 σε 17.270 το 2009). Αντίστοιχα, στο ίδιο διάστημα τα άτομα που δραστηριοποιούνταν στον ίδιο τομέα μειώθηκαν ελαφρά (από 30.502 το 2005 σε 30.403 το 2009).

Από την άλλη πλευρά, η παραγωγή στις υδατοκαλλιέργειες κατά την περίοδο 2006-2008, η οποία στο συντριπτικό τμήμα αποτελείται από την καλλιέργεια τσιπούρας και λαυρακιού (κατέλαβαν το 2009 το 73,5% της συνολικής παραγωγής), παρέμεινε σταθερή ανερχόμενη στους 113-114 χιλιάδες τόνους, παρά τις δυσμενείς συνθήκες που επικράτησαν στην εγχώρια και παγκόσμια αγορά από την πτώση στις τιμές αυτών. Έτσι, ο κλάδος των ιχθυοκαλλιεργειών αντιστεκόμενος σε αυτές συνθήκες κατάφερε και παρέμεινε εξωστρεφής, διατηρώντας τα επίπεδα παραγωγής και εξαγωγών (70-80% της παραγωγής) σε υψηλά επίπεδα. Σύμφωνα με μια κλαδική

μελέτη από το Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ)¹⁶ οι ιχθυοκαλλιέργειες στην Ελλάδα καταλαμβάνουν η ηγετική θέση στη διεθνή αγορά, συγκεντρώνοντας το 2010 το 54% περίπου της παραγωγής τσιπούρας σε παγκόσμιο επίπεδο. Ολοκληρώνοντας την παρούσα ενότητα, το 2009, η παραγωγή στις υδατοκαλλιέργειες ανήλθε στους 122 χιλιάδες τόνους, ωστόσο το 2010 μειώθηκε στους 115 χιλιάδες τόνους, κυρίως λόγω της προσπάθειας αναδιοργάνωσης της παραγωγής από την πλευρά των μεγάλων επιχειρήσεων ώστε να αναπροσαρμοστεί καλύτερα η ισορροπία στην αγορά μεταξύ προσφοράς και ζήτησης.

Πίνακας 3.6: Εξέλιξη της αλιευτικής παραγωγής στην Ελλάδα το διάστημα 2005-2009

ΕΤΟΣ	Συλλεκτική αλιεία		Υδατοκαλλιέργειες		Μεταβολή (%) Συλλεκτ. Αλιείας		Μεταβολή (%) Υδατοκαλλιεργειών	
	Παραγωγή (χιλ. τον.)	Αλιείς (αριθ.)	Παραγωγή (χιλ. τον.)	Αλιείς (αριθ.)	Παραγωγής	Αλιέων	Παραγωγής	Αλιέων
2005	92,1	30.502	106,2	5.860	-0,10	-0,2	0,90	1,1
2006	98,1	30.032	113,1	6.653	6,50	-1,5	6,50	13,5
2007	95,0	30.965	113,2	6.092	-3,20	3,1	0,10	-8,4
2008	88,8	30.634	114,9	6.073	-6,50	-1,1	1,50	-0,3
2009	82,7	30.403	122,0	5.947	-6,90	-0,8	6,20	-2,1

Πηγή: ΠΑΣΕΓΕΣ, 2011¹⁷

3.2 Αξία αγροτικής παραγωγής

Βασικό χαρακτηριστικό της πορείας της αξίας της παραγωγής του γεωργικού τομέα στην Ελλάδα από το 2006 έως και 2012 αποτελεί η καθοδική της πορεία, με αποκορύφωμα το 2006 όπου η πτώση που καταγράφεται με ξεπέρασε τις 14 ποσοστιαίες μονάδες. Έπειτα από το 2006, όπως παρουσιάζεται και στον παρακάτω πίνακα 3.7, η εξέλιξη της αξίας της γεωργικής παραγωγής ακολουθούσε σκαμπανεβάσματα με ιδιαίτερα σημαντική καθοδική πορεία να καταγράφει εκ νέου την περίοδο 2007-2008 αγγίζοντας το 4,22%. Από το 2009 και έπειτα κινήθηκε οριακά ανοδικά ιδιαίτερα χάριν στην αύξηση που κατέγραψε κατά το 2011.

¹⁶ Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ), Κλαδική μελέτη για τις υδατοκαλλιέργειες, Ιούνιος 2011

¹⁷ ΠΑΣΕΓΕΣ, Η κατάσταση του αγροτικού τομέα (εξελίξεις, προβλέψεις, προτεραιότητες), Σεπτέμβριος 2011, Αθήνα, σελ. 22

Πίνακας 3.7: Εξέλιξη της αξίας της γεωργικής παραγωγής κατά την περίοδο 2005-2012 (σε τρέχουσες, βασικές τιμές)

ΕΤΟΣ	Αξία φυτικής παραγωγής		Αξία ζωικής παραγωγής		Συνολική αξία παραγωγής	
	(εκατ. €)	Μεταβολή (%)	(εκατ. €)	Μεταβολή (%)	(εκατ. €)	Μεταβολή (%)
2005	8.192,19	- 1,7	2.953,13	+ 4,4	11.145,32	-0,15
2006	6.767,34	- 17,4	2.789,86	-5,5	9.557,20	- 14,25
2007	7.293,09	+ 7,8	2.652,49	-4,9	9.945,58	+ 4,07
2008	6.845,81	-6,1	2.679,85	-4,9	9.525,66	-4,22
2009	6.542,29	-4,4	2.698,44	+ 0,7	9.240,73	-3,08
2010	6.706,31	+ 2,5	2.662,56	- 1,3	9.368,87	+ 1,39
2011	7.081,80	+5,6	2.833,80	+6,4	9.915,50	+5,8
2012*	7.012,90	-1,0	2.767,20	-2,4	9.780,00	-1,4

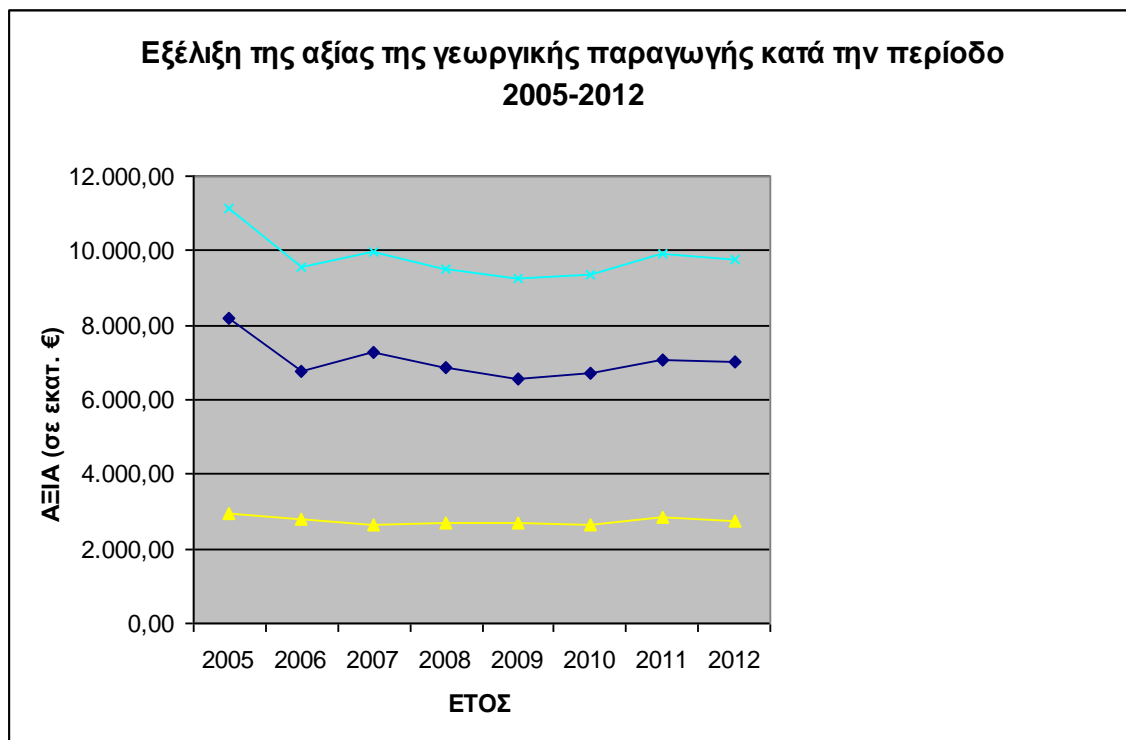
* Εκτίμηση

Πηγή: Eurostat, 2013¹⁸

Όπως φαίνεται και από το παρακάτω Διάγραμμα 3.3 όπου αποτυπώνονται οι πορείες τις φυτικής, της ζωικής και της συνολικής αξίας παραγωγής, αυτό που προκύπτει άμεσα είναι η εντονότερη επίδραση της φυτικής παραγωγής στην πορεία της συνολικής. Έτσι, η μεγάλη μείωση της φυτικής παραγωγής στο διάστημα 2005-2010 η οποία αθροιστικά ξεπέρασε τις 18 ποσοστιαίες μονάδες (η οποία σε απόλυτο μέγεθος αναλογεί σε αξία 1,5 δισεκατομμύρια €) αποτέλεσε και τον βασικό προσδιοριστικό παράγοντα της πορείας της συνολικής αξίας της αγροτικής παραγωγής. Η ζωική παραγωγή –παρόλο που και αυτή με την σειρά της ακολούθησε πτωτική πορεία- δεν αποτέλεσε τον καθοριστικό παράγοντα διαμόρφωσης της αξίας της αγροτικής παραγωγής, διατηρώντας την αναλογία μεταξύ της φυτικής παραγωγής και αυτής στο επίπεδα περίπου ένα προς τρία (ή το 72/28 το 2010, σχεδόν παρόμοιο με το 73/27 του 2005).

¹⁸ Eurostat, Οικονομικοί Λογαριασμοί για την Γεωργία (αξίες σε τρέχουσες τιμές παραγωγού), Μάρτιος 2013

Διάγραμμα 3.3: Εξέλιξη της αξίας της γεωργικής παραγωγής κατά την περίοδο 2005-2012 (σε τρέχουσες, βασικές τιμές)

Πηγή : Ίδια επεξεργασία βάση του Πίνακα 3.7

Ως αποτέλεσμα της ευρύτερης πτωτικής πορείας της αξίας της αγροτικής παραγωγής αποτελεί και η –αντίστοιχα- πτωτική επιρροή της συμβολής του γεωργικού τομέα στην εγχώρια οικονομία, γεγονός το οποίο, βέβαια, αποτελεί κοινό στοιχείο στα περισσότερα κράτη μέλη της Ε.Ε. Η κατάσταση αυτή αποδεικνύεται με μεγάλη ευκρίνεια στα στοιχεία που δίνει η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ)¹⁹ στον παρακάτω πίνακα 3.8 και Διάγραμμα 3.4 όπου από το 2001 έως και σήμερα η πτώση του ποσοστού συμμετοχής του γεωργικού τομέα στο συνολικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν είναι συνεχής, με αποτέλεσμα την αναμενόμενη μείωση της συμβολής της γεωργίας στην διαμόρφωση των μακροοικονομικών μεγεθών της χώρας.

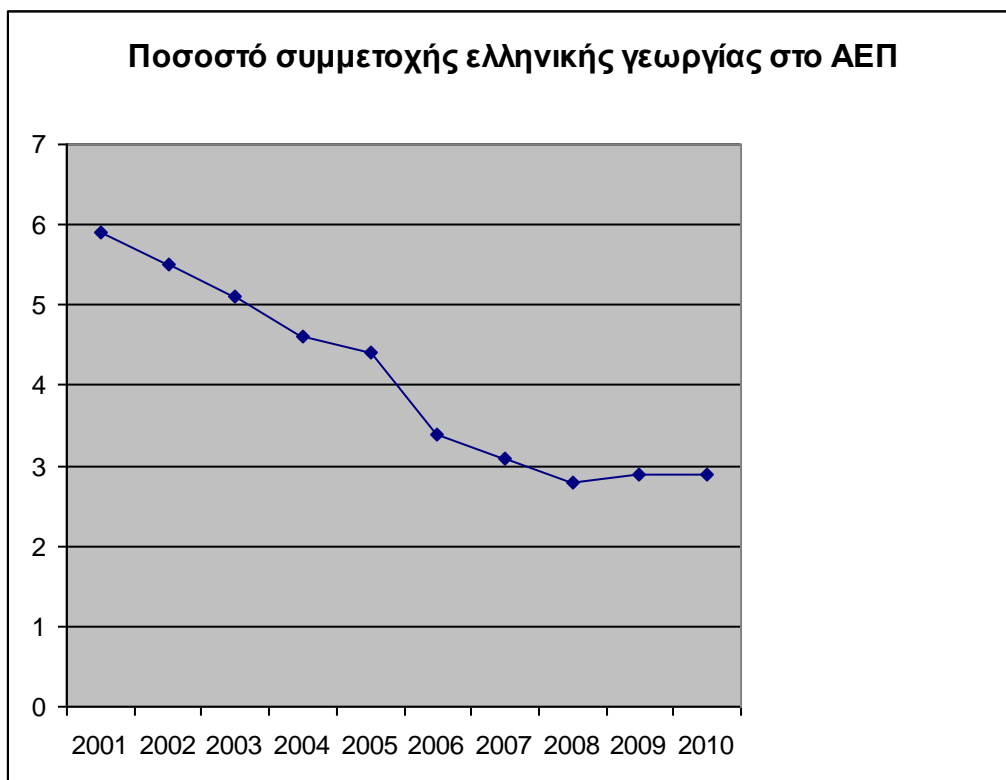
¹⁹ Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ) : www.statistics.gr

Πίνακας 3.8 : Ποσοστό συμμετοχής ελληνικής γεωργίας στο ΑΕΠ για την περίοδο 2001-2010

ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΑΕΠ	
ΕΤΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
2001	5,9
2002	5,5
2003	5,1
2004	4,6
2005	4,4
2006	3,4
2007	3,1
2008	2,8
2009	2,9
2010	2,9

Πηγή : Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ)

Διάγραμμα 3.4 : Ποσοστό συμμετοχής ελληνικής γεωργίας στο ΑΕΠ για την περίοδο 2001-2010

Πηγή: Ίδια επεξεργασία βάση του Πίνακα 3.8

3.3 Απασχόληση στον αγροτικό τομέα

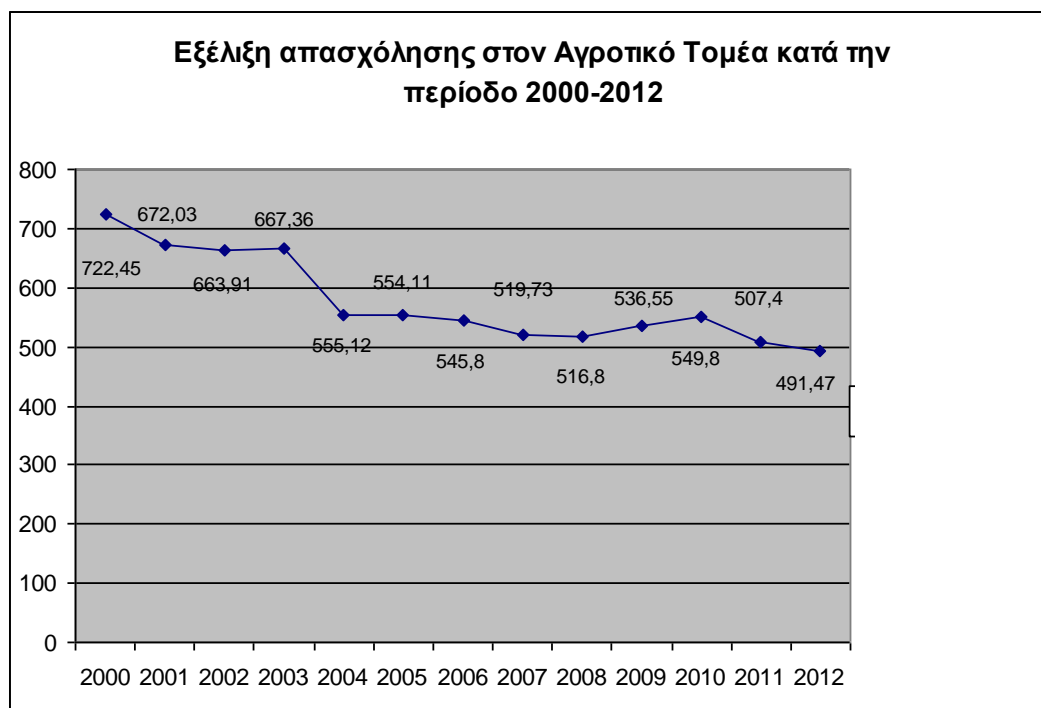
Στην χώρα μας η απασχόληση στον αγροτικό τομέα τα τελευταία χρόνια ακολουθεί τη γενικότερη πορεία που καταγράφει η αντίστοιχη απασχόληση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Αρχής²⁰ κατά την διάρκεια της δεκαετίας 2000-2009 η απασχόληση στον αγροτικό τομέα στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 κρατών μελών κατέγραψε μια ιδιαίτερα υψηλή καθοδική πορεία η οποία άγγιξε κατά μέσο όρο το 25%. Αντίστοιχη πορεία –αλλά με σαφώς μικρότερους ρυθμούς – παρουσίασε η απασχόληση και στην Ελλάδα με την μείωση των απασχολούμενων στον αγροτικό τομέα να ανέρχεται σε –μόλις- 2,6%. Το ποσοστό αυτό, μάλιστα, αποτέλεσε την μικρότερη μεταβολή μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Έτσι, αναλυτικότερα, όσον αφορά την διαχρονική εξέλιξη της απασχόλησης στον αγροτικό για την περίοδο 2000-2012, σύμφωνα και με το Διάγραμμα 3.5, αυτή μπορεί να συνοψιστεί ως κάτωθι:

- Από το 2000 έως το 2005 η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα της οικονομίας παρουσιάζει καθοδική πορεία με απώλεια 167 χιλ. θέσεων εργασίας, ώστε από τις 722,45 χιλιάδες θέσεις να μειωθούν στις 554 χιλιάδες.
- Κατά την επόμενη τριετία, 2005-2008, η πτώση επιβραδύνθηκε αισθητά με απώλεια μόλις 37 χιλ. θέσεων εργασίας, από τις 554,11 χιλιάδες στις 616,80 χιλιάδες
- Έπειτα, από το 2008 έως το 2010 παρουσιάστηκε αύξηση της απασχόλησης κατά 33 χιλ. θέσεων εργασίας, φθάνοντας τις 549,80 χιλιάδες
- Τέλος, κατά την διετία 2010-2012 σημειώθηκε κε νέου απώλεια 58,33 χιλ. θέσεων εργασίας, καταλήγοντας στους 491,47 χιλιάδες απασχολούμενους.

²⁰ Eurostat news release 66/2010, 7 May 2010, διαθέσιμο στο : <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

Διάγραμμα 3.5: Εξέλιξη απασχόλησης στον Αγροτικό Τομέα κατά την περίοδο 2000-2012 (σε χιλιάδες)

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Σε εγχώριο επίπεδο, όσον αφορά τη σύγκριση του αγροτικού τομέα με τους υπόλοιπους τομείς της ελληνικής οικονομίας κατατάσσεται δεύτερος, μετά τον κλάδο του εμπορίου (με ποσοστό 17,92% και 697 χιλιάδες απασχολούμενους), καθώς απασχόλησε το 2012²¹ 491,5 χιλιάδες περίπου άτομα (με ποσοστό 12,97%). Το αγροτικό κλάδο ακολούθησε ο κλάδος της μεταποίησης με ποσοστό 9,6% (364 χιλιάδες απασχολούμενους), ο κλάδος του τουρισμού με 7 ποσοστιαίες μονάδες (276,4 χιλιάδες απασχολούμενους) και ο κλάδος των κατασκευών με ποσοστό 7,3% (212,4 χιλιάδες άτομα).

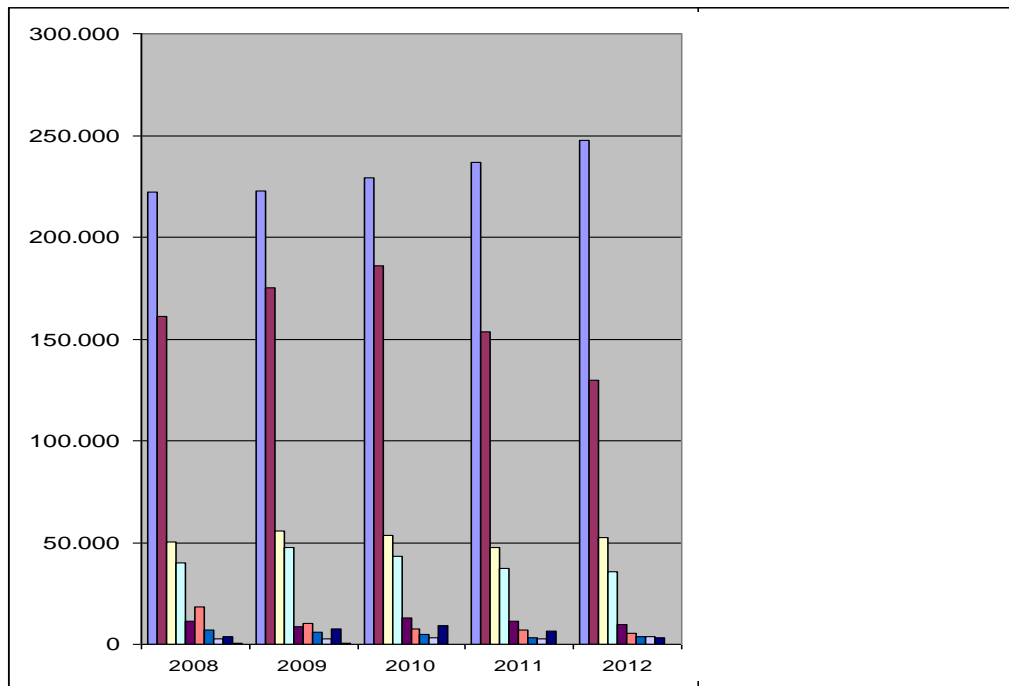
Σε επίπεδο Περιφερειών, η απασχόληση στον αγροτικό τομέα είναι ιδιαίτερα σημαντική σε οκτώ από τις, συνολικά, 13 Περιφέρειες. Έτσι, οι Περιφέρειες στις οποίες απασχολείται μεγάλο αγροτικό εργατικό δυναμικό είναι η Πελοπόννησος με σχεδόν ένα στα τρία άτομα (29,1%), η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη με πάνω από ένα στα τέσσερα άτομα (25,7%), η Θεσσαλία με ποσοστό 24,3%, η Δυτική Ελλάδα, η Στερεά Ελλάδα, η Ήπειρος και η Κρήτη με λίγο πάνω από ένα στους πέντε απασχολούμενους να είναι αγρότης ή κτηνοτρόφος (21,8%, 21,5%, 20,1% και 20,1%

²¹ Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ), Έρευνες α, β, γ και δ τριμήνου 2010, διαθέσιμη στο www.statistics.gr

αντίστοιχα).

Αναφορικά με την διάρθρωση των απασχολούμενων στους διάφορους κλάδους του αγροτικού τομέα, όπως αυτή παρουσιάζεται στο παρακάτω Διάγραμμα 3.6, διαχρονικά η πλειοψηφία των απασχολούμενων στον αγροτικό τομέα δραστηριοποιούνται στις αροτραίες καλλιέργειες (όπως σιτηρά, βιομηχανικά φυτά, όσπρια, κηπευτικά κ.α.) με το 2012 να φθάνει σε ποσοστό 50,38%. Των αροτραίων καλλιεργειών, έπονται οι δενδρώδεις καλλιέργειες-συμπεριλαμβανομένων και των αμπελώνων με ποσοστό 26,39% και ακολουθεί η κτηνοτροφία με 10,63%. Σε μονοψήφια ποσοστά ακολουθούν οι υπόλοιπες δραστηριότητες όπως οι μικτές γεωργοκτηνοτροφικές δραστηριότητες (7,22%), η αλιεία (2,02%), το πολλαπλασιαστικό υλικό-φυτώρια (1,11%), η δασική παραγωγή (0,82%), οι υδατοκαλλιέργειες (0,74%), ο κλάδος των υποστηρικτικών προς τη γεωργία υπηρεσιών (0,65%) και η θήρα (0,04%).

Διάγραμμα 3.6: Απασχόληση κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας πρωτογενούς τομέα, 2008-2012

Πηγή: Χριστίνα Σταυροπούλου, 2013²²

²² Χριστίνα Σταυροπούλου, Εξελίξεις και προοπτικές της απασχόλησης στον ελληνικό αγροτικό τομέα, Μάρτιος 2013, διαθέσιμο στο www.evrotas.gov.gr

3.4. Εξωτερικό εμπόριο αγροτικών προϊόντων

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ιδρύματος Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE) αναφορικά με το εμπορικό ισοζύγιο στον κλάδο των αγροτικών προϊόντων και τροφίμων, από την περίοδο 2006 – 2007 παρουσίασε μια ιδιαίτερα έντονη αυξητική πορεία ξεκινώντας με το 2006 με μια μεταβολή της τάξης των 9,7 ποσοστιαίων μονάδων και συνεχίζοντας το 2007 με μια ραγδαία άνοδο της τάξης των 38 ποσοστιαίων μονάδων, ξεπερνώντας 3 δις ευρώ. Η μεταβολή αυτή – η οποία συμβάδιζε με την γενικότερο κλίμα στις εισαγωγές στην χώρα μας - προήρθε κυρίως από την σημαντική αυξητική μεταβολή στις εισαγωγές των αγροτικών προϊόντων, η οποία άγγιξε τις 12,5 ποσοστιαίες μονάδες.

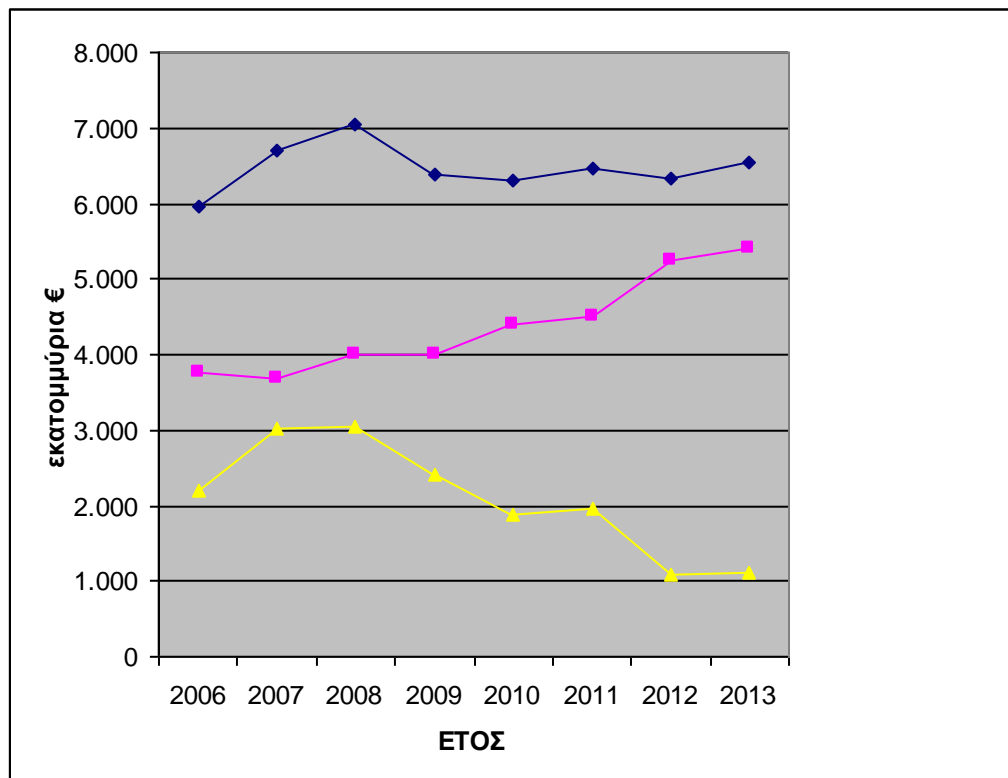
Στην συνέχεια, και ενώ το 2008 η άνοδος του ελλείμματος στο εμπορικό ισοζύγιο συνεχίστηκε με πολύ μικρό ρυθμό (σχεδόν 0,7%), η περίοδος 2009-2010 ακολούθησε μια, αντίστροφη, σταθερή καθοδική πορεία με το εμπορικό έλλειμμα στον κλάδο των αγροτικών προϊόντων και τροφίμων να μειώνεται με ρυθμούς λίγο πάνω από το 21%. Σε αυτή την μεταβολή συνετέλεσε τόσο η θετική μεταβολή (αύξηση) των εξαγωγών κατά 400 εκατομμύρια ευρώ στην διετία 2009-2010, όσο και η παράλληλη μείωση των εισαγωγών κατά 100 περίπου εκατομμύρια ευρώ στο ίδιο διάστημα, ως αποτέλεσμα της γενικότερης ύφεσης που επικράτησε στην ελληνική οικονομία την συγκεκριμένη περίοδο. Κατά το επόμενο έτος του 2011, η διαφορά μεταξύ εισαγωγών και εξαγωγών στον κλάδο των αγροτικών προϊόντων και τροφίμων κινήθηκε ανοδικά λόγω της ελαφρά μεγαλύτερης αύξησης των εισαγωγών σε σχέση με τις εξαγωγές. Ωστόσο, η χρονιά που ακολούθησε (2012) ήταν πραγματικά ιδιαίτερη όσον αφορά την διαμόρφωση του εμπορικού ισοζυγίου. Η πτώση στις εισαγωγές των προϊόντων σε επίπεδο λίγο άνω των 125 εκατομμυρίων ευρώ παράλληλα με την σημαντικότερη αύξηση των εξαγωγών (κατά 736 εκατομμύρια ευρώ), οδήγησε στην ραγδαία μείωση του εμπορικού ελλείμματος κατά 45 σχεδόν ποσοστιαίες μονάδες. Τέλος, το 2013 ο μεγάλος όγκος των εξαγωγών διατηρήθηκε και μάλιστα ελαφρά μεγαλύτερος. Εντούτοις, η μεγαλύτερη αύξηση των εισαγωγών κατά 200 σχεδόν εκατομμύρια είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί σε σχέση με την προηγούμενο έτος το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο κατά 2,56 ποσοστιαίες μονάδες.

Πίνακας 3.9 : Εξέλιξη εμπορικού ισοζυγίου αγροτικών προϊόντων και τροφίμων κατά την περίοδο 2006-2012

ΕΤΟΣ	Εισαγωγές (εκατ. €)	Εξαγωγές (εκατ. €)	Έλλειμμα (εκατ. €)	Μεταβολή ελλείμματος (%)
2006	5.957	3.767	2.190	9,67
2007	6.703	3.681	3.022	37,99
2008	7.054	4.011	3.043	0,69
2009	6.396	3.998	2.398	-21,20
2010	6.299	4.406	1.893	-21,06
2011	6.461	4.505	1.956,00	3,33
2012	6.335	5.241	1.094,00	-44,07
2013	6.537	5.415	1122	2,56

Πηγή: Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ)²³

Διάγραμμα 3.7: Εξέλιξη εμπορικού ισοζυγίου αγροτικών προϊόντων και τροφίμων κατά την περίοδο 2006-2012

Πηγή: Ίδια επεξεργασία βάσει του Πίνακα 3.11

Αναφορικά με την πορεία των κυριότερων κατηγοριών αγροτικών προϊόντων ως προς τις εισαγωγές και εξαγωγές τους, αυτές παρουσιάζονται στους δύο παρακάτω πίνακες 3.10 και 3.11. Η κατάταξη των συγκεκριμένων προϊόντων στους εν λόγω πίνακες ακολουθεί την φθίνουσα σειρά ως προς την αξία αυτών κατά το έτος

²³ Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ), διαθέσιμο στο www.iobe.gr

2013. Όπως φαίνεται και από αυτά τα στοιχεία, τα κτηνοτροφικά προϊόντα (κρέας και γαλακτοκομικά) αποτελούν βρίσκονται στην κορυφή των εισαγωγών καλύπτοντας σχεδόν το ένα τρίτο (31%) αυτών. Ειδικότερα, τα γαλακτοκομικά προϊόντα παρουσίασαν σημαντική αύξηση, φθάνοντας σχεδόν στο επίπεδο των 850 εκατομμυρίων ευρώ, και αθροίζοντας τα μαζί με το εισαγόμενο κρέας όλα μαζί ξεπέρασαν τα 2 δισεκατομμύρια ευρώ το ίδιο έτος.

Γενικότερα, η διάρθρωση των εισαγωγών κατά την διάρκεια της περιόδου 2008-2013, παρά την οικονομική κρίση, δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες μεταβολές. Έτσι, με εξαίρεση -όπως αναφέρθηκε και παραπάνω - τα κτηνοτροφικά προϊόντα, οι εισαγωγές των υπόλοιπων αγροτικών προϊόντων κινήθηκαν ελαφρώς καθοδικά με εντονότερη την πτώση στα μη διατροφικά αγροτικά προϊόντα (π.χ ξυλεία) λόγω και της σχετικής ελαστικότητας που τα χαρακτηρίζει.

Πίνακας 3.10 : Διάρθρωση των εισαγωγών αγροτικών προϊόντων & τροφίμων (σε εκατ. €)

	2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	Εκατ. €	%	Εκατ. €	%	Εκατ. €	%	Εκατ. €	%	Εκατ. €	%	Εκατ. €	%
<i>Κρέας*</i>	1.211	17,2	1.204	18,8	1.160	18,4	1.171	18,1	1.199	18,9	1.179	18
<i>Γαλακτοκομικά</i>	808	11,5	733	11,5	770	12,2	812	12,6	772	12,2	847	13
<i>Οπωροκηπευτικά</i>	786	11,1	735	11,5	672	10,7	702	10,9	635	10	642	9,8
<i>Δημητριακά</i>	681	9,7	487	7,6	541	8,6	655	10,1	560	8,8	595	9,1
<i>Καφές, τσάι, κλπ.</i>	365	5,2	364	5,7	376	6	409	6,3	411	6,5	404	6,2
<i>Ζωοτροφές</i>	406	5,8	361	5,6	371	5,9	355	5,5	345	5,4	400	6,1
<i>Αλιεύματα</i>	428	6,1	401	6,3	384	6,1	414	6,4	373	5,9	351	5,4
<i>Είδη διατροφής</i>	344	4,9	353	5,5	356	5,7	331	5,1	333	5,3	346	5,3
<i>Σάκχαρα</i>	225	3,2	177	2,8	220	3,5	259	4	295	4,7	278	4,3
<i>Έλαια</i>	290	4,1	209	3,3	232	3,7	255	3,9	286	4,5	264	4
<i>Ποτά</i>	436	6,2	425	6,6	370	5,9	308	4,8	267	4,2	257	3,9
<i>Ελαιώδεις σπόροι</i>	224	3,2	192	3	173	2,7	175	2,7	219	3,5	238	3,6
<i>Καπνός</i>	335	4,7	401	6,3	310	4,9	247	3,8	234	3,7	234	3,6
<i>Δορές</i>	93	1,3	41	0,6	76	1,2	97	1,5	146	2,3	147	2,2
<i>Ακατέργαστες ύλες</i>	130	1,8	119	1,9	111	1,8	112	1,7	111	1,8	116	1,8
<i>Ξυλεία</i>	262	3,7	169	2,6	148	2,3	121	1,9	128	2	113	1,7
Σύνολο	7.054**		6.396		6.299		6.461		6.335		6.537	
* Περιλαμβάνονται ζώντα ζώα και προϊόντα κρέατος.												
** Το άθροισμα των επιμέρους προϊόντων πιθανώς να μην ισούται με το Σύνολο διότι δεν περιλαμβάνονται κάποιες κατηγορίες με ελάχιστα ποσά όπως καουτσούκ, γιούτα, μαλλί, μετάξι, βαμβάκι και λοιπές φυτικές ίνες.												

Πηγή: Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), 2014²⁴

²⁴ Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ, Τεύχος

Όσον αφορά στις εξαγωγές (Πίνακας 3.11) οι οποίες όπως ειπώθηκε και προηγουμένων κινήθηκαν ανοδικά και το 2013, την πρωτιά καταλαμβάνουν τα οπωροκηπευτικά προϊόντα, των οποίων το ποσοστό ξεπέρασε το 34%, με αξία εξαγωγών πάνω από τα 1.856 εκατομμύρια ευρώ. Ωστόσο, το προϊόν που μεταβλήθηκε εντονότερα είναι τα έλαια (με το παρθένο ελαιόλαδο να αποτελεί το μεγαλύτερο κομμάτι αυτών) τα οποία ξεπέρασαν στον όγκο εξαγωγών τα αλιεύματα και κατέληξαν στην δεύτερη θέση. Ειδικότερη όμως αναφορά θα γίνει στο κομμάτι της εμπειρικής προσέγγισης της παρούσας εργασίας.

Ολοκληρώνοντας, τα γαλακτοκομικά, τα είδη διατροφής, τα δέρματα, ο καφές, το τσάι, τα μπαχαρικά και οι ζωοτροφές κινήθηκαν, επίσης, ανοδικά ως προς την αξία τους, είτε λόγω αύξησης του όγκου των ποσοτήτων που εξήχθηκαν, είτε λόγω αύξησης της τιμής αυτών στο εξωτερικό.

Πίνακας 3.11: Διάρθρωση των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων & τροφίμων (σε εκατ. €)

	2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	Εκατ. €	%	Εκατ. €	%	Εκατ. €	%	Εκατ. €	%	Εκατ. €	%	Εκατ. €	%
<i>Οπωροκηπευτικά</i>	1.346	33,6	1.264	31,6	1.485	33,7	1.519	33,7	1.771	33,8	1.856	34,3
<i>Έλαια</i>	333	8,3	283	7,1	287	6,5	299	6,6	393	7,5	580	10,7
<i>Αλιεύματα</i>	449	11,4	477	11,9	541	12,3	604	13,4	613	11,7	562	10,4
<i>Γαλακτοκομικά</i>	275	6,9	278	7	301	6,8	322	7,1	372	7,1	416	7,7
<i>Καπνός</i>	416	10,4	421	10,5	374	8,5	370	8,2	428	8,2	392	7,2
<i>Βαμβάκι</i>	236	5,9	305	7,6	391	8,9	251	5,6	442	8,4	377	7
<i>Δημητριακά</i>	315	7,9	339	8,5	292	6,6	311	6,9	330	6,3	270	5
<i>Είδη διατροφής</i>	124	3,1	128	3,2	161	3,7	188	4,2	191	3,6	206	3,8
<i>Ποτά</i>	163	4,1	169	4,2	166	3,8	195	4,3	202	3,9	192	3,5
<i>Σάκχαρα</i>	54	1,3	86	2,2	129	2,9	116	2,6	119	2,3	96	1,8
<i>Δορές</i>	38	0,9	18	0,5	40	0,9	54	1,2	80	1,5	87	1,6
<i>Ελαιώδεις σπόροι</i>	76	1,9	59	1,5	64	1,5	66	1,5	78	1,5	79	1,5
<i>Κρέας*</i>	76	1,9	70	1,8	67	1,5	87	1,9	78	1,5	74	1,4
<i>Καφές, τσάι, κλπ.</i>	30	0,7	31	0,8	34	0,8	43	1	54	1	64	1,2
<i>Ζωοτροφές</i>	51	1,3	44	1,1	41	0,9	42	0,9	47	0,9	59	1,1
<i>Ακατέργαστες ύλες</i>	18	0,4	18	0,5	20	0,5	23	0,5	30	0,6	32	0,6
<i>Ξυλεία</i>	9	0,2	7	0,2	7	0,2	9	0,2	8	0,2	10	0,2
Σύνολο	4.011**		3.998		4.406		4.505		5.241		5.415	
* Περιλαμβάνονται ζώντα ζώα και προϊόντα κρέατος.												
** Το άθροισμα των επιμέρους προϊόντων πιθανώς να μην ισούται με το Σύνολο διότι δεν περιλαμβάνονται κάποιες κατηγορίες με ελάχιστα ποσά όπως καουτσούκ, γιούτα, μαλλί, μετάξι και λοιπές φυτικές ίνες.												

Πηγή: Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), 2014²⁵

²⁵ Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ, Τεύχος 24, Ιούνιος 2014, διαθέσιμο στο www.kepe.gr

ΜΕΡΟΣ II

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΜΑΤΑΣ

4.1 Τομάτα - Γενικά Στοιχεία

Η τομάτα²⁶, ή – συνηθέστερα - αλλιώς και ντομάτα, είναι ένα φυτό της οικογένειας των Σολανιδών (Solanaceae) με προέλευση από την Κεντρική και Νότιο Αμερική (από Μεξικό μέχρι Περού). Συνήθως, καλλιεργείται ως μονοετές φυτό, ωστόσο μπορεί να ζήσει και μερικά χρόνια. Το ύψος της φτάνει τα 3 μέτρα περίπου, όμως λόγω του μη ανθεκτικού βλαστού απαιτείται η στήριξη της σε άλλα φυτά. Τα φύλλα έχουν μήκος 10-25 εκατοστά και είναι σύνθετα, αποτελούμενα από 5-9 μικρότερα φύλλα που το καθένα φθάνει μέχρι και τα οκτώ εκατοστά σε σχήμα μακρύ με πριονοειδή περιφέρεια. Τόσο ο βλαστός του φυτού όσο και τα φύλλα φέρουν τρίχωμα. Τα λουλούδια έχουν διάμετρο ένα έως δύο εκατοστά, χρώματος κίτρινο, με πέντε μυτερούς λοβούς τα οποία μεγαλώνουν σε ομάδες των τριών έως δώδεκα ανθών. Κατά κανόνα η καλλιέργεια της τομάτας είναι εκτατική, ενώ πολύ συνηθισμένη είναι και η καλλιέργεια εκτός εποχής σε θερμοκήπια ή άλλες κατασκευές υπό κάλυψη (Sargent and Moretti, 2004²⁷).

Οι δύο βασικές κατηγορίες τομάτας είναι οι θερμοκηπίου (αναρριχώμενες) και οι υπαίθριες τομάτες (ημι-αναρριχώμενες και αυτοκλαδευόμενες). Για τις αναρριχώμενες και τις αναρριχώμενες, λόγω της στήριξης που απαιτούν, χρησιμοποιούνται κατά την καλλιέργεια τους σπάγκοι δεμένοι σε οριζόντιο σύρμα ή καλάμια (συνήθως όταν πρόκειται για υπαίθρια καλλιέργεια). Οι αυτοκλαδευόμενες τομάτες δεν χρειάζονται στήριξη διότι τυφλώνουν μόνες τους την κορυφή τους και δεν αυξάνονται προς τα πάνω.

Ο καρπός που επίσης λέγεται τομάτα είναι σφαιρικός ή μακρόστενος, είναι εδώδιμος, και όταν είναι ώριμος είναι ζουμερός και έχει έντονο κόκκινο χρώμα λόγω της περιεκτικότητας που περιέχει στη χρωστική λυκοπένιο. Πριν ωριμάσει, η τομάτα έχει πράσινο χρώμα. Στα άγρια φυτά ο καρπός έχει διάμετρο ένα με δύο εκατοστά,

²⁶ Ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια Wikipedia, διαθέσιμο στο <http://el.wikipedia.org>

²⁷ Sargent S.A. and Moretti C.L., 2004. "Tomato". In *The Commercial Storage of Fruits, Vegetables, and Florist and Nursery Stocks*. Agriculture Handbook Number 66, U.S. Department of Agriculture, Agricultural Research Service, Beltsville, M.D.

ενώ στα ήμερα είναι αρκετά μεγαλύτερος, από πέντε έως δέκα εκατοστά. Η τομάτα χρησιμοποιείται κυρίως σε σαλάτες και σε σάλτσες.

Το βάρος της τομάτας φτάνει τα 250 -350 γραμμάρια (μεγαλοκαρπή), ενώ υπάρχουν και μικρόκαρπα υβρίδια (cherry) τα οποία μπορούν να συγκομιστούν με το τσαμπί (και όχι μεμονωμένα) και έχουν βάρος 50 - 100 γραμμάρια

Ο ετήσιος τζίρος παραγωγής τομάτας εκτιμάται σε 30 με 40 δισεκατομμύρια δολάρια παγκοσμίως. Το 2010 συνολικά μαζεύτηκαν 145,8 εκατομμύρια τόνοι ντομάτας παγκοσμίως²⁸.

Στην Ελλάδα, όσον αφορά την καλλιέργειας τομάτας σε θερμοκήπια το μεγαλύτερο ποσοστό των θερμοκηπίων βρίσκεται στην Κρήτη (43.3%), δεύτερη έρχεται η Πελοπόννησος και η Δ. Στερεά (23.3%) και τρίτη η Κ. & Δ. Μακεδονία (15.85%). Από την άλλη μεριά, αναφορικά με την καλλιέργεια βιομηχανικής τομάτας, αυτή αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος καλλιέργειας τομάτας με την έκταση να φθάνει το 62.5% και την παραγωγή της να προορίζεται για μεταποίηση. Τέλος, το 34.3% είναι υπαίθρια καλλιέργεια και προορίζεται για επιτραπέζια χρήση. Αξίζει να σημειωθεί ότι η συνολική έκταση που καλλιεργείται με τομάτες έρχεται δεύτερη μετά την πατάτα (Τράκα-Μαυρωνά Α. & Κούτσικα-Σωτηρίου Μ, 2007²⁹).

4.2 Παραγωγή Τομάτας και καλλιεργούμενες εκτάσεις

Το ύψος της παραγωγής τομάτας στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2005-2013, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία από την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat), ακολουθεί μια πτωτική πορεία, όπως παρουσιάζεται και στον παρακάτω πίνακα 4.1. Πιο συγκεκριμένα, το 2006 η συνολική παραγωγή τομάτας άγγιξε τους 1.670.000 τόνους και αποτέλεσε την μεγαλύτερη παραγόμενη ποσότητα στην υπό εξέταση περίοδο. Στην συνέχεια, τα επόμενα έτη η παραγόμενη ποσότητα μειωνόταν συνεχώς (με μια μικρή εξαίρεση το 2010), με αποτέλεσμα το 2013 η παραγωγή να κυμαίνεται στο 1 εκατομμύριο τόνους και να καταγράφει σε σχέση με το έτος 2005 πτώση της τάξης των 37,7 ποσοστιαίων μονάδων.

²⁸ Hill, R., 2012, Tomato genome sequence bears fruit Nature διαθέσιμο στο <http://www.nature.com/news/tomato-genome-sequence-bears-fruit-1.10751>

²⁹ Τράκα-Μαυρωνά Α. & Κούτσικα-Σωτηρίου Μ., 2007, Περιοδικό Γεωργία - Κτηνοτροφία, τεύχος 10/2007, Δεκέμβριος, σελ. 14 - 16

Πίνακας 4.1 : Ύψος παραγωγής τομάτας στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013 (σε χιλιάδες τόνους)

Έτος	2005	2006	2007	2008	2009*	2010	2011	2012	2013
Παραγωγή τομάτας (σε χιλιάδες τόνους)	1.670,0	1.550,0	1.423,9	1.338,6	-	1.406,2	1.169,9	979,6	1.039,7
Μεταβολή παραγωγής (%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος		-7,2	-8,1	-6,0	-	5,1**	-16,8	-16,3	6,1

*Το 2009 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία

**Η μεταβολή υπολογίστηκε σε σχέση με το 2008, καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το έτος 2009

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

Αντίστοιχη πορεία (βλ. Διάγραμμα 4.1) ακολουθούν και οι εκτάσεις που χρησιμοποιήθηκαν στην καλλιέργεια της τομάτας στην χώρα μας κατά την ίδια περίοδο. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία, ενώ το 2005 στην Ελλάδα καλλιεργήθηκαν 30.000 εκτάρια γης για την παραγωγή τομάτας, το 2013 η καλλιεργούμενη έκταση περιορίστηκε στα 16.100 εκτάρια, ήτοι μείωση σχεδόν κατά την μισή έκταση (ή κατά 46,6%).

Πίνακας 4.2 : Καλλιεργούμενη έκταση τομάτας στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013 (σε χιλιάδες εκτάρια)

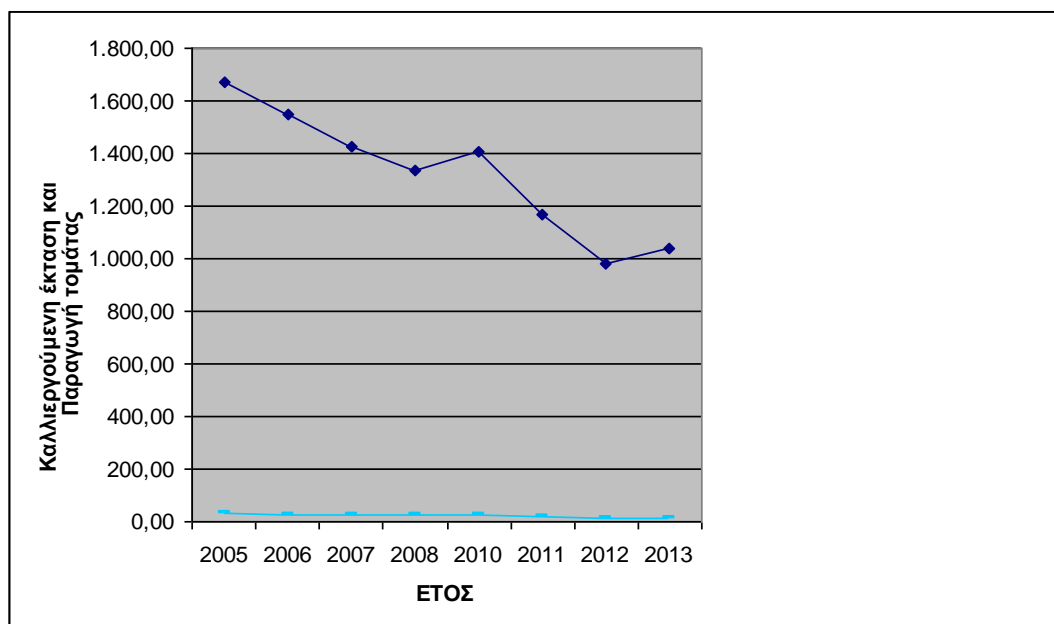
Έτος	2005	2006	2007	2008	2009*	2010	2011	2012	2013
Καλλιεργούμενη έκταση (1000 εκτάρια)	30	29	26,8	25	-	24,2	19,7	16	16,1
Μεταβολή καλλιεργούμενης έκτασης (%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος		-3,3	-7,6	-6,7	-	-3,2	-18,6	-18,8	0,6

*Το 2009 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία

**Η μεταβολή υπολογίστηκε σε σχέση με το 2008, καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το έτος 2009

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

Διάγραμμα 4.1 : Πορεία παραγωγής και καλλιεργούμενη έκτασης τομάτας στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2005-2013

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

4.3 Αξία παραγωγής Τομάτας

Η «πραγματική³⁰» πορεία της αξίας του συνολικού παραγόμενου προϊόντος στην περίπτωση της τομάτας στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2005-2013, ακολουθεί πτωτική πορεία – ως φυσικό αποτέλεσμα της μείωσης της παραγόμενης ποσότητας και των καλλιεργούμενων εκτάσεων. Ωστόσο η πτώση αυτή δεν είναι αντίστοιχη της μείωσης στην παραγόμενη ποσότητα η οποία πιθανότατα να οφείλεται στην σχετική αύξηση των τιμών στις τομάτες, όπως αυτή θα παρουσιαστεί στην επόμενη ενότητα.

Πιο συγκεκριμένα, όπως αποτυπώνεται και στον παρακάτω πίνακα 4.3, παρότι η αξία της παραγωγής τομάτας σε τρέχουσες τιμές στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2005-2013 παρουσιάζει σκαμπανεβάσματα, με τελικό αποτέλεσμα το 2013 να είναι ελαφρά αυξημένη (κατά περίπου 4 εκατομμύρια ευρώ) σε σχέση με το αρχικό έτος 2005, εντούτοις παρατηρώντας την πορεία εξέλιξης σε σταθερές τιμές αυτή παρουσιάζεται διαφορετική. Έτσι, το κύριο χαρακτηριστικό της εξέλιξης της αξίας παραγωγής τομάτας είναι αυτό της πτωτικής της πορείας, ώστε από 534,53 εκατομμύρια ευρώ το

³⁰ Ως «πραγματική» πορεία της αξίας παραγωγής τομάτας νοείται η αξία αποτυπωμένη σε σταθερές τιμές

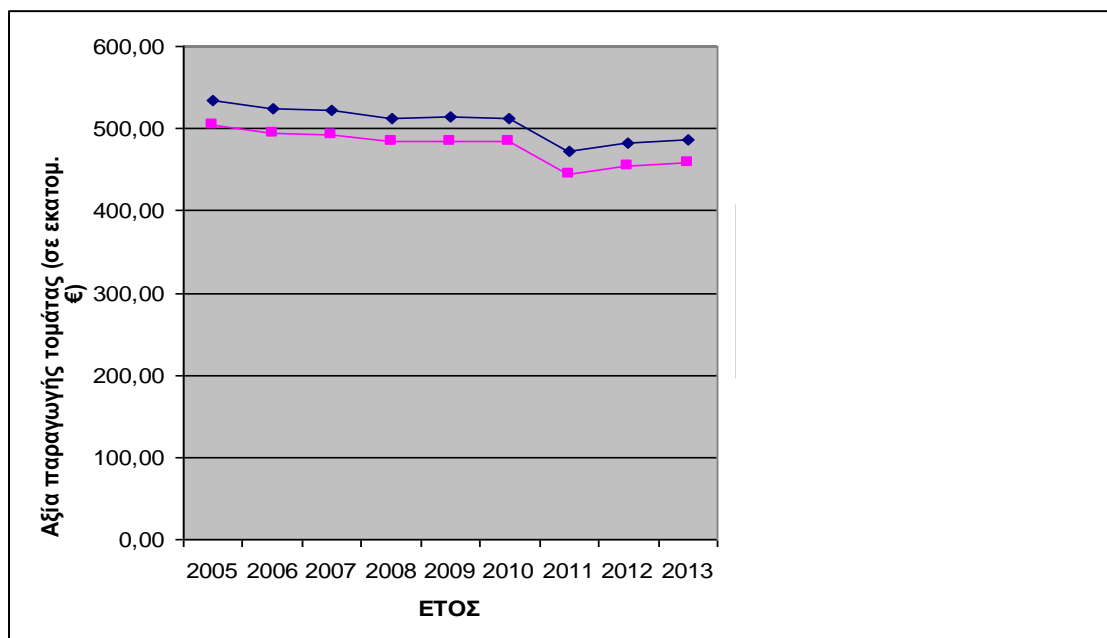
2005 να καταλήξει στα 485,60 εκατομμύρια ευρώ το 2013, ή διαφορετικά να μειωθεί κατά 9,15%. Η πραγματική αυτή μείωση στην αξία παραγωγής τομάτας φαίνεται διαγραμματικά και στο παρακάτω Διάγραμμα 4.2, όπου αποτυπώνεται η πορεία της συνολικής αξίας παραγωγής τομάτας και της αξίας παραγωγής σε σταθερές τιμές παραγωγού. Σημειώνεται ότι η διαφορά μεταξύ των δύο καμπυλών είναι οι επιδοτήσεις που έχουν λάβει οι παραγωγοί τομάτας κατά την διάρκεια της περιόδου 2005-2013.

Πίνακας 4.3 : Αξία παραγωγής Τομάτας στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2005-2013 σε πραγματικές τιμές και σταθερές τιμές (2005=100) (σε εκατ. ευρώ)

Έτος	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Αξία παραγωγής Τομάτας σε τρέχουσες τιμές (σε εκατ. ευρώ)	534,53	454,52	548,54	509,09	492,30	531,83	407,18	555,55	538,37
Αξία παραγωγής Τομάτας σε σταθερές τιμές (σε εκατ. ευρώ) (2005=100)	534,53	524,28	522,02	512,88	514,16	512,57	471,82	482,79	485,60
Αξία παραγωγής τομάτας σε τρέχουσες τιμές παραγωγού (σε εκατ. ευρώ)	504,17	429,68	527,35	498,77	482,51	521,88	407,18	555,55	538,37
Αξία παραγωγής τομάτας σε σταθερές τιμές παραγωγού (2005=100) (σε εκατ. ευρώ)	504,17	494,50	492,36	483,74	484,95	483,45	445,01	455,36	458,01
Δείκτης αξίας παραγωγής Τομάτας σε σταθερές τιμές (2005=100)	100,0	85,0	102,6	95,2	92,1	99,5	76,2	103,9	100,7

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

Διάγραμμα 4.2: Αξία παραγωγής Τομάτας στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2005-2013 σε πραγματικές τιμές και σταθερές τιμές (2005=100) (σε εκατ. ευρώ)

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

4.4 Τιμές πώλησης τομάτας

Η πορεία της μέσης ετήσιας τιμής της τομάτας, όπως παρουσιάζεται και στον παρακάτω πίνακα 4.4, μετά από μια σταθερά ανοδική πορεία μέχρι το έτος 2008, ακολούθησε μια καθοδική πορεία, ώστε από τα 64,54 € /ανά 100 κιλά το έτος 2008, να μειωθεί στα 45,45€ / 100 κιλά το έτος 2013.

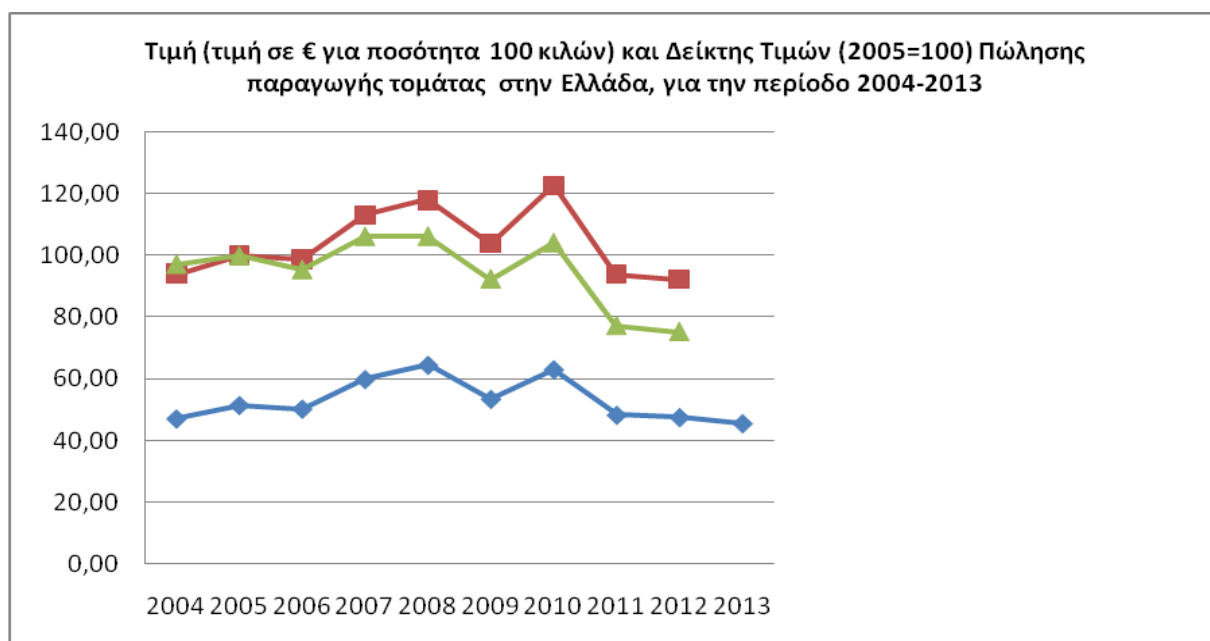
Πίνακας 4.4 : Τιμή (τιμή για ποσότητα 100 κιλών) και Δείκτης Τιμών (2005=100) Πώλησης παραγωγής τομάτας στην Ελλάδα, για την περίοδο 2004-2013

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Τιμή πώλησης τομάτας (όλες οι ποικιλίες, τιμή 100 κιλών)	47,01	51,41	50,21	59,90	64,54	53,43	63,08	48,19	47,45	45,45
Δείκτης τιμών πώλησης τομάτας με έτος βάσης το 2005 (Ονομαστική αξία)	94,0	100,0	98,7	113,1	118,0	103,9	122,7	93,8	92,3	-
Δείκτης τιμών πώλησης τομάτας με έτος βάσης το 2005 (Αποπληθωρισμένη αξία)	97,3	100,0	95,5	106,3	106,4	92,5	104,3	77,3	75,3	-

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

Σε αντίθεση με την ονομαστική τιμή ανά έτος της παραγωγής τομάτας, ο δείκτης τιμών πώλησης (ονομαστικός και αποπληθωρισμένος), έτους βάσης 2005, υποδεικνύει την πραγματική πορεία της τιμής της τομάτας κατά την περίοδο 2004-2013, όπου ενώ - ονομαστικά - αυτή μειώθηκε σχετικά ελαφρώς κατά το διάστημα 2004-2012, ουσιαστικά -λαμβάνοντας υπ' όψιν τον αποπληθωρισμένο δείκτη τιμών – αυτή μειώθηκε σημαντικά. Πιο συγκεκριμένα, όπως αποτυπώνεται και στο παρακάτω Διάγραμμα 4.3, ο αποπληθωρισμένος δείκτης τιμών (έτους βάσης 2005) παρουσίασε μείωση από 97,3 το 2004 σε 75,3 το 2012.

Διάγραμμα 4.3 : Τιμή (τιμή για ποσότητα 100 κιλών) και Δείκτης Τιμών (2005=100) Πώλησης παραγωγής τομάτας στην Ελλάδα, για την περίοδο 2004-2013

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

4.5 Εισαγωγές – εξαγωγές τομάτας

Η τομάτα παρότι στην Περιφέρεια της Κρήτης αποτελεί ένα από βασικότερα αγροτικά προϊόντα, εντούτοις, σύμφωνα και με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, στην Ελλάδα η συνολική ποσότητα εισαγωγών μέχρι και το 2012 υπερέβαινε κατά πολύ την αντίστοιχη ποσότητα των εξαγωγών. Έτσι, παρατηρώντας τον Πίνακα 4.5, η διαφορά στο εμπορικό ισοζύγιο του προϊόντος της τομάτας (αξία εισαγωγών και

εξαγωγών) μέχρι και 2012 ήταν σαφώς ελλειμματικό, αν και συνεχώς μειούμενο, καθώς η «ψαλίδα» μεταξύ της αξίας των εισαγωγών και των εξαγωγών σταδιακά έκλεινε, ιδιαίτερα από το 2007 και έπειτα. Πιο συγκεκριμένα, ενώ το 2007 η διαφορά μεταξύ αξίας εισαγωγών και εξαγωγών μεγιστοποιήθηκε (πάνω από 19,5 εκατομμύρια ευρώ), στα επόμενα έτη, και ειδικότερα από το 2011 και μετά, η διαφορά κινήθηκε πτωτικά, ώστε το 2013 το ισοζύγιο από ελλειμματικό να στραφεί σε πλεονασματικό.

Πίνακας 4.5: Αξία και ποσότητα εισαγωγών – εξαγωγών Τομάτας στην Ελλάδα για την περίοδο 2005-2013

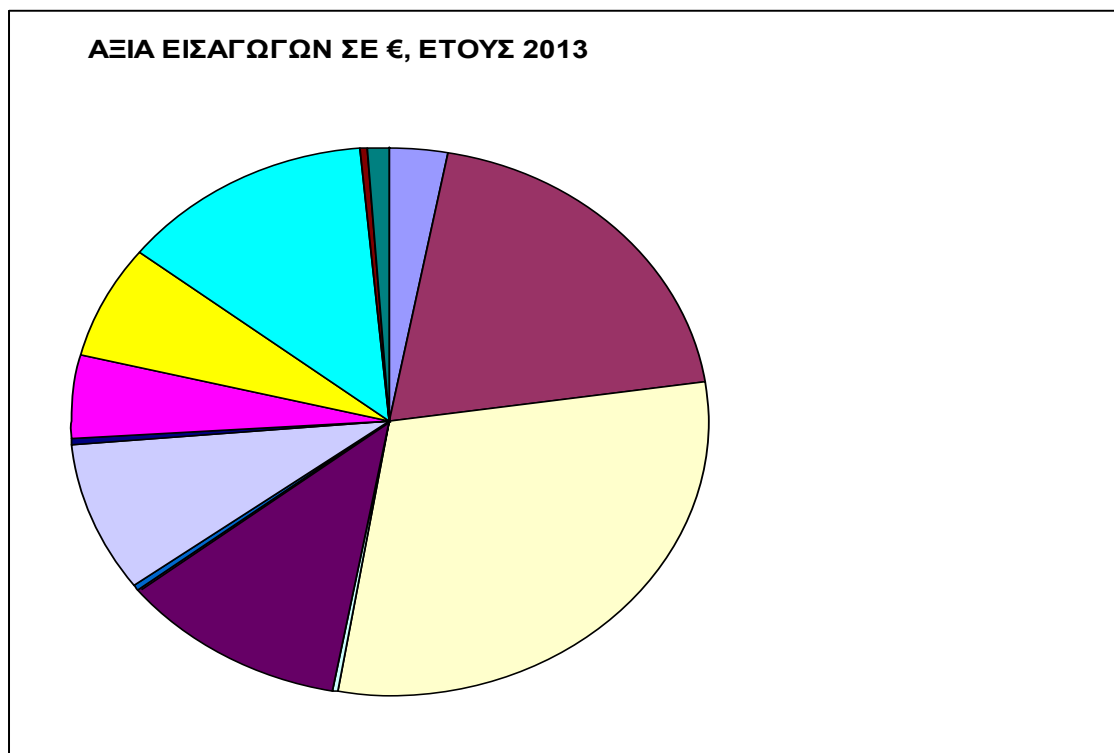
ΕΤΟΣ	ΑΞΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ (Σε ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ (Σε κιλά)	ΑΞΙΑ ΕΞΑΓΩΓΩΝ (Σε ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΕΞΑΓΩΓΩΝ (Σε κιλά)	Εμπορικό Ισοζύγιο Τομάτας (Αξία εξαγωγών - Αξία Εισαγωγών)
2005	13.298.397,00	17.194.473,00	1.162.833,00	2.955.623,00	-12.135.564,00
2006	14.844.108,00	21.156.134,00	1.244.528,00	3.523.803,00	-13.599.580,00
2007	21.811.688,00	22.710.010,00	2.184.785,00	4.461.182,00	-19.626.903,00
2008	17.602.241,00	18.112.926,00	2.297.773,00	4.891.676,00	-15.304.468,00
2009	14.382.834,00	15.699.761,00	1.890.795,00	4.108.163,00	-12.492.039,00
2010	16.813.034,00	17.330.015,00	4.493.203,00	9.047.962,00	-12.319.831,00
2011	11.865.896,00	15.723.413,00	6.974.091,00	16.098.850,00	-4.891.805,00
2012	12.403.316,00	15.879.461,00	7.991.706,00	16.757.873,00	-4.411.610,00
2013	4.499.753,00	8.063.211,00	11.592.221,00	20.666.101,00	7.092.468,00

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ)

Όσον αφορά τις χώρες από τις οποίες εισήχθηκαν τομάτες το 2013, ο κύριος όγκος προέρχεται από την Ιταλία με αξία εισαγωγών που ξεπέρασε τα 1,3 εκατομμύρια ευρώ, ενώ ακολουθούν η Γερμανία και η Π.Γ.Δ.Μ, με 880 χιλιάδες και 581 χιλιάδες ευρώ αντίστοιχα.

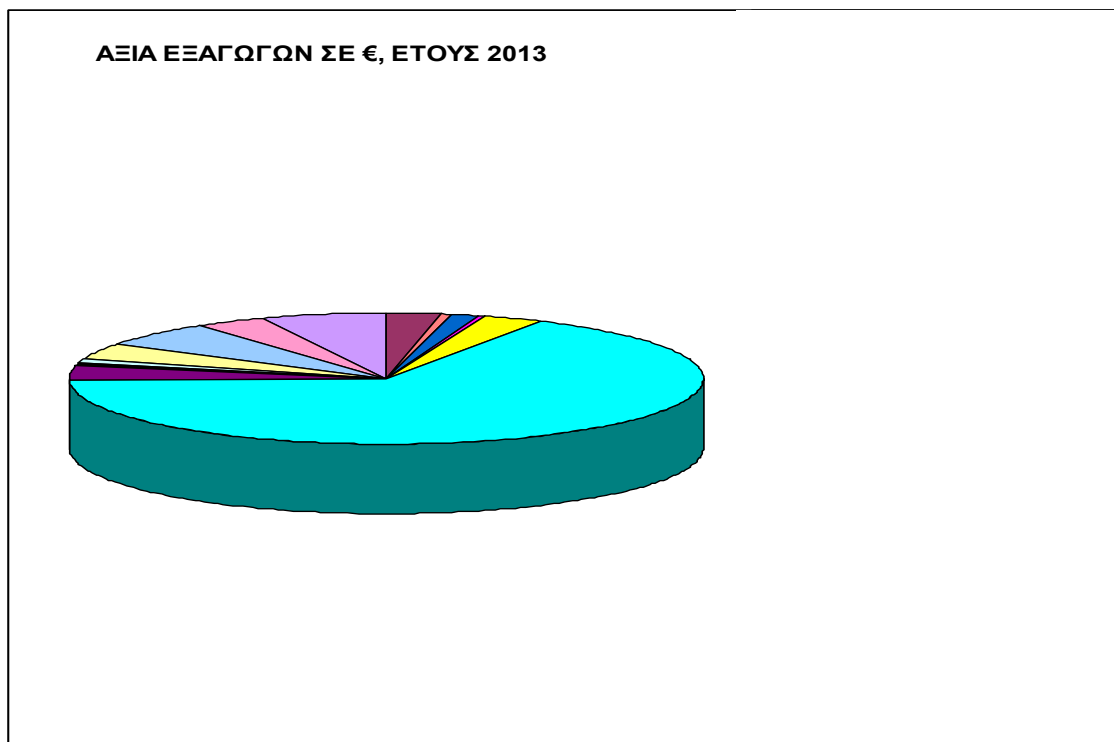
Από την άλλη πλευρά, ως προς τις εξαγωγές η πλειοψηφία των εξαγωγών κατευθύνθηκε προς την Βουλγαρία και τον εφοδιασμό πλοίων από τρίτες (εκτός Ε.Ε) χώρες.

Διάγραμμα 4.4: Χώρες προέλευσης (αξία σε ευρώ) εισαγωγών Τομάτας στην Ελλάδα για το έτος 2013

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 4.5: Χώρες (αξία σε ευρώ) εξαγωγών Τομάτας από την Ελλάδα για το έτος 2013

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΑΓΓΟΥΡΙΟΥ

5.1 Αγγούρι - Γενικά

Ως μέλος της οικογένειας των «Κολοκυνθοειδών», το αγγούρι είναι καρπός φυτού συναφούς με τα φυτά που παράγουν το πεπόνι, το καρπούζι και το κολοκύθι, ετήσιας διάρκειας το οποίο έρπει και αναρριχάται³¹.

Οι ρίζες της προέλευσης του βρίσκονται στην Ινδία όπου το καλλιεργούνταν πριν από 3.000 χρόνια. Ήταν, επίσης, γνωστό και στην Αρχαία Ελλάδα αλλά και στους Ρωμαίους, ενώ αργότερα επεκτάθηκε και στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Επάνω στο ίδιο φυτό υπάρχουν αρσενικά και θηλυκά άνθη. Τα φύλλα του είναι τριχωτά και έχουν μέχρι 5 λοβούς. Το αγγούρι είναι επίμηκες, κυλινδρικό, πράσινου χρώματος εξωτερικά και ελαφρύ πράσινου έως λευκού εσωτερικά .

Τρώγεται είτε σκέτο, είτε σε σαλάτες, ενώ χρησιμοποιείται και σε διάφορες κρέμες ομορφιάς. Έχει λίγες βιταμίνες, κυρίως C, B1, B2 ενώ βιταμίνη A υπάρχει στο φλοιό.

Η αγγουριά καλλιεργείται το καλοκαίρι στην ύπαιθρο και τον υπόλοιπο χρόνο σε θερμοκήπια, γιατί είναι ευαίσθητη στο κρύο. Η υψηλή θερμοκρασία και η υγρασία ευνοούν την ανάπτυξη της.

Τα τελευταία χρόνια δημιουργούνται διαφορετικές ποικιλίες αγγουριού. Έτσι από το γνωστό κοινό αγγούρι με το μακρύ σχήμα που πωλείται με το τεμάχιο περάσαμε σε μικρότερα αγγούρια που πωλούνται με το κιλό. Επίσης υπάρχει μία ποικιλία με πολύ μικρούς καρπούς που διατηρούνται τουρσί στο ξίδι με την ονομασία αγγουράκια

5.2 Παραγωγή Αγγουριού και καλλιεργούμενες εκτάσεις

Η πορεία της παραγωγής αγγουριού κατά την περίοδο 2005 - 2013 παρουσίασε μεγάλες μεταβολές με το τελικό αποτέλεσμα να είναι ελαφρώς πτωτικό, καθώς από 157,5 χιλιάδες τόνους το 2005, κατέληξε σε μια παραγωγή 151,8 χιλιάδες τόνους το

2013. Ωστόσο, αυτό που προξενεί ιδιαίτερη εντύπωση είναι η θεαματική μεταβολή που παρουσίασε κατά το 2011 όπου η παραγωγή αυξήθηκε κατά 68,63% σε σχέση με το προηγούμενο έτος η οποία οφείλεται στην τεράστια μεταβολή των καλλιεργούμενων εκτάσεων κατά 125%. Η σημαντική αυτή στροφή προς την παραγωγή αγγουριού πιθανότατα οφείλεται στην αύξηση της ζήτησης ελληνικών αγγουριών λόγω των περιστατικών με τις πολλαπλές τροφικές δηλητηριάσεις, που σημειώθηκαν στη Γερμανία και τον εντοπισμό του βακτηρίου E - coli σε αγγούρια προέλευσης Ισπανίας. Έτσι, το 2011 η παραγωγή έφθασε τους 174,7 χιλιάδες τόνους από 103,6 χιλιάδες το προηγούμενο έτος, ενώ αντίστοιχα οι καλλιεργούμενες εκτάσεις από 1.600 εκτάρια το 2010 αυξήθηκαν στα 3.600 εκτάρια (Πίνακες 5.1, 5.2 και Διάγραμμα 5.1).

Πίνακας 5.1 : Ύψος παραγωγής Αγγουριού στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013 (σε χιλιάδες τόνους)

ΕΤΟΣ	2005	2006	2007	2008	2009*	2010	2011	2012	2013
Παραγωγή Αγγουριού (σε χιλιάδες τόνους)	157,5	168,1	160,2	124,2	-	103,6	174,7	141,8	151,8
Μεταβολή παραγωγής (%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος		6,73	-4,70	-22,47	-	-16,586**	68,63	-18,83	7,05

*Το 2009 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία

**Η μεταβολή υπολογίστηκε σε σχέση με το 2008, καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το έτος 2009

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

³¹ Ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια Wikipedia, διαθέσιμο στο <http://el.wikipedia.org>

Πίνακας 5.2 : Καλλιεργούμενη έκταση Αγγουριού στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013

(σε χιλιάδες εκτάρια)

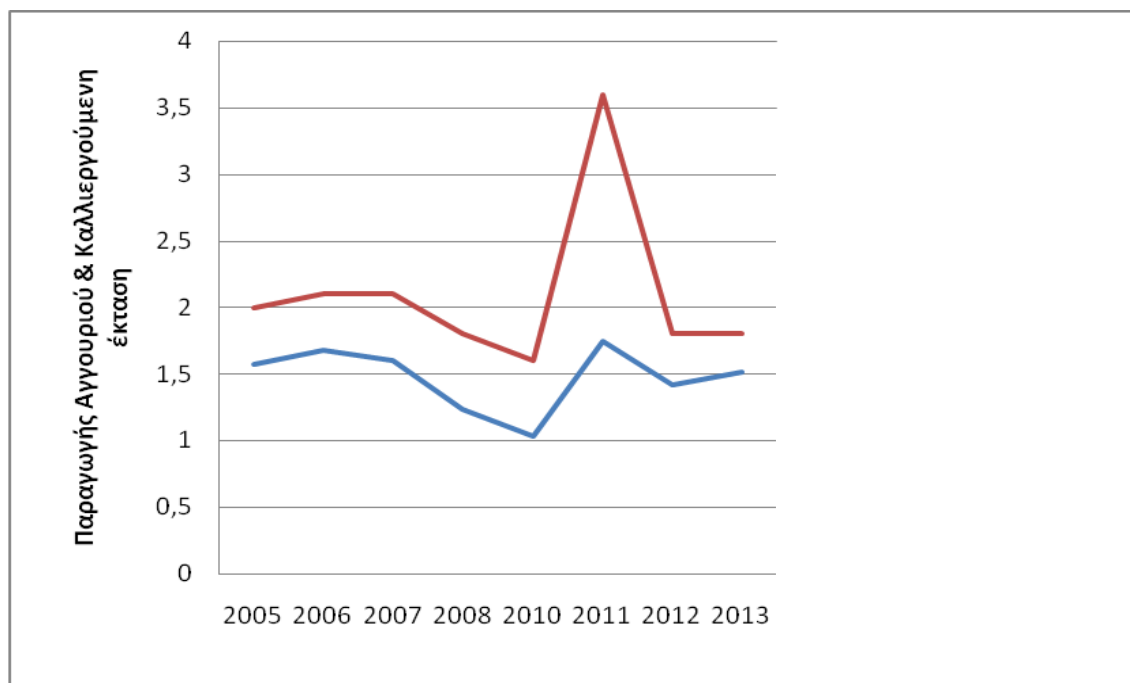
Έτος	2005	2006	2007	2008	2009*	2010	2011	2012	2013
Καλλιεργούμενη έκταση (1000 εκτάρια)	2	2,1	2,1	1,8	-	1,6	3,6	1,8	1,8
Μεταβολή καλλιεργούμενης έκτασης (%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος		5,000	0,000	-14,286	-	-11,111**	125,000	-50,000	0,000

*Το 2009 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία

**Η μεταβολή υπολογίστηκε σε σχέση με το 2008, καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το έτος 2009

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

Διάγραμμα 5.1: Ύψος παραγωγής (σε 100 χιλιάδες τόνους) και Καλλιεργούμενης έκτασης (σε χιλιάδες εκτάρια) Αγγουριού στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

5.3 Αξία παραγωγής Αγγουριού

Η αξία της παραγωγής αγγουριών στην Ελλάδα για την περίοδο 2005-2013 ακολούθησε μια σχετικά άστατη πορεία. Έτσι, ενώ τα τρία πρώτα χρόνια (2005-2007)

η αξία παραγωγής (σε τρέχουσες τιμές) ανερχόταν σε ένα πολύ υψηλό επίπεδο της περιοχής γύρω των 100 εκατομμυρίων ευρώ, στην συνέχεια πραγματοποιήθηκε μια έντονη πτωτική πορεία η οποία έφθασε να μειώσει την αξία της παραγωγής σχεδόν στο μισό (58,2 εκατομμύρια ευρώ το 2010, σε τρέχουσες τιμές). Έπειτα από αυτή την μεγάλη πτώση, η παραγωγή αγγουριών τείνει να σταθεροποιηθεί ακολουθώντας μια ανοδική πορεία, χωρίς όμως να έχει φθάσει στα αρχικά επίπεδα.

Πίνακας 5.3 : Αξία παραγωγής αγγουριού στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2005-2013 σε πραγματικές τιμές (σε εκατ. ευρώ)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Αξία παραγωγής Αγγουριού σε τρέχουσες τιμές (σε εκατ. ευρώ)	91,76	100,14	102,13	70,06	63,96	58,62	93,50	75,66	85,27

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

5.4 Τιμές πώλησης Αγγουριού

Οι τιμές πώλησης των αγγουριών κατά την περίοδο 2004-2013, ακολουθούν μια σχετικά σταθερή πορεία, ειδικότερα από το 2008 και έπειτα. Γενικά, όπως αποτυπώνεται και στο παρακάτω Διάγραμμα 5,2, μπορεί να ειπωθεί ότι ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης λειτούργησαν φυσιολογικά κατά την περίοδο αυτή, καθώς συσχετίζοντας την παραγόμενη ποσότητα με τις αντίστοιχες τιμές συμπεραίνεται ότι όταν η παραγωγή μειώνονταν οι τιμές αυξάνονταν (π.χ το έτος 2007, όπου η παραγωγή μειώθηκε κατά 4,7%, η τιμές αυξήθηκαν κατά 7%, ενώ το 2011 όπου η παραγωγή αυξήθηκε σημαντικά, οι τιμές μειώθηκαν κατά 5,41%).

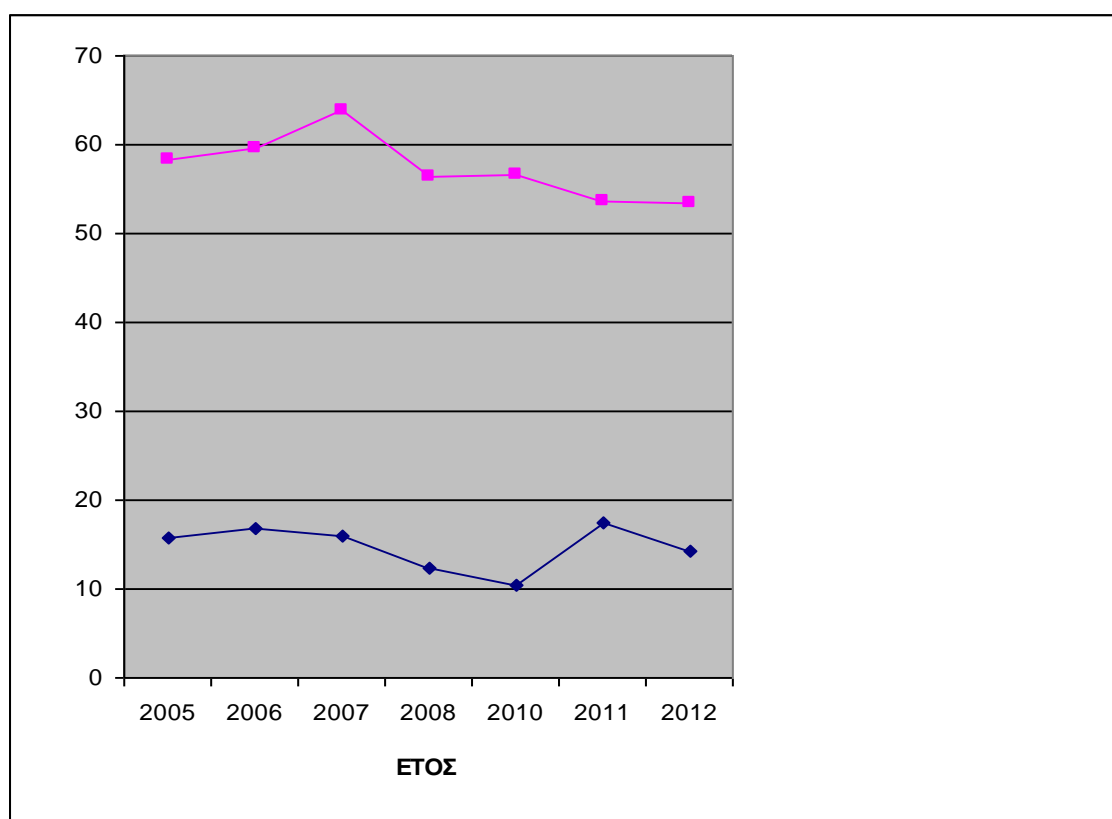
Έτσι, όπως παρουσιάζεται και στον πίνακα 5.4, με εξαίρεση την περίοδο 2005-2008 όπου οι τιμές κινήθηκαν ανοδικά, κατά τα υπόλοιπα έτη οι τιμές πώλησης των αγγουριών κινήθηκαν στο επίπεδο των 56€/ 100 κιλά.

Πίνακας 5.4 : Τιμή (τιμή για ποσότητα 100 κιλών), ποσοστιαία μεταβολή τιμής και Δείκτης Τιμών (2005=100) Πώλησης παραγωγής αγγουριού στην Ελλάδα, για την περίοδο 2004-2013

ΕΤΟΣ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Τιμή πώλησης αγγουριού (όλες οι ποικιλίες, τιμή 100 κιλών)	50,94	58,26	59,57	63,75	56,41	56,15	56,58	53,52	53,36	56,17
Μεταβολή τιμών πώλησης (%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος		14,37	2,25	7,02	-11,51	-0,46	0,77	-5,41	-0,30	5,27
Δείκτης τιμών πώλησης Αγγουριού με έτος βάσης το 2005 (Ονομαστική αξία)	89,0	100,0	103,7	112,1	96,1	96,4	97,1	91,9	91,6	-
Δείκτης τιμών πώλησης Αγγουριού με έτος βάσης το 2005 (Αποπληθωρισμένη αξία)	92,1	100,0	100,4	105,4	86,7	85,7	82,5	75,7	74,7	-

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

Διάγραμμα 5.2 : Συσχέτιση παραγωγής και τιμών πώλησης αγγουριών κατά την περίοδο 2005-2012

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

5.5 Εισαγωγές – εξαγωγές αγγουριού

Οι εξαγωγές ελληνικών αγγουριών προς τις διάφορες χώρες του εξωτερικού αποτελούν ένα από τους βασικότερους πυλώνες τις ελληνικής αγροτικής παραγωγής. Όπως παρουσιάζεται και στον παρακάτω πίνακα 5.5, η ελληνική παραγωγή αγγουριού εκτός του ότι καλύπτει στο σύνολο, σχεδόν, την εγχώρια κατανάλωση, συνεισφέρει δυναμικά και στην διαμόρφωση του ελληνικού εμπορικού ισοζυγίου, καθώς αποτελεί ένα προϊόν με μικρές ποσότητες εισαγωγών και τεράστιες ποσότητες εξαγωγών. Πιο συγκεκριμένα, οι εξαγωγές ελληνικών αγγουριών για την περίοδο 2005-2013 κυμαίνεται σταθερά πάνω από τους 20 χιλιάδες τόνους, ενώ από το 2012 και έπειτα ο όγκος της εξαγωγίσιμης ποσότητας ξεπερνά τους 30 χιλιάδες τόνους. Αντίστοιχα, η αξία των εξαγωγίσιμων ποσοτήτων ανέρχεται σταθερά πάνω από τα 20 εκατομμύρια ευρώ, με την τελευταία χρονιά να ξεπερνά το όριο των 30 εκατομμυρίων ευρώ.

Πίνακας 5.5: Αξία και ποσότητα εισαγωγών – εξαγωγών Αγγουριού στην Ελλάδα για την περίοδο 2005-2013

ΕΤΟΣ	ΑΞΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ (Σε ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ (Σε κιλά)	ΑΞΙΑ ΕΞΑΓΩΓΩΝ (Σε ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΕΞΑΓΩΓΩΝ (Σε κιλά)	Εμπορικό Ισοζύγιο Αγγουριού (Αξία εξαγωγών - Αξία Εισαγωγών)
2005	2.092.257,00	2.924.620,00	25.307.513,00	20.170.138,00	23.215.256,00
2006	1.797.696,00	2.652.723,00	25.084.077,00	24.472.643,00	23.286.381,00
2007	1.571.948,00	2.225.596,00	20.200.045,00	21.696.703,00	18.628.097,00
2008	1.593.999,00	2.122.089,00	18.173.495,00	20.742.082,00	16.579.496,00
2009	1.261.216,00	1.482.512,00	21.284.086,00	17.563.777,00	20.022.870,00
2010	726.878,00	1.051.255,00	28.491.962,00	29.354.227,00	27.765.084,00
2011	576.916,00	922.742,00	19.323.959,00	26.177.510,00	18.747.043,00
2012	497.369,00	838.606,00	29.177.423,00	30.804.796,00	28.680.054,00
2013	551.952,00	838.559,00	32.989.431,00	35.058.110,00	32.437.479,00

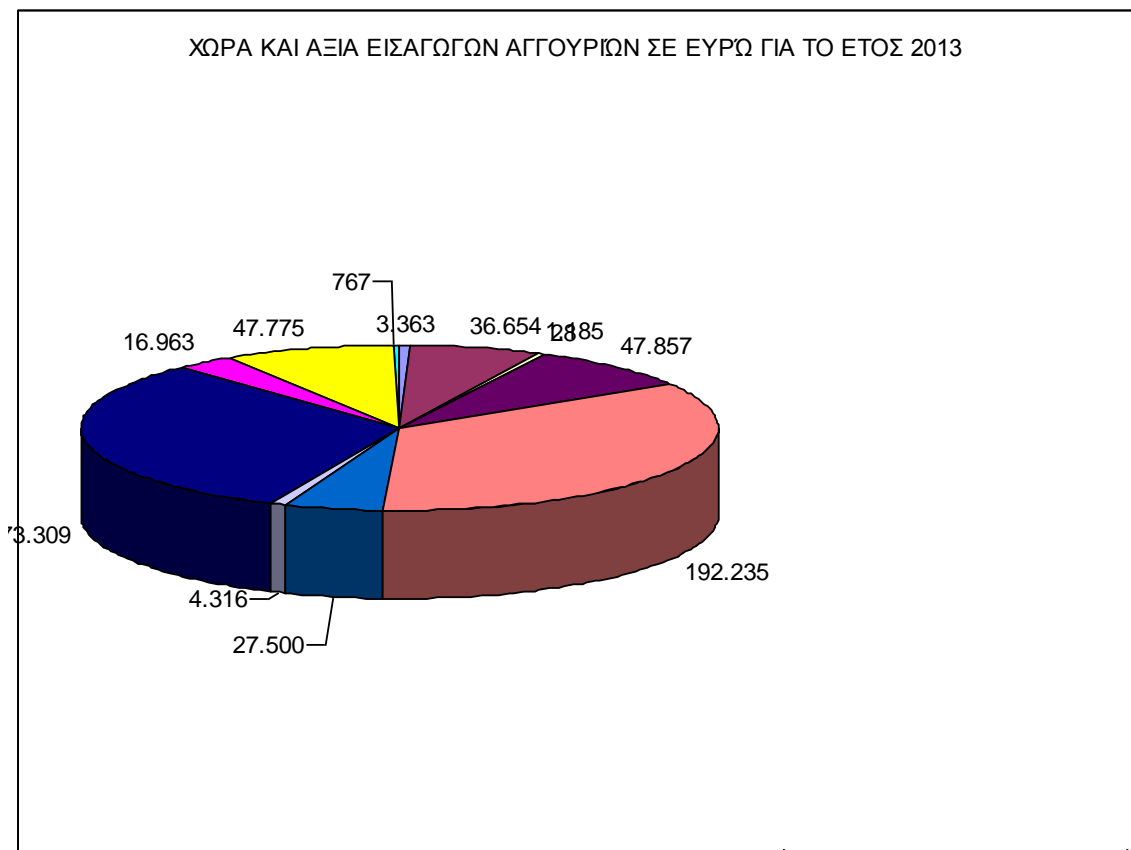
Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ)

Αναφορικά με τις χώρες από τις οποίες εισάγονται αγγούρια στην χώρα μας,

όπως παρουσιάζεται και στο παρακάτω Διάγραμμα 5.3, οι κυριότερες εισαγωγές πραγματοποιήθηκαν το 2013 από την Τουρκία και την Βουλγαρία με την αξία αυτών να ανέρχεται σε 192.235€ 173.309€, αντίστοιχα.

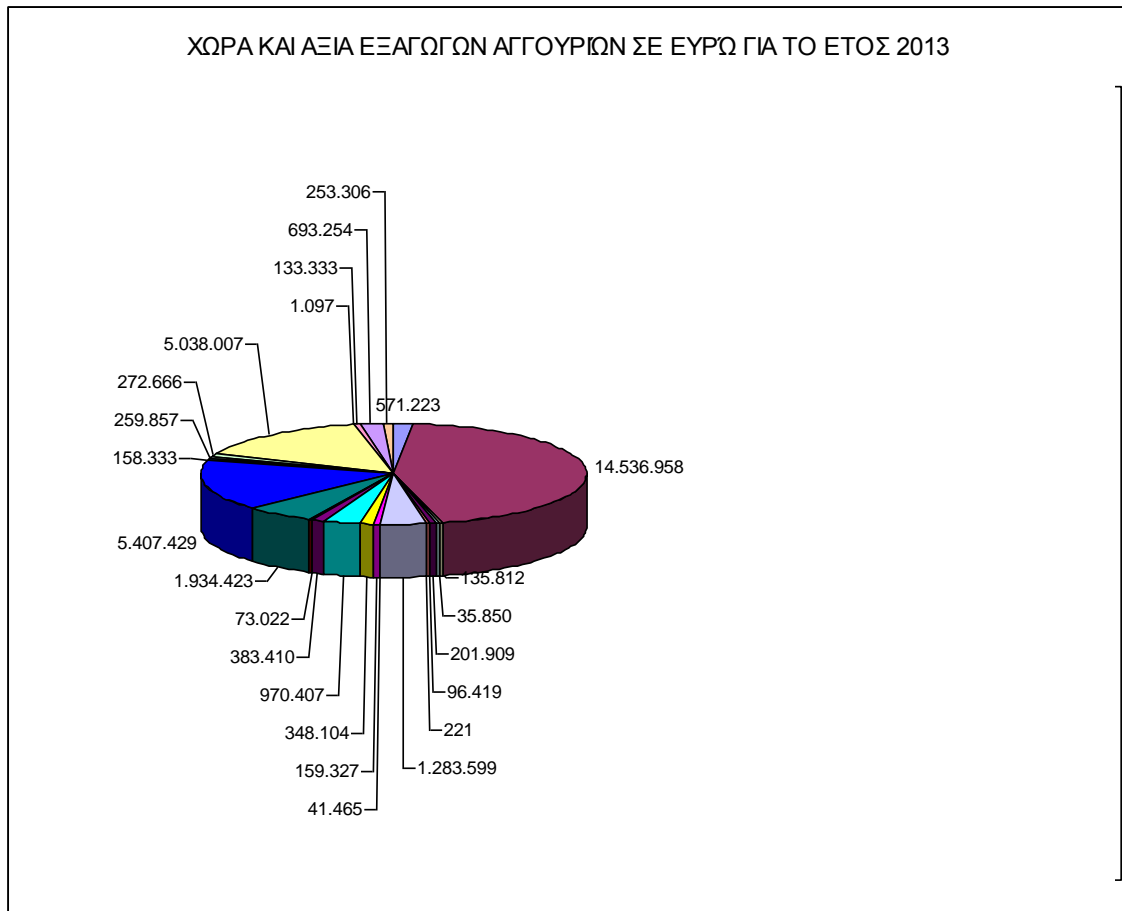
Από την άλλη διάσταση, αυτής των εξαγωγών, οι κυριότερες χώρες απορρόφησης των ελληνικών αγγουριών, όπως φαίνεται και στο Διάγραμμα 5.4, είναι η Γερμανία (στην οποία εξήχθησαν αγγούρια αξίας άνω των 14,5 εκατομμύρια ευρώ), η Βουλγαρία (με αξία εξαγωγής 5,4 εκατομμύρια ευρώ), η Ρωσία (με αξία εξαγωγής 5 εκατομμύρια ευρώ), η Ρουμανία (με αξία κοντά στα 2 εκατομμύρια ευρώ) και η Αυστρία (η αξία των εξαγωγών πλησίασε τα 1,3 εκατομμύρια ευρώ)

Διάγραμμα 5.3: Χώρες προέλευσης (αξία σε ευρώ) εισαγωγών Αγγουριού στην Ελλάδα για το έτος 2013

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 5.4: Χώρες (αξία σε ευρώ) εξαγωγής Αγγουριών για το έτος 2013

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΚΑΡΠΟΥΖΙΟΥ

6.1 Καρπούζι - Γενικά

Το καρπούζι³² είναι ένα φρούτο το οποίο προέρχεται από τη νότια Αφρική. Οι ποικιλίες που καταναλώνονται σήμερα μπορούν να φτάσουν σε βάρος αρκετά κιλά. Το καρπούζι είναι λείο εξωτερικά με χρώμα αποχρώσεις του πράσινου και ενίοτε με εναλλασσόμενες σκούρες και ανοικτές πράσινες ρίγες. Ο φλοιός του είναι αρκετά σκληρός, με πάχος περίπου ένα εκατοστό και άσπρο χρώμα στο εσωτερικό. Το κύριο μέρος του καρπουζιού στο εσωτερικό είναι μαλακό, κόκκινο, περιέχει μεγάλο αριθμό μαύρων σπόρων (ή και άσπρων) και περιέχει μεγάλες ποσότητες νερού.

Το καρπούζι εμφανίζεται σε ιερογλυφικά της Αρχαίας Αιγύπτου. Τον 10ο αιώνα μ.Χ. καλλιεργείται στην Κίνα και τον 13ο αιώνα εμφανίζεται στην Ευρώπη. Η ελληνική λέξη για τον καρπό είναι «υδροπέπων» (αντίστοιχα στην αγγλική γλώσσα water-melon).

Στην Ελλάδα ωριμάζει το καλοκαίρι και είναι ένα από τα πιο δροσιστικά καλοκαιρινά φρούτα, ιδανικό για κατανάλωση σε φέτες ή σε φρουτοσαλάτες.

Ένα καρπούζι περιέχει ζάχαρη σε ποσοστό γύρω στο 6% και νερό κατά 91% ανά βάρος, ενώ περιέχει βιταμίνη C.

6.2 Παραγωγή Καρπουζιού και καλλιεργούμενες εκτάσεις

Η παραγωγή καρπουζιών στην χώρα μας ακολουθεί μια σταθερή πορεία με τις διακυμάνσεις να είναι πολύ μικρές τόσο ως προς το ύψος της παραγόμενης ποσότητας, όσο και ως προς τις καλλιεργούμενες εκτάσεις. Πιο συγκεκριμένα, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα 6.1, με εξαίρεση το 2010 όπου η παραγωγή έπεσε λίγο κάτω από τους 500 χιλιάδες τόνους, όλα τα υπόλοιπα έτη η παραγόμενη ποσότητα κυμαίνεται σταθερά πάνω από τους 580 χιλιάδες τόνους, αγγίζοντας ακόμα και τους 650 χιλιάδες τόνους.

³² Ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια Wikipedia, διαθέσιμο στο <http://el.wikipedia.org>

Από την άλλη πλευρά, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις, και πάλι με εξαίρεση το 2010, είναι σταθερά πάνω από 13 χιλιάδες εκτάρια. Αξιοσημείωτη ήταν η μείωση που παρατηρήθηκε μεταξύ των ετών 2005-2006, όπου η πτώση ήταν της τάξης των 13 ποσοστιαίων μονάδων (2.100 εκτάρια).

Γενικά πάντως, όπως αποτυπώνεται και το Διάγραμμα 6.1 η πορεία που ακολουθούν η παραγωγή με τις καλλιεργούμενες εκτάσεις διακρίνεται από την απόλυτη αναλογικότητα, καθώς η συμπεριφορά των δύο καμπυλών είναι όμοια για όλα τα έτη.

Πίνακας 6.1: Ύψος παραγωγής και καλλιεργούμενες εκτάσεις Καρπουζιού στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013 (σε χιλιάδες τόνους)

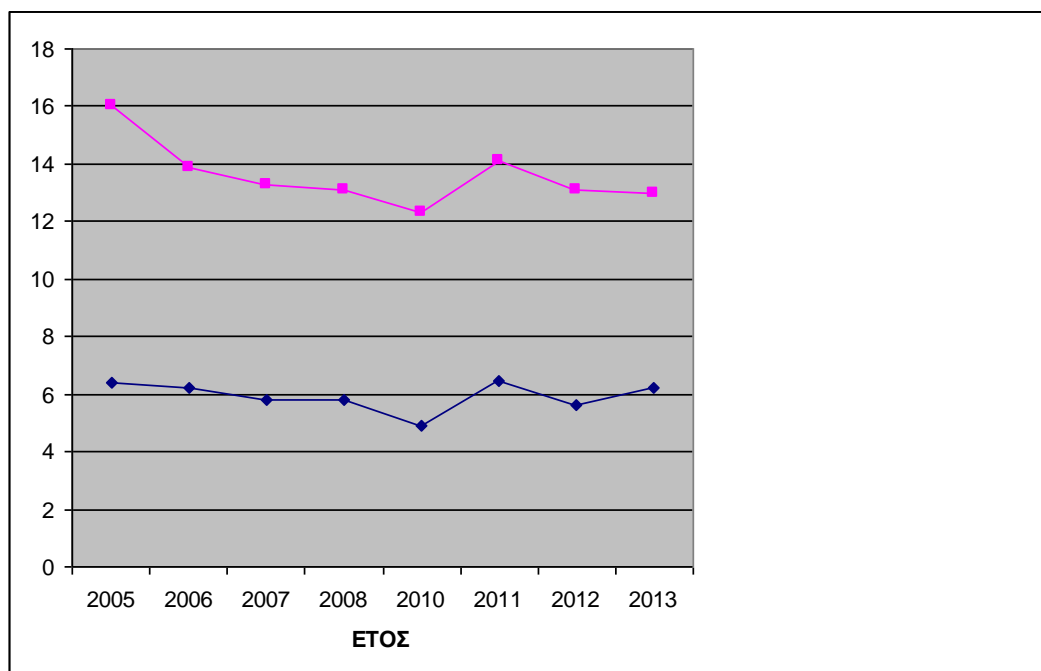
ΕΤΟΣ	2005	2006	2007	2008	2009*	2010	2011	2012	2013
Παραγωγή Καρπουζιού (σε 100 χιλιάδες τόνους)	6,42	6,2	5,819	5,784	-	4,927	6,481	5,65	6,206
Μεταβολή παραγωγής (%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος		-3,427	-6,145	-0,601	-	-14,8**	31,540	-12,822	9,841
Καλλιεργούμενη έκταση (1000 εκτάρια)	16	13,9	13,3	13,1	-	12,3	14,1	13,1	13
Μεταβολή καλλιεργούμενης έκτασης (%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος		-13,125	-4,317	-1,504	-	-6,1**	14,634	-7,092	-0,763

*Το 2009 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία

**Η μεταβολή υπολογίστηκε σε σχέση με το 2008, καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το έτος 2009

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

Διάγραμμα 6.1: Ύψος παραγωγής (σε 100 χιλιάδες τόνους) και Καλλιεργούμενης έκτασης (σε χιλιάδες εκτάρια) Καρπουζιού στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

6.3 Αξία παραγωγής Καρπουζιού

Η παραγόμενη αξία των καρπουζιών στην Ελλάδα για την περίοδο 2005-2013 με εξαίρεση το έτος 2006 όπου παρατηρείται μια μεγάλη αύξηση αυτής, ακολουθεί μια σχετικά σταθερή πορεία με αυξομειώσεις στο τελικό ύψος της για κάθε έτος. Έτσι, το διάστημα στο οποίο κινείται η συνολική αξία της παραγωγής καρπουζιών κατά την εν λόγω περίοδο κυμαίνεται μεταξύ των 86 και 114 εκατομμυρίων ευρώ, όπως παρουσιάζεται αναλυτικά και στον παρακάτω πίνακα 6.2.

Πίνακας 6.2 : Αξία παραγωγής καρπουζιών στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2005-2013 σε πραγματικές τιμές (σε εκατ. ευρώ)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Αξία παραγωγής καρπουζιού σε τρέχουσες τιμές (σε εκατ. ευρώ)	85,77	161,32	102,65	104,63	96,36	88,09	114,13	111,59	103,95

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

6.4 Τιμές πώλησης Καρπουζιού

Οι τιμές πώλησης των καρπουζιών, έπειτα από μια αστάθεια που κατέγραψαν κατά την περίοδο 2004-2006, στην συνέχεια ομαλοποιήθηκαν για την περίοδο 2007-2011. Πιο συγκεκριμένα, όπως παρουσιάζεται και στον παρακάτω πίνακα 6.3, το 2006 κατεγράφη μια τεράστια μεταβολή στις τιμές των καρπουζιών η οποία είχε αποτέλεσμα σχεδόν να διπλασιαστούν (από 13,36€/100 κιλά σε 26,02€/100 κιλά). Στην συνέχεια, την επόμενη πενταετία η κατάσταση σταθεροποιήθηκε με τις μεταβολές να κυμαίνονται μεταξύ 1,38% και 2,55%, ώσπου το 2012 παρατηρήθηκε μια σχετικά μεγάλη αύξηση της τιμής για τους παραγωγούς (+12,15%), πριν ξαναεπανεέλθει στα φυσιολογικά της επίπεδα το 2013.

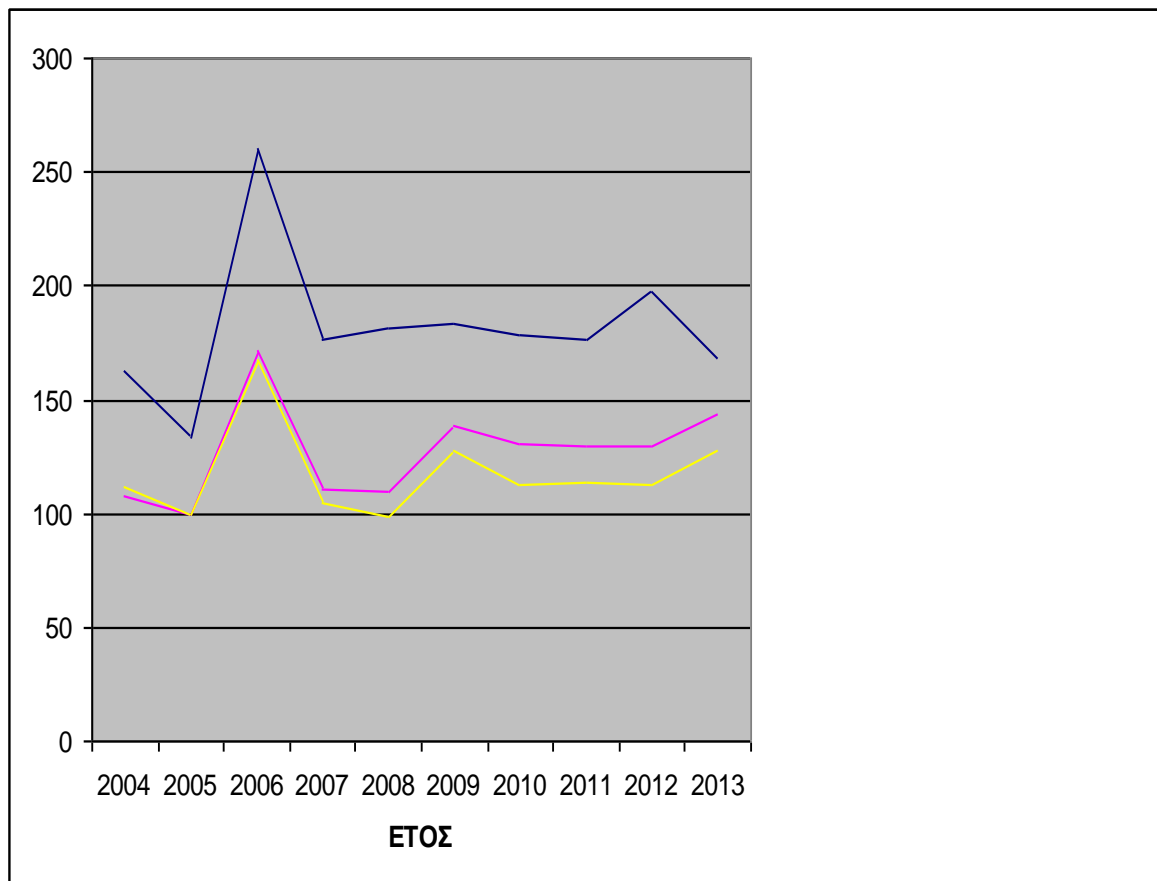
Από την άλλη πλευρά, παρακολουθώντας το Δείκτη Τιμών για το προϊόν του καρπουζιού, παρατηρείται σε σχέση με το 2005 μια σημαντική αύξηση στην τιμή του, τόσο ως προς την ονομαστική του αξία, όσο και ως προς την πραγματική αποπληθωρισμένη αξία (Διάγραμμα 6.2).

Πίνακας 6.3 : Τιμή (τιμή για ποσότητα 100 κιλών), ποσοστιαία μεταβολή τιμής και Δείκτης Τιμών (2005=100) Πώλησης παραγωγής Καρπουζιού στην Ελλάδα, για την περίοδο 2004-2013

ΕΤΟΣ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Τιμή πώλησης καρπουζιών (τιμή 100 κιλών)	16,27	13,36	26,02	17,64	18,09	18,34	17,88	17,61	19,75	16,75
Μεταβολή τιμών πώλησης (%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος		-17,89	94,76	-32,21	2,55	1,38	-2,51	-1,51	12,15	-15,19
Δείκτης τιμών πώλησης καρπουζιού με έτος βάσης το 2005 (Ονομαστική αξία)	108	100	171	111	110	139	131	130	130	144
Δείκτης τιμών πώλησης καρπουζιού με έτος βάσης το 2005 (Αποπληθωρισμένη αξία)	111,3	100	167,8	104,2	98,4	127,6	112,6	113,5	113	127,1

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

Διάγραμμα 6.2: Τιμή πώλησης και Δείκτης τιμών πώλησης καρπουζιού στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2004 - 2013

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

6.5 Εισαγωγές – εξαγωγές Καρπουζιού

Η συμβολή του ελληνικού καρπουζιού στην διαμόρφωση του αγροτικού εμπορικού ισοζυγίου είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς αποτελεί ένα από τα κατ'εξοχήν «ισχυρά» ελληνικά αγροτικά προϊόντα. Όπως παρουσιάζεται και στον παρακάτω πίνακα 5.5, οι εξαγωγές καρπουζιών υπερβαίνουν σε μεγάλο βαθμό τις αντίστοιχες εισαγωγές. Πιο συγκεκριμένα, ενώ οι συνολικές ανά έτος εξαγωγές ανέρχονται σε πάνω από 135 χιλιάδες τόνους (με το έτος 2010 να ξεπερνούν ακόμα και τους 210 χιλιάδες τόνους), οι αντίστοιχες εισαγωγές με τα βίαια ξεπερνούν τους 2,5 χιλιάδες τόνους (με εξαίρεση τα έτη 2006-2008 όπου έφθασαν ακόμα και τους 8 χιλιάδες τόνους).

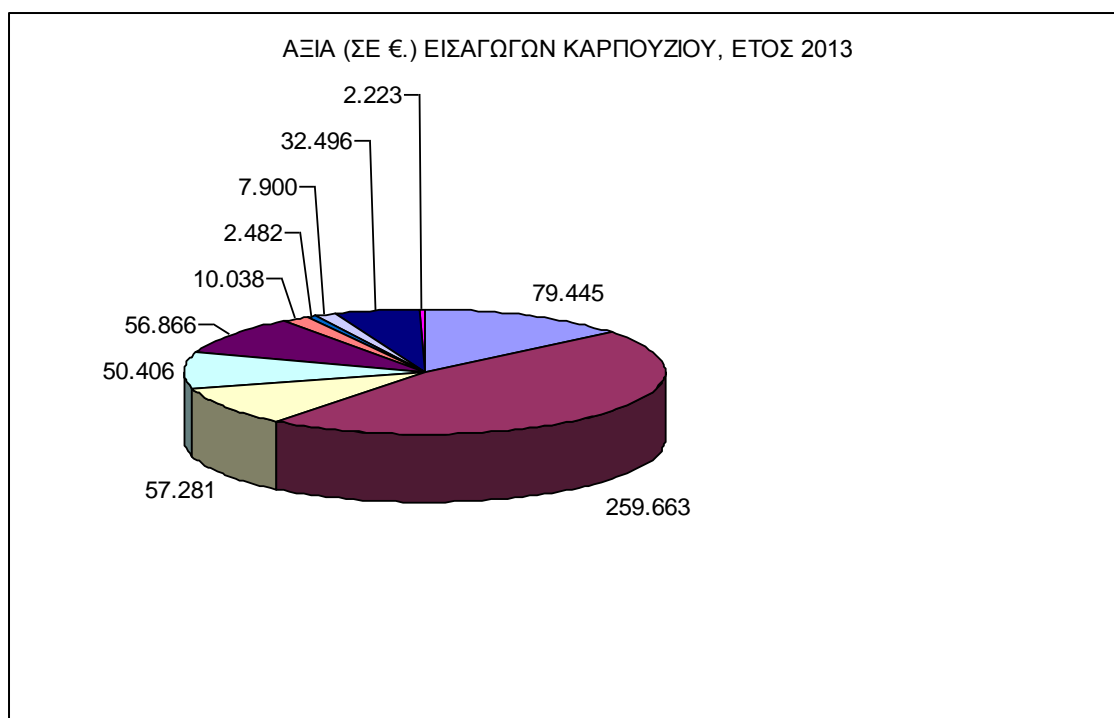
Πίνακας 6.4: Αξία και ποσότητα εισαγωγών – εξαγωγών καρπουζιών στην Ελλάδα για την περίοδο 2005-2013

ΕΤΟΣ	ΑΞΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ (Σε ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ (Σε κιλά)	ΑΞΙΑ ΕΞΑΓΩΓΩΝ (Σε ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΕΞΑΓΩΓΩΝ (Σε κιλά)	Εμπορικό Ισοζύγιο καρπουζιών (Αξία εξαγωγών - Αξία Εισαγωγών)
2005	1.072.037,00	2.828.576,00	29.108.778,00	167.896.404,00	28.036.741,00
2006	2.059.512,00	8.513.166,00	49.324.097,00	183.077.778,00	47.264.585,00
2007	1.987.724,00	4.653.580,00	37.748.416,00	167.607.120,00	35.760.692,00
2008	1.796.219,00	3.198.415,00	48.121.944,00	183.495.524,00	46.325.725,00
2009	675.127,00	1.356.743,00	40.255.671,00	166.822.556,00	39.580.544,00
2010	1.388.856,00	3.142.540,00	51.394.317,00	210.912.661,00	50.005.461,00
2011	608.949,00	1.039.057,00	27.728.908,00	135.859.054,00	27.119.959,00
2012	904.491,00	2.669.637,00	36.785.276,00	147.089.326,00	35.880.785,00
2013	558.800,00	840.674,00	47.888.098,00	183.998.901,00	47.329.298,00

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ)

Αναφορικά με την αξία των εισαγωγών καρπουζιού στην χώρα μας το 2013, η Γερμανία αποτέλεσε την βασικότερη χώρα προέλευσης των προϊόντων που εισήχθησαν με την αξία των εισαγομένων καρπουζιών να ανέρχεται σε 259.663€ και την αντίστοιχη ποσότητα σε 129.464 κιλά. Στις εξαγωγές καρπουζιών για το έτος 2013, όπως αυτές αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα 6.5, η Γερμανία, η Ιταλία και οι Κάτω Χώρες αποτελούν τις χώρες με την μεγαλύτερη απορρόφηση της ελληνικής παραγωγής, ενώ όπως φαίνεται το εν λόγω προϊόν εξάγεται σε ένα μεγάλο αριθμό χωρών σε όλο τον κόσμο.

Διάγραμμα 6.3: Χώρες προέλευσης (αξία σε ευρώ) εισαγωγών καρπουζιού στην Ελλάδα, για το έτος 2013

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Πίνακας 6.5 : Αξία (σε ευρώ) των εξαγωγών καρπουζιού για το έτος 2013

ΑΞΙΑ (ΣΕ €.) ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΚΑΡΠΟΥΖΙΟΥ, ΕΤΟΣ 2013	
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	10.563.902
ΙΤΑΛΙΑ	9.468.974
ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	3.768.176
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	3.231.743
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	2.468.177
ΠΟΛΩΝΙΑ	2.425.025
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	1.786.715
ΣΟΥΗΔΙΑ	1.754.322
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΤΣΕΧΙΑΣ	1.530.291
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	1.288.036
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	1.288.010
ΚΡΟΑΤΙΑ	1.262.819
ΣΕΡΒΙΑ	1.228.248
ΓΑΛΛΙΑ	1.172.007
ΒΕΛΓΙΟ	926.956
ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ	621.113
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	584.117
ΕΔΑΦ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚ.ΔΗΜ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	564.877
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	488.723
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	418.508
ΑΥΣΤΡΙΑ	321.707
ΕΛΒΕΤΙΑ	276.255
ΚΥΠΡΟΣ	249.456

ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΕΔΑΦΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΘΟΡΙΖΟΝΤΑΙ (INTRA)	58.863
ΛΕΥΚΟΡΩΣΙΑ	30.149
ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ	27.407
ΡΩΣΙΑ	24.498
ΛΕΤΟΝΙΑ	13.766
ΚΑΝΑΔΑΣ	9.457
ΜΟΛΔΑΒΙΑ	8.773
ΙΣΠΑΝΙΑ	7.633
ΑΛΒΑΝΙΑ	6.771
ΚΟΣΣΟΒΟ	6.642
ΔΑΝΙΑ	5.352
ΤΟΥΡΚΙΑ	630

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΣΤΑΦΥΛΙΟΥ

7.1 Σταφύλι³³ – Γενικά

Τα σταφύλια λευκά, κόκκινα ή μαύρα συγκαταλέγονται ανάμεσα στα πιο γευστικά φρούτα. Παράλληλα είναι και πολύ καλός σύμμαχος της καρδιαγγειακής μας υγείας και όχι μόνο. Επίσης περιέχουν πολλές βιταμίνες και ανόργανα άλατα απαραίτητα για την καλή λειτουργία του οργανισμού, καθώς και πολλά ωφέλιμα πολυ-φαινολικά αντιοξειδωτικά συστατικά. Βοτανικά ανήκουν στην οικογένεια vitaceae. Αναπτύσσονται «ομαδικά» σε τσαμπιά σε ένα πολυετές και φυλλοβόλο ξυλώδη φυτό, την άμπελο (το αμπέλι) του γένους: *Vitis*.

Τα σταφύλια είναι εγγενή φρούτα των Μεσογειακών περιοχών, αλλά σήμερα καλλιεργούνται ευρέως σε όλο τον πλανήτη. Ειδικότερα στην Καλιφόρνια καλλιεργούνται πολλά είδη αμπελιού. Οι κύριες ποικιλίες σταφυλιού είναι : η Ευρωπαϊκή (*Vitis vinifera*), οι Βορειο – αμερικάνικες (*Vitis labrusca* και *Vitis rotundifolia*) και ορισμένες Γαλλικές παραλλαγές

Κάθε ρώγα σταφυλιού έχει ημιδιαφανή σάρκα και περιβάλλεται από ένα λείο λεπτό φλοιό. Μερικές ρώγες περιέχουν βρώσιμους σπόροι, ενώ άλλες δεν έχουν καθόλου κουκούτσια. Το χρώμα των φρούτων είναι οφείλεται στην περιεκτικότητά τους σε πολυ-φαινολικές χρωστικές ουσίες. Οι ρώγες που είναι κόκκινες ή μωβ είναι πλούσιες σε ανθοκυανίνες, ενώ οι λευκές-πράσινες περιέχουν περισσότερες τανίνες, και ειδικότερα κατεχίνες.

Τα κύρια συστατικά των σταφυλιών είναι :

- Ανθοκυανίνες

Οι ανθοκυανίνες είναι φαινολικές αντιοξειδωτικές ενώσεις, στις οποίες οφείλεται και το χρώμα τους. Εκτός από την περιεκτικότητά σε ανθοκυανίνες, καμία άλλη σημαντική διαφορά δεν έχει παρατηρηθεί μεταξύ κόκκινων και πράσινων σταφυλιών. Εξετάζονται επίσης πιθανές, αντιαλλεργικές, αντιφλεγμονώδεις και αντιμικροβιακές ιδιότητες των ανθοκυανινών καθώς και ο ρόλος τους στην πρόληψη ορισμένων μορφών καρκίνου.

- Φλαβονοειδή

³³ Ξενάκη, Δ., Τα συστατικά του σταφυλιού, διαθέσιμο στο <http://www.foodbites.eu>

Το σταφύλι περιέχει πολλά флаβονοειδή, όπως κερσετίνη (ή κερκετίνη), μυρισετίνη, καμφερόλη, κατεχίνες, επικατεχίνες, προανθοκυανιδίνες και ανθοκυανίνες. Αυτές οι φαινολικές ενώσεις είναι ισχυρά αντιοξειδωτικά, που βοηθούν στην εξουδετέρωση των ελεύθερων ριζών στον οργανισμό και συνεπώς συμβάλλουν στην πρόληψη της εμφάνισης καρδιαγγειακών νοσημάτων, και ίσως και στην πρόληψη ορισμένων μορφών καρκίνου και διάφορων άλλων χρόνιων παθήσεων. Ορισμένα флаβονοειδή στο χυμό των σταφυλιών ενδέχεται να αναστέλλουν την δραστηριότητα ενός ενζύμου που απαιτείται για την επιβίωση καρκινικών κυττάρων. Επιπλέον, έρευνες *in vitro* έδειξαν ότι διάφορα флаβονοειδή του σταφυλιού, θα μπορούσαν να λειτουργήσουν σε συνέργεια με άλλες ενώσεις που δρουν ενάντια στα καρκινικά κύτταρα

- Ρεσβερατρόλη

Η ρεσβερατρόλη βρίσκεται κυρίως στον φλοιό των σταφυλιών (και ως εκ τούτου, επίσης, στο χυμό σταφυλιών και στο κόκκινο κρασί). Η ένωση αυτή, έδειξε κάποια καρδιοπροστατευτική δράση *in vitro*, καθώς και ιδιότητες αντιαιμοπεταλικές και αντιοξειδωτικές. Πιθανόν λοιπόν, η προληπτική αντικαρκινική δράση που φαίνεται να εμφανίζουν τα σταφύλια να οφείλεται ως ένα βαθμό στην ρεσβερατρόλη, στην οποία έχει εξεταστεί ο πιθανός προληπτικός ρόλος της έναντι διαφόρων μορφών καρκίνου, όπως είναι καρκίνος προστάτη και παχέος εντέρου. Ωστόσο, απαιτούνται οπωσδήποτε, περισσότερες μελέτες για τον καθορισμό της βιοδιαθεσιμότητας της ρεσβερατρόλης των τροφίμων, αλλά και για τον πιο ακριβή καθορισμό της δράσης της και των επιδράσεων της στον ανθρώπινο οργανισμό.

Ο ρόλος της ρεσβερατρόλης σε χρόνια εκφυλιστικά νοσήματα έχει κινήσει το ενδιαφέρον πολλών ερευνητών ενώ εξετάζεται επίσης ο ρόλος της σε λοιμώξεις που οφείλονται σε ιούς ή σε μύκητες. Αναφέρεται επίσης, ότι η ρεσβερατρόλη συμβάλλει στην μείωση του κινδύνου εγκεφαλικού, παρεμβαίνοντας και μεταβάλλοντας τον μοριακό μηχανισμό στα αιμοφόρα αγγεία. Αυτό γίνεται:

- Πρώτον, γιατί μειώνει της δυνατότητας βλάβης των αιμοφόρων αγγείων μέσω μείωσης της δραστηριότητας της αγγειοτασίνης (συστημική ορμόνη που προκαλεί συστολή των αιμοφόρων αγγείων, η οποία διαφορετικά, θα μπορούσε να αυξήσει την πίεση του αίματος) και
- Δεύτερον : γιατί βοηθάει στην αυξημένη παραγωγή του αγγειοδιασταλτικού νιτρικού οξειδίου (μια ευεργετική ένωση που προκαλεί χαλάρωση των αιμοφόρων αγγείων).

- Οι κυριότερες βιταμίνες και τα σημαντικότερα μέταλλα του σταφυλιού

Τα σταφύλια περιέχουν πολλά χρήσιμα μέταλλα όπως μαγγάνιο, χαλκό, σίδηρο, κάλιο, φώσφορο και πολύτιμες βιταμίνες όπως Θειαμίνη (Βιτ Β1), ριβοφλαβίνη (Βιτ Β2) , πυριδοξίνη (Βιτ Β6), Βιταμίνη C, Βιταμίνη Α και Βιταμίνη Κ

7.2 Παραγωγή Σταφυλιών και καλλιεργούμενες εκτάσεις

Η παρουσίαση του ύψους της παραγωγής σταφυλιών διαχωρίζεται ως προς τον τύπο των σταφυλιών, μεταξύ των επιτραπέζιων σταφυλιών, δηλαδή των σταφυλιών που προορίζονται για άμεση κατανάλωση και των οινოსτάφυλων, δηλαδή των σταφυλιών που προορίζονται για την παραγωγή κρασιού.

Πιο συγκεκριμένα, λοιπόν, όσον αφορά την παραγωγή των δύο αυτών κατηγοριών σταφυλιών κατά την περίοδο 2005-2013 στην Ελλάδα, όπως αποτυπώνεται και στο παρακάτω διάγραμμα 7.1, καταγράφεται η ίδια πορεία. Έτσι, ενώ από το 2005 έως το 2008 η παραγωγή κινείται πτωτικά τόσο για τα επιτραπέζια, όσο και για τα οινοςτάφυλα, το 2010 παρατηρείται μια απότομη αύξηση με έμφαση στα επιτραπέζια σταφύλια. Αναλυτικότερα, η παραγωγή επιτραπέζιων σταφυλιών το 2010 σε σχέση με το 2008 αυξήθηκε κατά 205%, ενώ αντίστοιχα η παραγωγή οινοςτάφυλων κατά 40,5% καταγράφοντας μια συνολική αύξηση 342 χιλιάδων τόνων (ή 66,24%). Στην συνέχεια, κατά τα επόμενα έτη 2011-2013, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα 7.1, υπήρξαν αυξομειώσεις με τελικό αποτέλεσμα –σε σχέση με το 2005 - την οριακή μείωση της συνολικής παραγωγής κατά 37,5 χιλιάδες τόνους.

Πίνακας 7.1 : Ύψος παραγωγής επιτραπέζιων σταφυλιών και οινοςτάφυλων στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013 (σε χιλιάδες τόνους)

ΕΤΟΣ	2005	2006	2007	2008	2009*	2010	2011	2012	2013
Παραγωγή επιτραπέζιων σταφυλιών (σε χιλιάδες τόνους)	150	140	123	80,5	-	245,7	171,1	292,7	133,4
Μεταβολή παραγωγής επιτραπέζιων σταφυλιών (%) σε σχέση με το		-6,667	-12,143	-34,553	-	205,22**	-30,362	71,070	-54,424

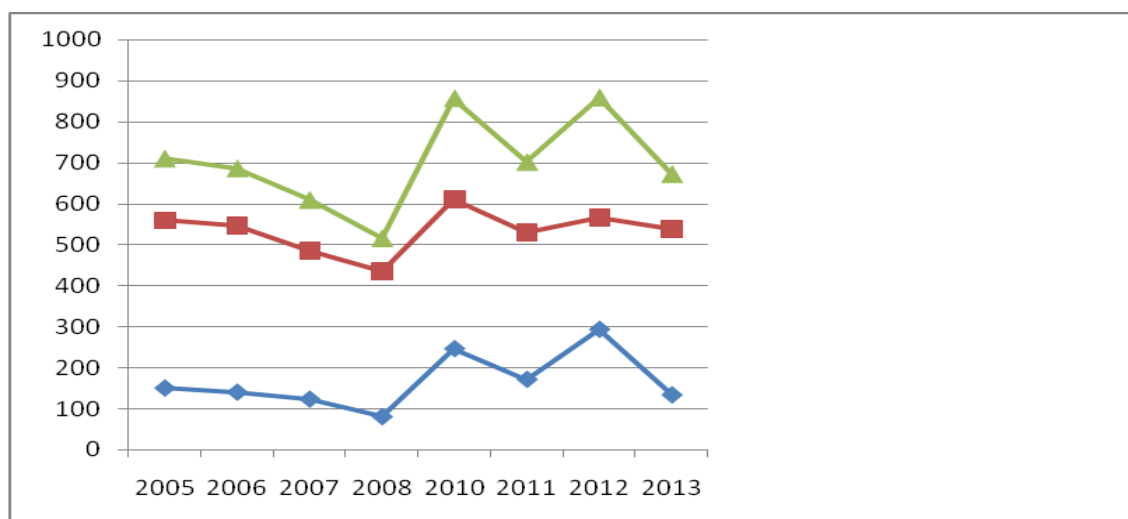
προηγούμενο έτος									
Παραγωγή οινოსτάφυλων (σε χιλιάδες τόνους)	560	546,5	486,4	435,2	-	611,6	530,7	566,4	539,1
Μεταβολή παραγωγής οινοςτάφυλων (%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος		-2,411	-10,997	-10,526	-	40,53**	-13,228	6,727	-4,820
Σύνολο παραγωγής επιτραπέζιων σταφυλιών και οινοςτάφυλων (σε χιλιάδες τόνους)	710	686,5	609,4	515,7	-	857,3	701,8	859,1	672,5
Μεταβολή παραγωγής (%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος		-3,310	-11,231	-15,376	-	66,24**	-18,138	22,414	-21,720

*Το 2009 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία

**Η μεταβολή υπολογίστηκε σε σχέση με το 2008, καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το έτος 2009

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

Διάγραμμα 7.1 : Ύψος παραγωγής (σε 100 χιλιάδες τόνους) επιτραπέζιων και οινοςτάφυλων στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013

Πηγή : Ίδια επεξεργασία

Αναφορικά με τις καλλιεργούμενες εκτάσεις, όπως παρουσιάζεται και στο παρακάτω Διάγραμμα 7.2, παρατηρείται μια σταθερά πτωτική πορεία μέχρι το έτος 2008, ιδιαίτερα στην κατηγορία των οινოსτάφυλων, όπου η μείωση από το 2005 έως το 2008 έφθασε τα 20 χιλιάδες εκτάρια. Εντούτοις, το 2010 η πορεία αντιστράφηκε, με αποτέλεσμα να επανέλθουν οι καλλιεργούμενες εκτάσεις περίπου στα επίπεδα του 2005. Έτσι, το 2013 οι καλλιεργούμενες εκτάσεις για τα οινოსτάφυλα και τα επιτραπέζια σταφύλια ανήλθαν στις 17,3 και 58,1 χιλιάδες εκτάρια, αντίστοιχα, καταγράφοντας στο σύνολο μια ελαφριά πτώση σε σχέση με το 2005 της τάξης 3,8%.

Πίνακας 7.2: Καλλιεργούμενες εκτάσεις επιτραπέζιων σταφυλιών και οινοςτάφυλων στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013 (σε χιλιάδες εκτάρια)

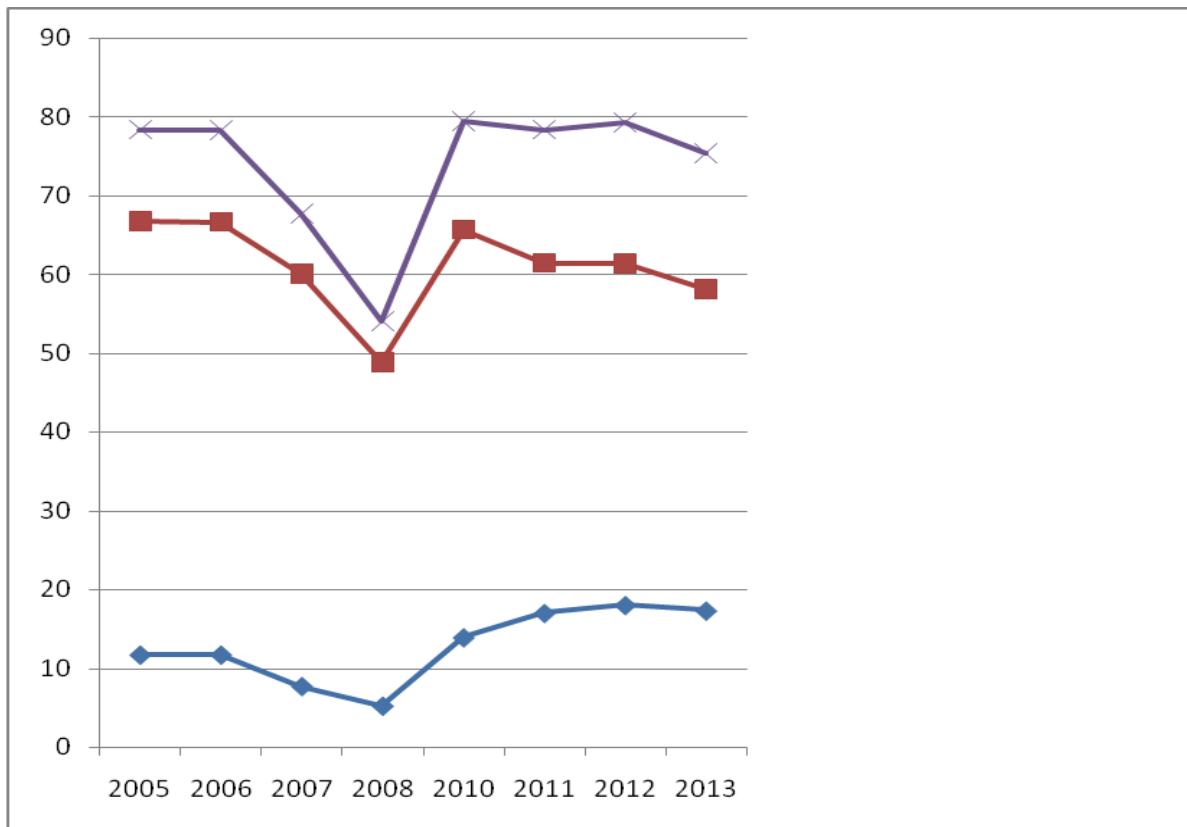
ΕΤΟΣ	2005	2006	2007	2008	2009*	2010	2011	2012	2013
Καλλιεργούμενη έκταση (1000 εκτάρια) επιτραπέζιων σταφυλιών	11,7	11,7	7,7	5,2	-	13,9	17	18	17,3
Μεταβολή καλλιεργούμενης έκτασης (%) επιτραπέζιων σταφυλιών σε σχέση με το προηγούμενο έτος		0,000	-34,188	-32,468	-	167,31**	22,302	5,882	-3,889
Καλλιεργούμενη έκταση (1000 εκτάρια) οινοςτάφυλων	66,7	66,6	60	48,8	-	65,6	61,4	61,3	58,1
Μεταβολή καλλιεργούμενης έκτασης (%) οινοςτάφυλων σε σχέση με το προηγούμενο έτος		-0,150	-9,910	-18,667	-	34,43**	-6,402	-0,163	-5,220
Σύνολο καλλιεργούμενης έκτασης επιτραπέζιων σταφυλιών και οινοςτάφυλων (σε χιλιάδες τόνους)	78,4	78,3	67,7	54		79,5	78,4	79,3	75,4
Μεταβολή συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης (%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος		-0,128	-13,538	-20,236	-	47,22**	-1,384	1,148	-4,918

*Το 2009 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία

**Η μεταβολή υπολογίστηκε σε σχέση με το 2008, καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το έτος 2009

Πηγή: Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

Διάγραμμα 7.2 : Καλλιεργούμενες εκτάσεις επιτραπέζιων σταφυλιών και οινοστάφυλων στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013 (σε χιλιάδες εκτάρια)

Πηγή : Ίδια επεξεργασία

7.3 Αξία παραγωγής Σταφυλιών

Η αξία της παραγόμενης ποσότητας σταφυλιών στο σύνολο για την περίοδο 2004-2013, όπως αποτυπώνεται και στον παρακάτω πίνακα 7.3, ακολούθησε μια ασταθή πορεία, με αποκορύφωμα την περίοδο 2008-2009 και το 2011, όπου η πορεία της ήταν αρκετά πτωτική. Πιο συγκεκριμένα, ενώ η παραγόμενη αξία των σταφυλιών στην Ελλάδα κατά τα έτη 2004-2007 ήταν σταθερή πάνω από 417 εκατομμύρια ευρώ, το 2008 – 2009 κινήθηκε σημαντικά πτωτικά για να καταλήξει στα 312 εκατομμύρια ευρώ (δηλαδή, η παραγόμενη αξία στην περίοδο 2007-2009 κατέγραψε μείωση της τάξης του 30%). Στην συνέχεια, το 2010 η αξία παραγωγής σε σταθερές τιμές παραγωγού ανέκαμψε προσωρινά, παρουσιάζοντας μια άνοδο της τάξης 88 εκατομμυρίων ευρώ, πριν μειωθεί εκ νέου το 2011 στα επίπεδα περίπου του 2009. Τέλος, η περίοδος που ακολούθησε των ετών 2012-2013, η αξία αυξήθηκε σημαντικά, ώστε να επανέλθει στα επίπεδα του 2004 (δηλαδή στα 416,5 εκατομμύρια ευρώ το 2013).

Πίνακας 7.3 : Αξία παραγωγής Σταφυλιών (Επιτραπέζιων και Οиноστάφυλων) στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2004-2013 σε πραγματικές τιμές και σταθερές τιμές (2005=100) (σε εκατ. ευρώ)

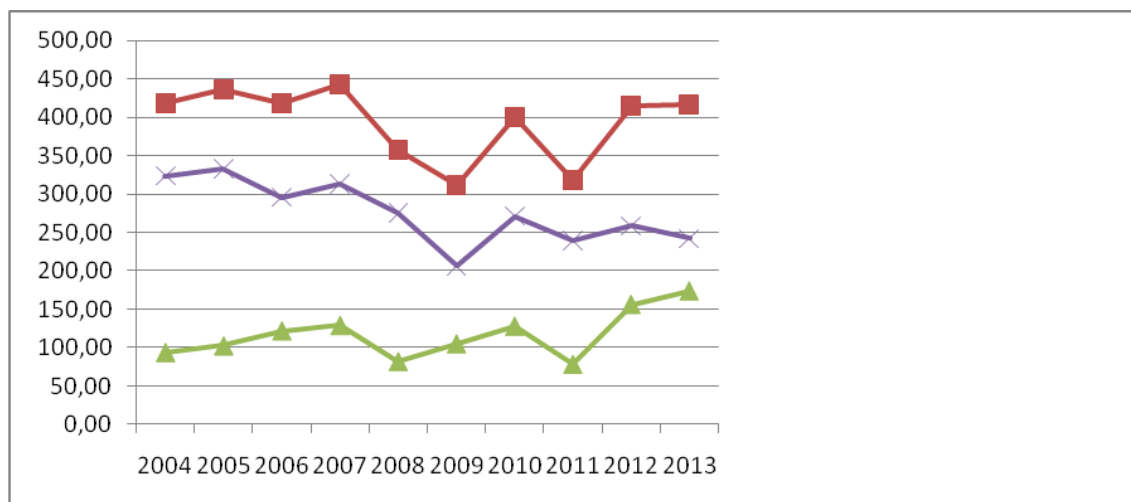
ΕΤΟΣ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Σταφύλια (Σύνολο)										
Αξία παραγωγής Σταφυλιών σε σταθερές τιμές παραγωγού (2005=100) (σε εκατ. ευρώ)	417,67	435,38	417,88	442,49	357,94	311,88	399,63	318,31	415,12	416,51
Αξία παραγωγής Σταφυλιών σε τρέχουσες τιμές (σε εκατ. ευρώ)	435,38	408,07	418,23	323,05	275,03	348,41	274,64	359,41	368,27	-
Δείκτης αξίας παραγωγής Σταφυλιών σε σταθερές τιμές (2005=100)	95,9	100,0	96,0	101,6	82,2	71,6	91,9	71,3	82,5	83,0
Επιτραπέζια σταφύλια										
Αξία παραγωγής Επιτραπέζιων Σταφυλιών σε σταθερές τιμές παραγωγού (2005=100) (σε εκατ. ευρώ)	93,81	102,45	122,06	129,22	82,03	105,25	128,35	78,33	156,69	174,52
Αξία παραγωγής Επιτραπέζιων Σταφυλιών σε τρέχουσες τιμές (σε εκατ. ευρώ)	102,45	119,20	122,13	74,03	92,81	111,90	67,58	135,66	154,30	-
Δείκτης αξίας παραγωγής Επιτραπέζιων Σταφυλιών σε σταθερές τιμές (2005=100)	91,6	100,0	119,1	126,1	80,1	102,7	133,7	81,7	83,8	-
Οиноστάφυλα										
Αξία παραγωγής Οиноστάφυλων σε σταθερές τιμές παραγωγού (2005=100) (σε εκατ. ευρώ)	323,86	332,93	295,82	313,27	275,91	206,63	271,28	239,98	258,43	241,99
Αξία παραγωγής Οиноστάφυλων σε τρέχουσες τιμές (σε εκατ. ευρώ)	332,93	288,89	296,10	249,02	182,21	236,51	207,06	223,75	213,96	-
Δείκτης αξίας παραγωγής Οиноστάφυλων σε σταθερές τιμές (2005=100)	97,3	100,0	88,9	94,1	82,9	62,1	79,0	68,1	82,1	-

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

Επικεντρώνοντας στην πορεία της αξίας της παραγόμενης ποσότητας των δύο

επιμέρους κατηγοριών σταφυλιών, δηλαδή στα επιτραπέζια και στα οινοστάφυλα, όπως αυτή παρουσιάζεται στο παρακάτω Διάγραμμα 7.3, γίνεται αντιληπτό ότι η προαναφερθείσα πτώση της συνολικής παραγόμενης αξίας οφείλεται στην αντίστοιχα μεγάλη πτώση της παραγόμενης αξίας των οινοστάφυλων. Πιο συγκεκριμένα, η αξία των οινοστάφυλων την περίοδο 2007-2009 μειώθηκε από τα 313 εκατομμύρια ευρώ στα 206,6 εκατομμύρια ευρώ (ή κατά 34%). Όσον αφορά την επάνοδο της συνολικής αξίας των σταφυλιών στα επίπεδα του 2004, αυτή οφείλεται αποκλειστικά στην ανοδική πορεία της παραγόμενης αξίας των επιτραπέζιων σταφυλιών στην περίοδο 2011-2013, όπου από 78,33 εκατομμύρια ευρώ το 2011 αυξήθηκε σε 174,52 εκατομμύρια ευρώ (ή 122,8%).

Διάγραμμα 7.3 : Αξία παραγωγής Σταφυλιών (Επιτραπέζιων και Οινοστάφυλων) στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2004-2013 σε σταθερές τιμές (2005=100)

Πηγή : ίδια επεξεργασία

7.4 Τιμές πώλησης Σταφυλιών

Στον παρακάτω πίνακα 7.4, παρουσιάζονται οι μεταβολές στις τιμές πώλησης των δύο κατηγοριών σταφυλιών (επιτραπέζιων και οινοστάφυλων) για την περίοδο 2004 – 2013, καθώς και οι αντίστοιχες ετήσιες μεταβολές, σε συνδυασμό με τους Δείκτες τιμών σε ονομαστική και αποπληθωρισμένη αξία.

Πίνακας 7.4 : Τιμή (τιμή για ποσότητα 100 κιλών), ποσοστιαία μεταβολή τιμής και Δείκτης Τιμών (2005=100) Πώλησης παραγωγής επιτραπέζιων σταφυλιών και οινοστάφυλων στην Ελλάδα, για την περίοδο 2004-2013

ΕΤΟΣ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Τιμές πώλησης επιτραπέζιων σταφυλιών (τιμή 100 κιλών)	53,36	63,92	64,59	93,95	79,08	55,24	64,91	67,77	66,85	65,85
Δείκτης τιμών πώλησης Επιτραπέζιων σταφυλιών με έτος βάσης το 2005 (Ονομαστική αξία)	86,8	100,0	103,8	149,8	124,5	86,4	101,5	106,0	104,6	-
Δείκτης τιμών πώλησης Επιτραπέζιων σταφυλιών με έτος βάσης το 2005 (Αποπληθωρισμένη αξία)	89,8	100,0	100,5	140,8	112,3	76,9	86,3	87,4	85,3	-
Τιμές πώλησης οινοστάφυλων (τιμή 100 κιλών)	31,96	35,23	31,10	40,96	48,17	29,72	27,23	50,69	51,95	43,12
Μεταβολή τιμής πώλησης οινοστάφυλων (%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος		10,232	-11,723	31,704	17,603	-38,302	-8,378	86,155	2,486	-16,997
Δείκτης τιμών πώλησης οινοστάφυλων με έτος βάσης το 2005 (Ονομαστική αξία)	88,7	100,0	96,2	133,3	130,5	85,4	89,6	124,7	125,7	-
Δείκτης τιμών πώλησης οινοστάφυλων με έτος βάσης το 2005 (Αποπληθωρισμένη αξία)	91,8	100,0	93,1	125,3	117,7	76,0	76,2	102,7	102,5	-

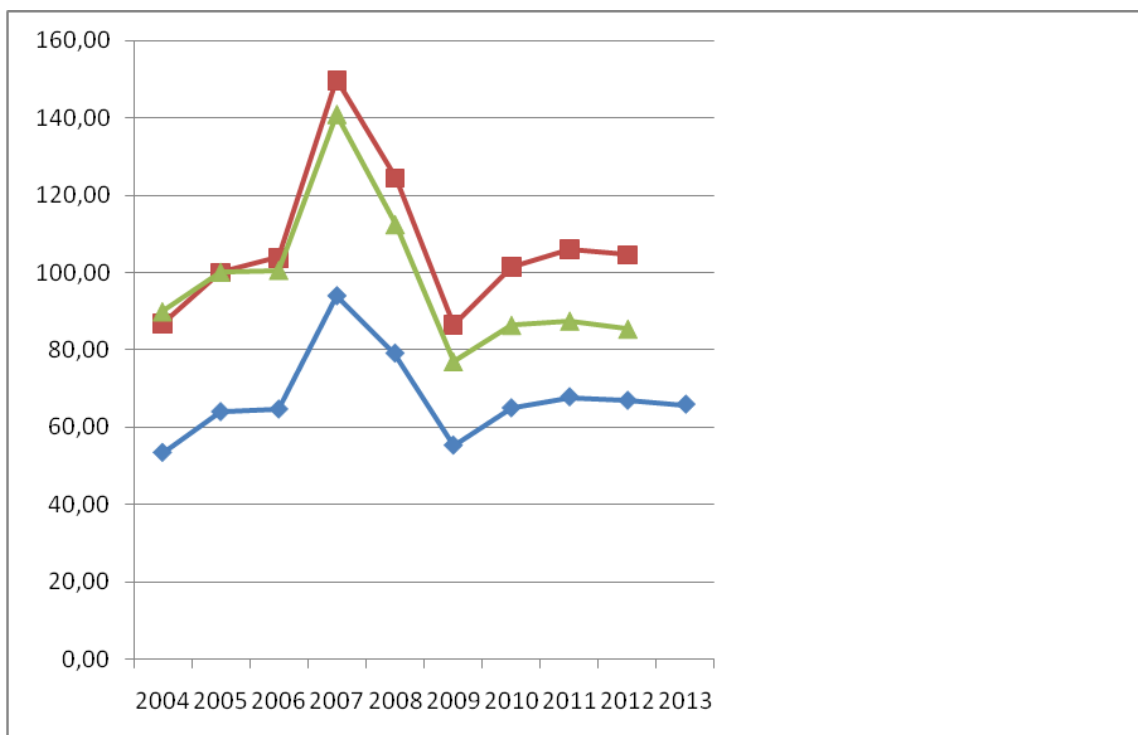
Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

Όσον αφορά την κατηγορία των επιτραπέζιων σταφυλιών, όπως αυτή αποτυπώνεται και στο Διάγραμμα 7.4, από το 2004 ως και το 2007 ακολούθησε ανοδική πορεία, με αυτή να κορυφώνεται το τελευταίο έτος, όπου παρατηρήθηκε μέσα σε ένα έτος αύξηση 45,45%, από 64,59€ τα 100 κιλά σε 93,95€. Ωστόσο, η μεγάλη αυτή αύξηση, ακολουθήθηκε από μια εξίσου μεγάλη μείωση τιμών κατά την επόμενη διετία, ώστε οι τιμές να υποχωρήσουν στο επίπεδο τιμών του 2004. Πιο

συγκεκριμένα, από τα 93,95€ τα 100 κιλά, η τιμή μειώθηκε στα 79,08€ και 55,24€ στα έτη 2008 και 2009 αντίστοιχα. Στην συνέχεια, τα επόμενα έτη οι τιμές σταθεροποιήθηκαν στην περιοχή των 65 – 67,5€ τα 100 κιλά.

Παρατηρώντας, τους δύο δείκτες τιμών πώλησης των επιτραπέζιων σταφυλιών αυτό που βγαίνει σαν βασικό συμπέρασμα είναι ότι ενώ ονομαστικά οι τιμές πώλησης στο 2012 σε σχέση με το 2005 φαίνεται να είναι ελαφρώς αυξημένες, εντούτοις οι πραγματικές αποπληθωρισμένες τιμές είναι μειωμένες κατά 14,7% (2005=100 και 2012=85,3)

Διάγραμμα 7.4: Πορεία τιμών (τιμή 100 κιλών) και Δεικτών τιμών πώλησης (ονομαστικών και αποπληθωρισμένων, 2005=100) των επιτραπέζιων σταφυλιών στην Ελλάδα για την περίοδο 2005 - 2013

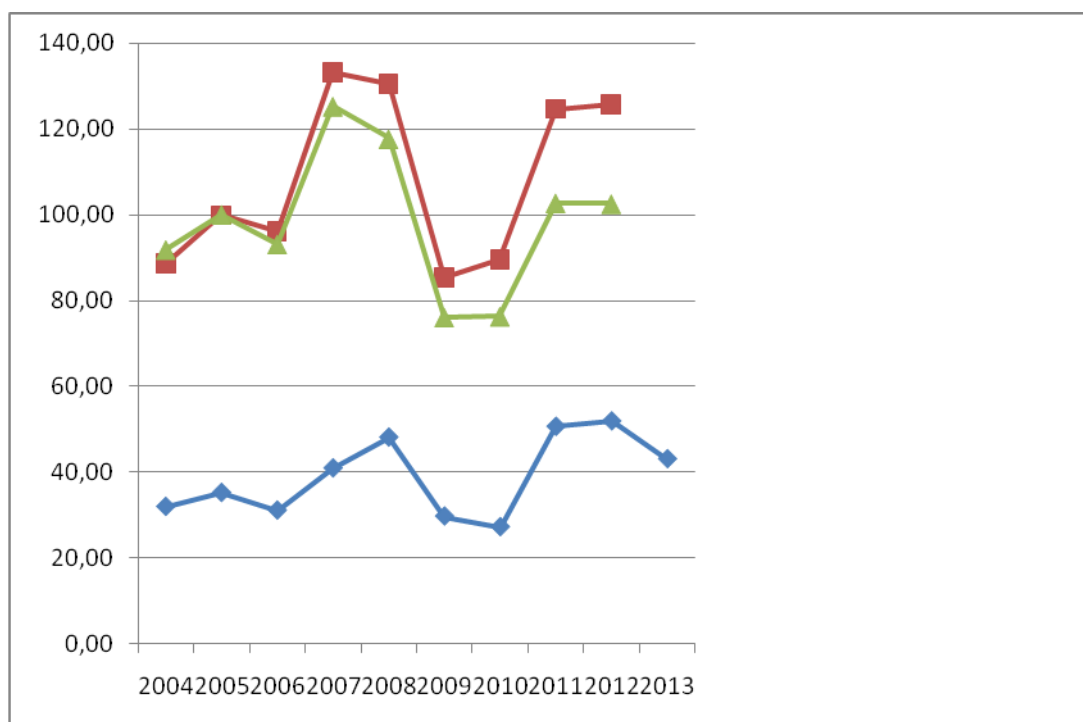
Πηγή : Ίδια επεξεργασία

Από την άλλη πλευρά, οι τιμές πώλησης της δεύτερης κατηγορίας σταφυλιών, δηλαδή αυτών που προορίζονται για την παραγωγή οίνου (Διάγραμμα 7.5), διαγράφει μια διαφορετική συμπεριφορά σε σχέση με τα επιτραπέζια. Πιο συγκεκριμένα, οι τιμές των οινοστάφυλων παρουσιάζουν μεγαλύτερη αστάθεια, καθώς η πορεία των τιμών τους -με συχνότητα δυο ετών – αλλάζουν πρόσημο. Έτσι, το 2004-2005 οι τιμές ακολουθούν ανοδική πορεία, στην συνέχεια μειώνονται, για να ξαναστραφούν εκ νέου θετικά για άλλα δυο χρόνια (2007-2008). Στην συνέχεια και πάλι μειώνονται για

δύο έτη (2009-2010, πριν ξανατραβήξουν την ανοδική πορεία για άλλα δύο έτη (2011-2012). Σε γενικές πάντως γραμμές, με εξαίρεση την μεγάλη αυξομείωση που πραγματοποιήθηκε μεταξύ των ετών 2008-2011, οι τιμές πώλησης των οινοστάφυλων κυμαίνονται στην περιοχή των 35-43€ τα 100 κιλά.

Όσον αφορά τους δείκτες τιμών πλώλησης, οι τιμές σε σχέση με το 2005 έχουν αυξηθεί, ωστόσο οι πραγματικές αποπληθωρισμένες τιμές υποδεικνύουν ότι η εν λόγω άυξηση περιορίζεται μόλις σε 2,5% (2005=100 και 2012=102,5)

Διάγραμμα 7.5: Πορεία τιμών (τιμή 100 κιλών) και Δεικτών τιμών πώλησης (ονομαστικών και αποπληθωρισμένων, 2005=100) των οινοστάφυλων στην Ελλάδα για την περίοδο 2005 - 2013

Πηγή : Ίδια επεξεργασία

7.5 Εισαγωγές – εξαγωγές Σταφυλιών

Το σταφύλι αποτελεί ένα ακόμη ισχυρό ελληνικό αγροτικό προϊόν με σημαντική συνεισφορά στην θετική διαμόρφωση του εμπορικού ισοζυγίου των ελληνικών αγροτικών προϊόντων. Όπως παρουσιάζεται ξεκάθαρα και στον παρακάτω

πίνακα 7.5, η διαφορά μεταξύ των εισαγωγών και των εξαγωγών σταφυλιών στην χώρα μας είναι τεράστια. Πιο συγκεκριμένα, ενώ η ποσότητα εισαγωγών σταφυλιών στην Ελλάδα περιορίζεται μεταξύ 1,2 (το 2013) και 6,1 (το 2008) χιλιάδων τόνων για την περίοδο 2005-2013, από την άλλη πλευρά οι εξαγωγές εκτινάσσονται μεταξύ 67,2 (το 2012) και 106,78 (το 2005) χιλιάδων τόνων, δημιουργώντας ένα ετήσιο πλεόνασμα στο εμπορικό ισοζύγιο του συγκεκριμένου προϊόντος άνω των 100 εκατομμυρίων ευρώ.

Πίνακας 7.5: Αξία και ποσότητα εισαγωγών – εξαγωγών σταφυλιών στην Ελλάδα για την περίοδο 2005-2013

ΕΤΟΣ	ΑΞΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ (Σε ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ (Σε κιλά)	ΑΞΙΑ ΕΞΑΓΩΓΩΝ (Σε ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΕΞΑΓΩΓΩΝ (Σε κιλά)	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΣΤΑΦΥΛΙΩΝ (Αξία εξαγωγών - Αξία Εισαγωγών)
2005	3.548.412,00	2.687.903,00	124.438.883,00	106.679.990,00	120.890.471,00
2006	2.125.834,00	1.936.636,00	118.617.317,00	91.938.657,00	116.491.483,00
2007	5.466.821,00	5.712.012,00	113.726.408,00	78.643.217,00	108.259.587,00
2008	7.653.507,00	6.130.888,00	118.459.224,00	83.602.654,00	110.805.717,00
2009	4.794.588,00	4.790.618,00	116.206.376,00	94.658.616,00	111.411.788,00
2010	4.758.617,00	4.269.699,00	103.473.756,00	81.190.863,00	98.715.139,00
2011	3.024.619,00	2.258.687,00	115.454.560,00	79.352.235,00	112.429.941,00
2012	2.059.898,00	1.455.479,00	94.451.465,00	67.228.570,00	92.391.567,00
2013	1.685.007,00	1.198.049,00	130.309.006,00	93.505.131,00	128.623.999,00

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ)

Οι σημαντικότερες χώρες προέλευσης των εισαγωγών νωπών επιτραπέζιων σταφυλιών το έτος 2013, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, είναι οι Κάτω Χώρες με εισαγωγές αξίας 350.402€, η Γερμανία με 331.527€, η Χιλή με 261.386€ και η Ιταλία με 258.857€, ενώ για τις εισαγωγές των υπόλοιπων κατηγοριών σταφυλιών η σημαντικότερη τριάδα αποτελείται από τις Κάτω Χώρες, την Πολωνία και την Γερμανία. Αναλυτικότερα το σύνολο των χωρών από τις οποίες εισήχθησαν σταφύλια παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα 7.6.

Οι εξαγωγές σταφυλιών ως αξία σε ευρώ μεγιστοποιήθηκαν το έτος 2013. Οι τριάδα των μεγαλύτερων εισαγωγών νωπών επιτραπέζιων σταφυλιών από την Χώρα μας είναι η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Κάτω Χώρες, με αξίες που ανέρχονται σε 52 εκατομμύρια, 24,6 εκατομμύρια και 15,9 εκατομμύρια ευρώ,

αντίστοιχα. Αναφορικά με τις λοιπές κατηγορίες σταφυλιών η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Κάτω Χώρες αποτελούν τις τρεις χώρες με τον μεγαλύτερο όγκο εισαγωγών από την χώρα μας. Όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα 7.7., το ελληνικό σταφύλι γενικά, αλλά και ειδικότερα το επιτραπέζιο εξάγεται σε ένα μεγάλο αριθμό χωρών.

Πίνακας 7.6: Χώρες προέλευσης (αξία σε ευρώ και ποσότητα σε κιλά) εισαγωγών σταφυλιών στην Ελλάδα, για το έτος 2013

Σταφύλια επιτραπέζια, νωπά		
ΧΩΡΑ	Αξία (σε ευρώ) των εισαγωγών σταφυλιών, για το έτος 2012	Ποσότητα (σε κιλά) των εισαγωγών σταφυλιών, για το έτος 2013
ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	350.402	161.920
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	331.527	184.992
ΧΙΛΗ	261.386	163.199
ΙΤΑΛΙΑ	258.857	222.391
ΙΣΠΑΝΙΑ	150.052	71.780
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	71.563	187.465
ΔΗΜ.ΝΟΤ.ΑΦΡΙΚΗΣ	51.337	32.022
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΤΣΕΧΙΑΣ	25.968	15.360
ΑΥΣΤΡΙΑ	19.968	7.680
ΠΟΛΩΝΙΑ	15.989	30.003
ΓΑΛΛΙΑ	15.972	9.653
ΕΔΑΦ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚ.ΔΗΜ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	2.835	18.900
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	1.209	805
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	755	758
ΣΥΝΟΛΟ	1.557.820	1.106.928
Σταφύλια, νωπά (εκτός από τα επιτραπέζια)		
ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	41.906	19.637
ΠΟΛΩΝΙΑ	37.219	39.600
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	29.840	21.060
ΙΤΑΛΙΑ	11.240	6.829
ΙΣΠΑΝΙΑ	6.717	3.465
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	265	530
ΣΥΝΟΛΟ	127.187	91.121

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ)

Πίνακας 7.7 : Αξία (σε ευρώ) των εξαγωγών σταφυλιών, για το έτος 2013

Σταφύλια επιτραπέζια, νωπά		
ΧΩΡΑ	Αξία (σε ευρώ) των εισαγωγών σταφυλιών, για το έτος 2012	Ποσότητα (σε κιλά) των εισαγωγών σταφυλιών, για το έτος 2013
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	51.950.033	36.465.448
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	24.594.052	12.582.555
ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	15.869.754	9.580.446

ΣΟΥΗΔΙΑ	5.519.254	2.868.683
ΠΟΛΩΝΙΑ	5.435.398	7.586.294
ΚΥΠΡΟΣ	2.247.832	1.892.044
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	2.125.112	1.210.124
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	1.943.293	1.015.335
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	1.777.909	3.397.755
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	1.684.502	2.811.185
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΤΣΕΧΙΑΣ	1.546.616	1.480.918
ΒΕΛΓΙΟ	1.533.489	779.597
ΑΥΣΤΡΙΑ	1.522.986	1.107.930
ΕΛΒΕΤΙΑ	1.460.140	832.051
ΙΣΠΑΝΙΑ	1.251.193	696.762
ΔΑΝΙΑ	995.863	524.117
ΙΤΑΛΙΑ	530.299	445.677
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	504.462	705.617
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	396.280	447.932
ΑΛΒΑΝΙΑ	376.657	957.871
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	361.658	373.203
ΡΩΣΙΑ	290.881	288.222
ΛΕΥΚΟΡΩΣΙΑ	161.609	188.450
ΕΔΑΦ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚ.ΔΗΜ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	137.550	319.980
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	106.512	64.100
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	98.019	144.352
ΚΡΟΑΤΙΑ	83.107	82.374
ΛΕΤΟΝΙΑ	81.005	62.539
ΓΑΛΛΙΑ	51.640	29.182
ΜΟΛΔΑΒΙΑ	42.711	115.440
ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ	14.210	35.593
ΣΕΡΒΙΑ	12.160	25.513
ΑΖΕΡΜΠΑΙΤΖΑΝ	7.218	6.720
ΤΟΥΡΚΙΑ	6.911	7.385
ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ	3.670	6.535
ΑΛΓΕΡΙΑ	3.380	3.380
ΣΥΝΟΛΟ	124.727.365	89.141.309
Σταφύλια, νωπά (εκτός από τα επιτραπέζια)		
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1.856.773	1.195.165
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	1.429.569	679.335
ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	982.880	603.742
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	463.887	1.192.046
ΚΥΠΡΟΣ	345.825	276.014
ΒΕΛΓΙΟ	174.290	113.181
ΔΑΝΙΑ	125.994	91.740
ΙΣΠΑΝΙΑ	81.972	27.324
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	42.945	30.550
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	38.798	108.064
ΙΤΑΛΙΑ	12.468	4.985
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΤΣΕΧΙΑΣ	12.200	19.678
ΠΟΛΩΝΙΑ	9.395	14.134
ΑΛΒΑΝΙΑ	4.461	7.700
ΕΔΑΦ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚ.ΔΗΜ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	184	164
ΣΥΝΟΛΟ	5.581.641	4.363.822

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ

8.1 Ελαιόλαδο - Γενικά

Το Ελαιόλαδο προέρχεται από τον χυμό του καρπού της ελιάς και διακρίνεται σε βρώσιμο και σε μη βρώσιμο. Ταξινομείται, δε, σε διάφορες κατηγορίες. Πιο συγκεκριμένα, το 1985 το Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου καθιέρωσε διάφορες κατηγορίες για το ελαιόλαδο ανάλογα με τη επεξεργασία που έχει υποστεί και την οξύτητα, οι οποίες ισχύουν μέχρι σήμερα. Σύμφωνα, λοιπόν, με την ταξινόμηση αυτή το ελαιόλαδο διαχωρίζεται στις κάτωθι κατηγορίες αυτές (ICAP, 2007³⁴):

- Παρθένο ελαιόλαδο

Το λάδι που παραλαμβάνεται από τον καρπό της ελιάς με μηχανικά ή φυσικά μέσα και κατά την παραλαβή του εφαρμόζονται συνθήκες οι οποίες δεν προκαλούν αλλοιώσεις στα ποιοτικά χαρακτηριστικά του.

- Παρθένο ελαιόλαδο Κατάλληλο για κατανάλωση

Η εν λόγω κατηγορία περιλαμβάνει το εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο (βρώσιμο, οξύτητας 0-1 βαθμών), το εκλεκτό ή φίνο παρθένο ελαιόλαδο (βρώσιμο, οξύτητας 1-1,5 βαθμών) και το κουράντε ή κανονικό παρθένο ελαιόλαδο (βρώσιμο, οξύτητας 3 βαθμών που μπορεί να φτάσει ακόμα και τους 3,3 βαθμούς).

- Παρθένο ελαιόλαδο Λαμπάντε

Πρόκειται για μη βρώσιμο ελαιόλαδο (οξύτητας μεγαλύτερης των 3,3 βαθμών) και προορίζεται για ραφινάρισμα ή για βιομηχανική χρήση

- Εξευγενισμένο ελαιόλαδο

Βρώσιμο, οξύτητας που δε ξεπερνά τους 0,5 βαθμούς. Λαμβάνεται από παρθένο (κυρίως μειονεκτικό) ελαιόλαδο, με εξευγενισμένο (ραφινάρισμα) που δεν προκαλεί αλλαγές στην αρχική δομή των γλυκεριδίων

- Ελαιόλαδο Γνήσιο ή Κουπέ ή Αγνό

Βρώσιμο, οξύτητας έως 1,5 βαθμούς. Πρόκειται για μίγμα παρθένου ελαιόλαδου και εξευγενισμένου.

³⁴ ICAP, 2007, Κλαδική μελέτη για ελαιόλαδο – πυρηνέλαιο, Αθήνα διαθέσιμο στο : <http://www.icap.gr>

8.2 Παραγωγή Ελαιολάδου και καλλιεργούμενες εκτάσεις

Η παραγωγή ελαιολάδου στην χώρα μας κατά την περίοδο 2005-2008 ήταν φθίνουσα, με αυτή να μειώνεται από τους 2.110 χιλιάδες τόνους το 2005 σε 1.665 χιλιάδες τόνους το 2008, ή 21,1%. Στην συνέχεια, τα επόμενα έτη μέχρι και 2013, η παραγόμενη ποσότητα αυξήθηκε ώστε να κυμαίνεται στο επίπεδο των 1.750 χιλιάδων τόνων περίπου.

Από την άλλη πλευρά, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις για την ίδια περίοδο (2005-2013) αυξάνονται συνεχώς, αν και με χαμηλούς ρυθμούς, ώστε από 712,7 χιλιάδες εκτάρια το 2005, να έχουν ανέλθει σε 832,2 χιλιάδες εκτάρια το 2013, ή 16,76%, όπως αυτή αποτυπώνεται και στο παρακάτω Διάγραμμα 7.1.

Πίνακας 8.1 : Ύψος παραγωγής (σε χιλιάδες τόνους) και καλλιεργούμενων εκτάσεων (σε 1000 εκτάρια) ελαιολάδου στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013

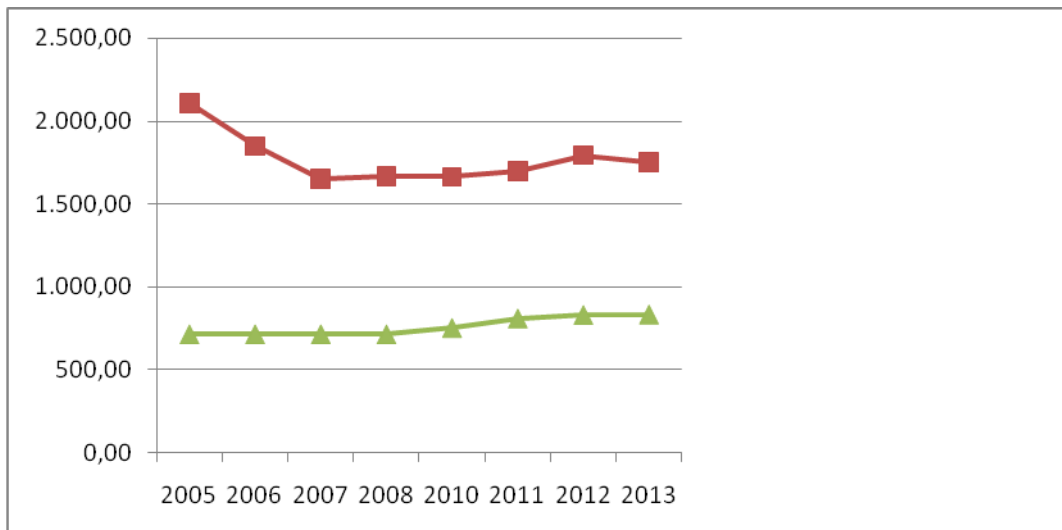
ΕΤΟΣ	2005	2006	2007	2008	2009*	2010	2011	2012	2013
Παραγωγή Ελαιολάδου (σε 100 χιλιάδες τόνους)	2.110,00	1.850,00	1.650,00	1.665,00	-	1.662,40	1.700,00	1.793,50	1.750,90
Μεταβολή παραγωγής (%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος		-12,32	-10,81	0,91	-	-0,16**	2,26	5,50	-2,375
Καλλιεργούμενη έκταση Ελαιολάδου (1000 εκτάρια)	712,70	712,80	712,80	712,80	-	750,90	808,30	829,70	832,20
Μεταβολή καλλιεργούμενης έκτασης (%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος		0,01	0,00	0,00	-	5,35**	7,64	2,65	0,30

*Το 2009 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία

**Η μεταβολή υπολογίστηκε σε σχέση με το 2008, καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το έτος 2009

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

Διάγραμμα 8.1: Ύψος παραγωγής (σε χιλιάδες τόνους) και καλλιεργούμενων εκτάσεων (σε 1000 εκτάρια) ελαιολάδου στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2013

Πηγή : Ίδια επεξεργασία

8.3 Αξία παραγωγής Ελαιολάδου

Η πορεία που ακολουθεί η αξία της παραγωγής στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2004-2013 είναι σταθερά πτωτική. Έτσι, από 1.581,64 εκατομμύρια ευρώ που ανήλθε το 2004, σε σταθερές τιμές (2005=100), κατέληξε να μειωθεί το 2013 στα 614,64 εκατομμύρια ευρώ, η πτώση της τάξης των 61 ποσοστιαίων μονάδων. Η μείωση αυτή οφείλεται στην μειωμένη παραγωγή κατά την ίδια περίοδο (βλ. ενότητα 8.2), σε συνδυασμό με τα πολύ χαμηλά επίπεδα τιμών πώλησης κατά την αντίστοιχη περίοδο (βλ. ενότητα 8.4).

Το παρήγορο στοιχείο σε αυτή την κατάσταση είναι η ανακοίνωση κατά τη 102η σύνοδο του Συμβουλίου των Μελών του Διεθνούς Συμβουλίου Ελαιολάδου (International Olive Council – IOC), σύμφωνα με την οποία η παραγωγή το 2014 στις υπόλοιπες ελαιοπαραγωγές χώρες αναμένεται να κινηθεί σε πολύ χαμηλά επίπεδα, σε αντίθεση με την χώρα μας όπου αναμένεται σημαντική αύξηση της παραγομένης ποσότητας³⁵. Αναλυτικότερα, σύμφωνα με το IOC³⁶, φέτος η ισπανική παραγωγή

³⁵ Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου (International Olive Council – IOC), διαθέσιμο στο

<http://www.internationaloliveoil.org/>

³⁶ <http://www.agrotypos.gr/index.asp?mod=articles&id=89753>

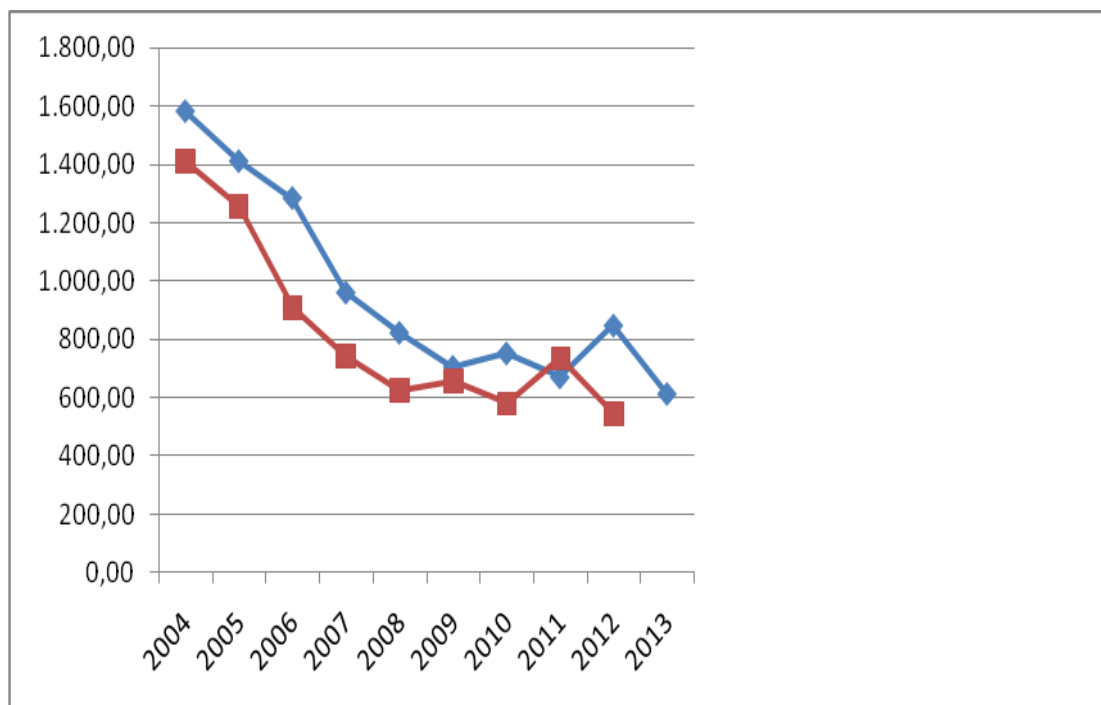
ελαιολάδου αναμένεται να φτάσει τους 825.700 τόνους (πολύ χαμηλότερη σε σχέση με πέρσι που κυμάνθηκε στους 1.775.800 τόνους). Ακολουθεί η ιταλική παραγωγή που αναμένεται να κυμανθεί στους 302.500 τόνους (πέρσι έφτασε τους 461.200). Στη συνέχεια έχουμε την ελληνική παραγωγή που αναμένεται να φτάσει τους 300.000 τόνους (πέρσι ήταν 131.900). Σταθερή σε σχέση με πέρσι θα είναι η πορτογαλική παραγωγή που θα κυμανθεί στους 90.000 τόνους (πέρσι ήταν 91.600). Στις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ οι όγκοι παραγωγής ελαιολάδου θα κυμανθούν σε μικρότερα επίπεδα και θα παρουσιάσουν μείωση σε σχέση με πέρσι. Έτσι, λόγω αυτής της συγκυριακής κατάστασης αναμένεται σημαντική αύξηση των τιμών πώλησης του ελαιολάδου, με αποτέλεσμα -λόγω και της αναμενόμενης αύξησης της παραγωγής στην Ελλάδα- αναμένεται να αυξηθεί ουσιαστικά η συνολική εγχώρια παραγόμενη αξία.

Πίνακας 8.2 : Αξία παραγωγής Ελαιολάδου στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2004-2013 σε πραγματικές τιμές και σταθερές τιμές (2005=100) (σε εκατ. ευρώ)

ΕΤΟΣ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Αξία παραγωγής Ελαιολάδου σε σταθερές τιμές παραγωγού (2005=100) (σε εκατ. ευρώ)	1.581,64	1.410,82	1.284,92	961,40	823,61	707,34	753,04	670,98	848,54	614,64
Αξία παραγωγής Ελαιολάδου σε τρέχουσες τιμές (σε εκατ. ευρώ)	1.410,82	1.254,80	908,69	743,33	623,75	656,53	578,93	734,67	543,45	-
Δείκτης αξίας παραγωγής Ελαιολάδου σε σταθερές τιμές (2005=100)	112,1	100,0	91,1	68,1	58,4	50,1	53,4	47,6	52,4	44,3

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

Διάγραμμα 8.2: Αξία παραγωγής Ελαιολάδου στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2004-2013 σε πραγματικές τιμές και σταθερές τιμές (2005=100) (σε εκατ. ευρώ)

Πηγή : Ίδια επεξεργασία

8.4 Τιμές πώλησης Ελαιολάδου

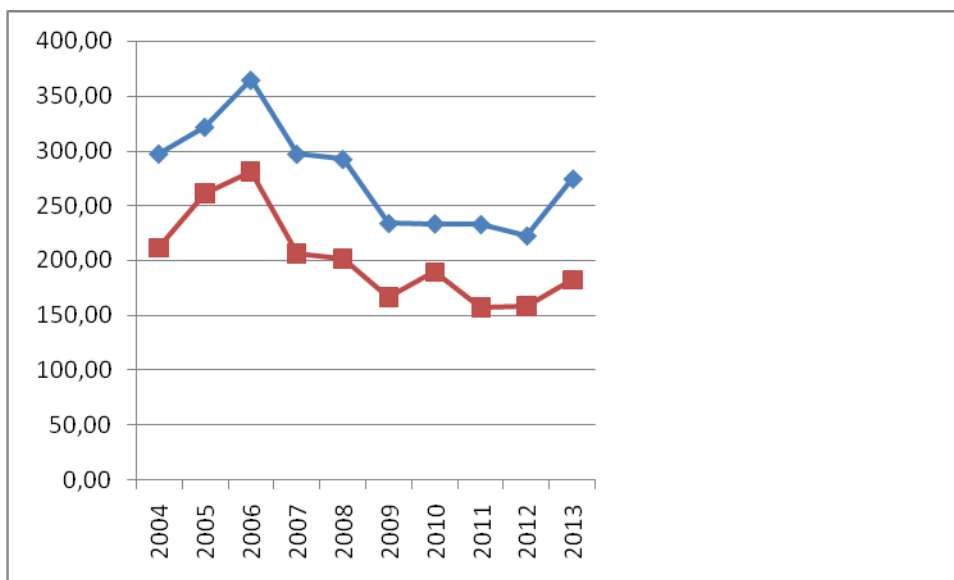
Οι τιμές πώλησης των δύο κατηγοριών ελαιολάδου (έξτρα παρθένο και «Λαμπάντε») ακολουθούν παράλληλες πορείες κατά την διάρκεια των ετών 2004-2013. Πιο συγκεκριμένα, η πορεία για τις εν λόγω δύο κατηγορίες (έξτρα παρθένο και «Λαμπάντε») για την περίοδο 2004-2006 ήταν ανοδική, με αυτές να ξεκινούν το 2004 με 297,15€ και 211,6€ τα 100 λίτρα, και να καταλήγουν το 2006 στα 364,68€ και 281,24€ τα 100 λίτρα, αντίστοιχα. Στην συνέχεια, οι τιμές πώλησης του ελαιολάδου ξεκίνησε μια καθοδική πορεία μέχρι και το 2012, όπου οι τιμές «κατρακύλησαν» στα χαμηλότερα τους επίπεδα καταγράφοντας πτώση της τάξης του 25,2% για το έξτρα παρθένο ελαιόλαδο και 23,4% για το ελαιόλαδο τύπου «Λαμπάντε», φθάνοντας τα 222,04€ και 157,97€ τα 100 λίτρα, αντίστοιχα. Τέλος, το 2013 οι τιμές ξεκίνησαν να ανακάμπτουν καταλήγοντας στα 274,2€ τα 100 λίτρα για το έξτρα παρθένο ελαιόλαδο και στα 182,32€ τα 100 λίτρα για το ελαιόλαδο τύπου «Λαμπάντε».

Πίνακας 8.3: Τιμή (τιμή για ποσότητα 100 λίτρων), ποσοστιαία μεταβολή τιμής και Δείκτης Τιμών (2005=100) Πώλησης Ελαιολάδου (έξτρα παρθένο και Λαμπάντε) στην Ελλάδα, για την περίοδο 2004-2013

ΕΤΟΣ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Τιμή πώλησης Έξτρα παρθένου ελαιολάδου (τιμή 100 λίτρων)	297,15	321,61	364,68	296,82	292,12	233,42	233,12	232,46	222,04	274,2
Μεταβολή τιμών πώλησης (%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος		8,23	13,39	-18,61	-1,58	-20,09	-0,13	-0,28	-4,48	23,49
Τιμή πώλησης ελαιολάδου Lamprante (τιμή 100 λίτρων)	211,62	261,21	281,24	206,21	201,83	166,67	189,33	156,86	157,97	182,32
Μεταβολή τιμών πώλησης (%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος		23,43	7,67	-26,68	-2,12	-17,42	13,60	-17,15	0,71	15,41
Δείκτης τιμών πώλησης ελαιολάδου με έτος βάσης το 2005 (Ονομαστική αξία)	91,2	100,0	112,5	90,2	87,8	72,0	72,5	71,6	68,8	-
Δείκτης τιμών πώλησης Ελαιολάδου με έτος βάσης το 2005 (Αποπληθωρισμένη αξία)	94,4	100,0	108,9	84,8	79,2	64,1	61,6	59,0	56,1	-

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή (Eurostat)

Διάγραμμα 8.3: Τιμή πώλησης έξτρα παρθένου ελαιολάδου και ελαιολάδου τύπου Λαμπάντε στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2004 - 2013

Πηγή : Ίδια επεξεργασία

8.5 Εισαγωγές – εξαγωγές Ελαιολάδου

Το ελληνικό ελαιόλαδο, ως -αναγνωρισμένο παγκοσμίως- προϊόν ανώτερης ποιότητας συμβάλει με μοναδικό τρόπο στην διαμόρφωση ενός υψηλά πλεονασματικού εμπορικού ισοζυγίου. Έτσι, η υψηλή παραγόμενη ποσότητα όχι μόνο αρκεί στην κάλυψη των εγχώριων αναγκών, αλλά οδηγεί στην εξαγωγή υψηλών ποσοτήτων προς ένα μεγάλο αριθμό χωρών. Πιο συγκεκριμένα, όπως παρουσιάζεται και στον παρακάτω πίνακα 8.4, ενώ η ποσότητα των εισαγωγών (όλες τις μορφές) ελαιόλαδου στην καλύτερη περίπτωση (το έτος 2007) έφθασε τους 4,3 χιλιάδες τόνους, η εξαγωγή ελαιολάδου από την χώρα μας συνήθως ανέρχεται σε επίπεδο άνω των 100 χιλιάδων τόνων, με αυτή να μεγιστοποιείται το 2013 όπου άγγιξε τους 167 χιλιάδες τόνους.

Ως προς την αξία των εισαγωγών αυτή κυμαίνεται συνήθως κάτω από 5 εκατομμύρια ευρώ, σε αντίθεση με την αξία των εξαγωγών όπου έχει αγγίξει (το 2013) και το μισό δισεκατομμύρια ευρώ, δημιουργώντας ένα αντίστοιχο πλεόνασμα στο ελληνικό εμπορικό ισοζύγιο.

Πίνακας 8.4: Αξία και ποσότητα εισαγωγών – εξαγωγών ελαιολάδου στην Ελλάδα για την περίοδο 2005-2013

ΕΤΟΣ	ΑΞΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ (Σε ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ (Σε κιλά)	ΑΞΙΑ ΕΞΑΓΩΓΩΝ (Σε ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΕΞΑΓΩΓΩΝ (Σε κιλά)	Εμπορικό Ισοζύγιο Ελαιολάδου (Αξία εξαγωγών - Αξία Εισαγωγών)
2005	9.238.171,00	3.353.905,00	402.324.450,00	124.316.723,00	393.086.279,00
2006	9.605.701,00	2.677.659,00	453.674.232,00	123.747.594,00	444.068.531,00
2007	11.329.824,00	4.387.895,00	336.654.268,00	110.955.095,00	325.324.444,00
2008	5.385.827,00	2.196.698,00	267.668.776,00	89.300.290,00	262.282.949,00
2009	4.986.671,00	2.507.099,00	263.945.112,00	102.239.233,00	258.958.441,00
2010	5.106.835,00	2.740.461,00	246.534.477,00	93.325.990,00	241.427.642,00
2011	4.215.034,00	2.285.209,00	275.255.692,00	105.802.894,00	271.040.658,00
2012	2.533.504,00	1.358.458,00	324.941.680,00	126.114.974,00	322.408.176,00
2013	9.105.349,00	4.251.291,00	494.997.367,00	167.006.111,00	485.892.018,00

Πηγή : Ίδια επεξεργασία από Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ)

Για το έτος 2013, οι εισαγωγές παρθένου ελαιολάδου προήλθαν κυρίως από την Ιταλία (με αξία εισαγωγών τα 2 εκατομμύρια ευρώ) και την Ισπανία (με αξία 600 χιλιάδες ευρώ), οι οποίες αποτελούν και τις μεγαλύτερες ανταγωνίστριες χώρες παγκοσμίως στην παραγωγή ελαιολάδου (Πίνακας 8.6).

Πίνακας 8.5: Χώρες προέλευσης (αξία σε ευρώ και ποσότητα σε κιλά) εισαγωγών Ελαιολάδου στην Ελλάδα, για το έτος 2013

ΧΩΡΑ	ΑΞΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ (σε ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ (σε κιλά)
Παρθένο ελαιόλαδο μειονεκτικό		
ΙΤΑΛΙΑ	1.996.644	1.011.124
ΙΣΠΑΝΙΑ	607.357	252.745
ΣΟΥΗΔΙΑ	39.086	9.310
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	12.530	11.081
ΒΕΛΓΙΟ	6.428	762
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	2.461	350
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1.080	432
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	786	126
ΣΥΝΟΛΟ	2.666.372	1.285.930
Άλλο παρθένο Ελαιόλαδο		
ΙΤΑΛΙΑ	1.436.655	580.644
ΙΣΠΑΝΙΑ	1.302.706	528.286
ΚΥΠΡΟΣ	702.270	267.776
ΒΕΛΓΙΟ	355.452	228.088
ΚΙΝΑ	102.495	18.437

Η Π Α	79.840	10.800
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	42.760	13.633
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	20.668	15.326
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	17.268	5.276
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	7.841	2.821
ΡΩΣΙΑ	5.042	1.264
ΙΝΔΙΑ	4.128	1.308
ΓΑΛΛΙΑ	3.604	1.074
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	3.385	669
ΑΛΒΑΝΙΑ	2.726	940
ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	2.077	580
ΔΑΝΙΑ	886	81
ΑΥΣΤΡΙΑ	262	294
ΣΥΝΟΛΟ	4.090.065	1.677.297
Άλλα		
ΙΤΑΛΙΑ	1.551.140	753.863
ΙΣΠΑΝΙΑ	420.753	164.302
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	129.343	67.782
ΒΕΛΓΙΟ	58.100	23.750
ΚΙΝΑ	55.805	19.056
ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	49.480	21.445
ΓΑΛΛΙΑ	49.331	7.490
ΠΟΛΩΝΙΑ	27.616	228.588
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	7.344	1.788
ΣΥΝΟΛΟ	2.348.912	1.288.064

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ)

Οι εξαγωγές ελαιολάδου από την χώρα έχουν ως προορισμό ένα τεράστιο αριθμό χωρών σε όλο τον κόσμο. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (πίνακας 8.6) σε όλες τις κατηγορίες ελαιολάδου οι χώρες που απορροφούν την συντριπτική ποσότητα είναι η Ιταλία, η Ισπανία και η Γερμανία. Ο λόγος για τον οποίο η Ιταλία και η Ισπανία εισαγάγουν τόσο μεγάλες ποσότητες ελληνικού ελαιολάδου, ενώ αποτελούν τις μεγαλύτερες ελαιοπαραγωγές χώρες, έγκειται στην αδυναμία των ελλήνων παραγωγών να προωθήσουν παγκόσμια την παραγωγή τους τυποποιημένα. Έτσι, οι δύο αυτές χώρες εκμεταλλευόμενες το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την ανώτερη ποιότητα του ελληνικού ελαιολάδου, χρησιμοποιούν το ελληνικό προϊόν προκειμένου να αναβαθμίσουν την ποιότητα της δικής τους παραγωγής.

Πίνακας 8.6 : Αξία (σε ευρώ) των εξαγωγών σταφυλιών, για το έτος 2013

ΧΩΡΑ	ΑΞΙΑ ΕΞΑΓΩΓΩΝ (σε ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΕΞΑΓΩΓΩΝ (σε κιλά)
Παρθένο ελαιόλαδο μειονεκτικό		
ΙΤΑΛΙΑ	56.206.227	21.725.245
ΙΣΠΑΝΙΑ	13.164.677	6.016.384
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1.843.243	460.064

ΒΕΛΓΙΟ	358.012	296.271
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	208.882	53.430
ΓΑΛΛΙΑ	145.930	39.027
ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	108.695	28.955
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	97.317	29.790
ΣΟΥΗΔΙΑ	83.211	18.450
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	50.028	15.787
ΑΥΣΤΡΙΑ	38.208	9.787
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΤΣΕΧΙΑΣ	29.229	9.300
ΔΑΝΙΑ	23.526	3.550
ΚΥΠΡΟΣ	16.420	5.476
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	9.623	3.644
ΠΟΛΩΝΙΑ	6.521	1.606
ΛΕΤΟΝΙΑ	2.769	1.384
ΕΣΘΟΝΙΑ	1.930	696
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	1.924	340
ΣΙΝΓΚΑΠΟΥΡΗ	1.769	430
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	90	3
ΣΥΝΟΛΟ	72.398.231	28.719.619
Άλλο παρθένο Ελαιόλαδο		
ΙΤΑΛΙΑ	240.126.218	85.319.482
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	30.979.952	7.314.240
Η Π Α	19.776.996	5.735.248
ΙΣΠΑΝΙΑ	18.331.172	6.898.367
ΚΑΝΑΔΑΣ	8.828.643	2.306.417
ΡΩΣΙΑ	8.058.218	1.804.700
ΚΙΝΑ	6.333.957	1.608.401
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	4.310.495	1.264.239
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	4.282.273	1.189.676
ΑΥΣΤΡΙΑ	3.630.728	716.559
ΕΛΒΕΤΙΑ	3.618.297	719.354
ΙΑΠΩΝΙΑ	2.957.988	624.059
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	2.808.904	668.611
ΣΟΥΗΔΙΑ	2.534.628	585.793
ΚΥΠΡΟΣ	2.428.522	767.645
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	1.745.921	397.781
ΓΑΛΛΙΑ	1.704.210	394.649
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	1.585.992	503.844
ΤΑΙΒΑΝ	1.478.601	376.574
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	1.357.213	240.024
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	1.290.814	300.755
ΒΕΛΓΙΟ	1.043.646	246.391
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΤΣΕΧΙΑΣ	945.457	231.279
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	820.605	244.226
ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	759.794	181.300
ΕΝΩΜΕΝΑ ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ	700.558	196.314
ΔΗΜ.ΝΟΤ.ΑΦΡΙΚΗΣ	689.016	191.144
ΚΡΟΑΤΙΑ	679.934	235.150
ΔΑΝΙΑ	579.005	131.907
ΣΕΡΒΙΑ	570.598	126.625
ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ	524.228	89.720
ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ	480.467	84.048
ΙΝΔΙΑ	413.099	88.485
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	353.415	76.785
ΝΟΤΙΑ ΚΟΡΕΑ	348.597	78.834

ΑΙΓΥΠΤΟΣ	311.758	64.697
ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ	308.131	78.284
ΕΔΑΦ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚ.ΔΗΜ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	292.065	75.748
ΑΛΒΑΝΙΑ	260.766	76.500
ΒΙΕΤΝΑΜ	259.840	43.879
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	252.409	69.219
ΠΟΛΩΝΙΑ	227.200	56.420
ΚΟΥΒΕΙΤ	220.566	53.085
ΜΕΞΙΚΟ	206.066	52.165
ΤΑΙΛΑΝΔΗ	162.480	49.161
ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ	141.345	35.204
ΜΟΛΔΑΒΙΑ	126.635	30.709
ΧΟΓΚ-ΚΟΓΚ	119.966	27.072
ΑΖΕΡΜΠΑΙΤΖΑΝ	115.284	23.542
ΠΑΝΑΜΑΣ	112.857	29.533
ΙΣΡΑΗΛ	108.929	28.206
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	94.336	31.835
ΣΙΝΓΚΑΠΟΥΡΗ	87.600	22.488
ΕΦΟΔ.ΠΛΟΙΩΝ ΜΕ ΧΩΡΕΣ ΕΕ.	84.415	24.501
ΙΡΑΚ	69.658	12.435
ΕΣΘΟΝΙΑ	64.453	15.019
ΛΕΤΟΝΙΑ	49.983	9.737
ΜΑΔΑΓΑΣΚΑΡΗ	47.180	13.657
ΜΑΓΙΟΥΤ	45.111	15.554
ΙΡΑΝ	44.756	10.698
ΛΕΥΚΟΡΩΣΙΑ	37.637	6.985
ΓΚΑΝΑ	35.671	9.064
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	35.431	6.415
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	33.585	8.101
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	30.176	6.472
ΜΠΑΧΡΕΙΝ	26.698	4.966
ΠΑΡΑΓΟΥΑΗ	24.623	5.315
ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ	22.888	4.586
ΓΕΩΡΓΙΑ	15.211	3.962
ΤΡΙΝΙΔΑΔ ΚΑΙ ΤΟΜΠΑΓΚΟ	14.645	3.135
ΚΟΝΓΚΟ	14.074	3.945
ΜΑΛΤΑ	12.187	3.194
ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ	12.069	1.618
ΑΙΘΙΟΠΙΑ	11.664	3.009
ΚΟΣΤΑ ΡΙΚΑ	11.630	2.710
ΚΟΣΟΒΟ	10.517	2.549
ΜΑΛΑΙΣΙΑ	9.692	2.565
ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ	8.810	1.301
ΚΑΤΑΡ	8.544	1.947
ΚΕΝΥΑ	8.266	2.400
ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗ	7.702	1.715
ΧΙΛΗ	7.681	1.770
ΤΟΥΡΚΙΑ	5.230	755
ΝΙΓΗΡΙΑ	4.502	1.608
ΔΗΜ.ΚΟΝΓΚΟ (ΠΡΩΗΝ ΖΑΙΡ)	4.429	1.150
ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ	4.150	899
ΕΦΟΔ.ΠΛΟΙΩΝ ΜΕ ΤΡΙΤ.ΧΩΡΕΣ.	3.939	1.217
ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ	2.268	577

ΟΜΑΝ	862	99
ΣΡΙ ΛΑΝΚΑ	716	144
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	527	86
ΣΟΥΔΑΝ	160	36
ΣΥΝΟΛΟ	381.318.134	122.982.269
Άλλα		
ΙΤΑΛΙΑ	30.335.762	11.565.874
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	2.845.072	676.671
ΙΣΠΑΝΙΑ	2.422.229	1.624.737
ΒΕΛΓΙΟ	909.443	163.934
ΑΥΣΤΡΙΑ	863.766	200.733
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	629.744	178.508
ΓΑΛΛΙΑ	521.601	172.650
ΚΥΠΡΟΣ	421.398	130.721
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΤΣΕΧΙΑΣ	250.992	51.028
ΚΙΝΑ	185.019	58.713
Η Π Α	182.427	46.653
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	171.943	41.523
ΡΩΣΙΑ	165.747	34.077
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	163.874	37.554
ΣΟΥΗΔΙΑ	139.860	39.702
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	138.738	35.581
ΠΟΛΩΝΙΑ	125.486	33.980
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	110.821	35.987
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	110.439	24.093
ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	100.301	21.828
ΚΑΝΑΔΑΣ	87.243	20.326
ΔΑΝΙΑ	60.198	9.476
ΔΗΜ.ΝΟΤ.ΑΦΡΙΚΗΣ	36.102	9.736
ΛΕΤΟΝΙΑ	33.203	7.904
ΑΛΒΑΝΙΑ	30.671	9.688
ΒΙΕΤΝΑΜ	29.739	12.993
ΤΑΙΒΑΝ	28.227	7.245
ΙΝΔΙΑ	24.376	7.905
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	17.894	7.272
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	17.646	6.091
ΚΡΟΑΤΙΑ	16.587	5.700
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	16.508	3.605
ΚΟΥΒΕΙΤ	15.893	3.930
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	12.200	3.159
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	11.340	1.737
ΙΑΠΩΝΙΑ	9.588	2.046
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	7.660	1.672
ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ	7.590	2.107
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	4.929	546
ΕΔΑΦ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚ.ΔΗΜ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	3.868	1.523
ΕΦΟΔ.ΠΛΟΙΩΝ ΜΕ ΤΡΙΤ.ΧΩΡΕΣ.	3.386	2.000
ΜΑΛΤΑ	3.336	825
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	2.701	641
ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ	2.624	1.172
ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ	1.435	188
ΕΛΒΕΤΙΑ	702	55
ΕΣΘΟΝΙΑ	496	53

ΓΕΩΡΓΙΑ	192	70
ΜΑΓΙΟΤ	5	5
ΙΡΑΝ	1	6
ΣΥΝΟΛΟ	41.281.002	15.304.223

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η χώρα μας, ως μια μικρή οικονομία, δεν μπορεί να επηρεάσει τις εξελίξεις στο διεθνές εμπόριο. Αντίθετα, επηρεάζεται άμεσα και είναι αποδέκτης των παγκόσμιων συνθηκών που επικρατούν στις τιμές και στους όρους με τους οποίους διεξάγεται το διεθνές εμπόριο. Οι συνθήκες αυτές έγιναν ακόμα πιο έντονες, μετά και την είσοδο της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία είναι ένας από τους σημαντικότερους εταίρους του διεθνές εμπορίου. Έτσι, μέσα σε αυτή την κατάσταση της παγκοσμιοποίησης, ο ελληνικός γεωργικός τομέας τείνει να δέχεται περισσότερο ανταγωνισμό και να αντιμετωπίζει συνθήκες που μεταβάλλονται ραγδαία και πέρα από τον έλεγχο της εγχώριας αγροτικής πολιτικής.

Το βασικό συμπέρασμα που προέκυψε από την παρουσίαση της εμπειρικής διερεύνησης της παρούσας εργασίας και ειδικότερα από την ενότητα των εισαγωγών και εξαγωγών των υπό έρευνα αγροτικών προϊόντων έδωσε μια σαφή εικόνα της δυναμικής των ελληνικών οπωροκηπευτικών προϊόντων στην παγκόσμια αγορά. Με εξαίρεση το αγροτικό προϊόν της τομάτας, τα υπόλοιπα τέσσερα προϊόντα επιδρούν συνεχώς θετικά στην διαμόρφωση του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας, αποδεικνύοντας στην πράξη την ποιότητα τους και συμβολή τους στην ικανοποίηση τόσο των εγχώριων όσο και των παγκόσμιων διατροφικών αναγκών.

Αναλυτικότερα, πέρα του παραπάνω βασικού συμπεράσματος αναφορικά με την επίδραση των υπό διερεύνηση προϊόντων, η αίσθηση που έδωσε κάθε ένα προϊόν χωριστά είναι η ακόλουθη:

- Τομάτα

Η παραγωγή τομάτας για την περίοδο 2004-2013 κινήθηκε πτωτικά με αποτέλεσμα να έχει άμεση επίδραση στην συνολική αξία αυτής, η οποία με την σειρά της μειώθηκε. Ωστόσο η τιμή παραγωγού κινήθηκε σε σχετικά σταθερά επίπεδα, παρά τις -κατά περίπτωση- έντονες αυξομειώσεις που παρουσίασε. Τέλος το εμπορικό ισοζύγιο της τομάτας με εξαίρεση το τελευταίο έτος (2013) ήταν αρνητικό, καθώς στην χώρα εισάγονται μεγάλες ποσότητες από το εν λόγω προϊόν.

- Αγγούρι

Στην περίοδο 2004-2013 η παραγωγή αγγουριού κινήθηκε ελαφρώς πτωτικά, με εξαίρεση το 2011 όπου η παραγωγή αυξήθηκε ραγδαία. Την ίδια πτωτική πορεία

ακολουθήσαν η αξία παραγωγής και η τιμή των αγγουριών, χωρίς, ωστόσο, να μεταβάλουν την θετική επίδραση του συγκεκριμένου προϊόντος στην διαμόρφωση του εμπορικού ισοζυγίου του, το οποίο παραμένει σταθερά σε θετικό πρόσημο.

- Καρπούζι

Η παραγωγή καρπουζιού παρέμεινε σταθερή κατά την περίοδο 2004-2013, ωστόσο η –μικρή- αύξηση των τιμών παραγωγού οδήγησε σε ταυτόχρονη αύξηση της συνολικής αξίας παραγωγής. Και αυτό το προϊόν επιδρά θετικά στο εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδας, καθώς κάθε χρόνο το ισοζύγιο του κινείται σε πλεονασματικό επίπεδο .

- Σταφύλι

Στα σταφύλια η παραγωγή μειώθηκε ελαφρώς κατά την περίοδο 2004-2013. Ωστόσο, η συνολική αξία αυτής παρά το γεγονός ότι παρέμεινε σταθερή, η επιμέρους πορεία της παραγωγής οινοστάφυλων και επιτραπέζιων είχε αντίθετες κατευθύνσεις. Έτσι, ενώ η αξία παραγωγής οινοστάφυλων μειώθηκε, η αντίστοιχη των επιτραπέζιων κινήθηκε ανοδικά. Από την άλλη πλευρά, τόσο οι τιμές όσο και το εμπορικό ισοζύγιο κινήθηκαν σε θετικά επίπεδα.

- Ελαιόλαδο

Για το ελληνικό «χρυσό» προϊόν του ελαιολάδου οι υπό διερεύνηση παράμετροι δεν κινήθηκαν σε θετικά επίπεδα καθώς τόσο η παραγωγή και οι τιμές, όσο και η αξία παραγωγής μειώθηκαν κατά την περίοδο 2004-2013. Αυτό, όμως δεν επηρέασε καθόλου το ισοζύγιο του ελαιολάδου, του οποίου η συνεισφορά στο ελληνικό εμπορικό ισοζύγιο παρέμεινε ισχυρότατη.

Ωστόσο, η θετική επίδραση των ελληνικών αγροτικών προϊόντων στην οικονομία της χώρας δεν θα πρέπει να αποτελέσει παράγοντα εφησυχασμού για την ελληνική αγροτική οικονομία. Το διεθνές περιβάλλον εξελίσσεται συνεχώς, τόσο από τη μεριά των καταναλωτών όσο και από τη πλευρά των ανταγωνιστών. Οι σημαντικές μεταβολές των τελευταίων ετών που συντελούνται τόσο στο ευρωπαϊκό, όσο και στο διεθνές αγροτικό και οικονομικό περιβάλλον (εγκατάλειψη καθεστώτων υψηλής προστασίας και ενισχύσεων της παραγωγής, χαμηλή διεθνή ανταγωνιστικότητα του τομέα, λανθασμένες αγροτικές πολιτικές που ακολουθήθηκαν από τις Κυβερνήσεις κλπ) δημιουργούν ένα νέο οικονομικό και εμπορικό πλαίσιο το οποίο περιέχει τεράστιους κινδύνους αλλά και ευκαιρίες για την Ελληνική γεωργία.

Όσον αφορά την ελληνική αγροτική παραγωγή, τα προβλήματα και οι αδυναμίες που αντιμετωπίζει σχετίζονται κυρίως με:

- Τη περιορισμένη παραγωγική δυναμικότητα σε συνδυασμό με τον μικρό και πολύ-τεμαχισμένο κλήρο και τις οικογενειακού τύπου επιχειρήσεις
- Τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα
- Τη χαμηλή Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής και προστιθέμενη αξία
- Το συγκριτικά μεγάλο κόστος παραγωγής σε σχέση με τις υπόλοιπες ανταγωνίστριες χώρες
- Το μικρό επίπεδο επενδύσεων στον γεωργικό τομέα και τις χαμηλές (αν όχι ανύπαρκτες) δαπάνες για τη διάχυση έρευνας και τεχνολογίας στην παραγωγή
- Το χαμηλό επίπεδο επενδύσεων στον τομέα της μεταποίησης
- Την προβληματική ηλικιακή διάρθρωση και τους υψηλούς δείκτες γήρανσης του πληθυσμού
- Ο μικρός αριθμός του αγροτικού πληθυσμού.

Από την άλλη πλευρά, ο ελληνικός αγροτικός τομέας πρέπει να αξιοποιήσει μια σειρά από σημαντικότερα πλεονεκτήματα, όπως:

- Τις ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου
- Την ποικιλία των μικροκλιμάτων που επικρατούν στην ελληνική επικράτεια
- Την παραγωγή ενός μεγάλου εύρους προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας που συνδέεται με την εφαρμογή της βιολογικής γεωργίας
- Το μεγάλο εύρος προϊόντων με την κατοχύρωση τους ως ΠΟΠ, ΠΓΕ
- Την φήμη που έχουν παγκόσμια τα ελληνικά αγροτικά προϊόντα ως προϊόντα υψηλής ποιότητας και διατροφικής αξίας.

Έτσι, ολοκληρώνοντας την παρούσα πτυχιακή εργασία, αυτό που θα πρέπει να ειπωθεί ως τελικό σημείο αναφοράς και πρότασης (λόγω και της σημαντική θέσης που κατέχει ο αγρο-διατροφικός τομέας στη δημιουργία εισοδημάτων και απασχόλησης στην χώρα μας) είναι η επιτακτική ανάγκη για εστίαση της ελληνικής αγροτικής πολιτικής σε νέες προτεραιότητες που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη του τομέα μέσα από την παραγωγή αγροτικών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας που να ανταποκρίνονται στην ποικίλη και αυξανόμενη ζήτηση και στις απαιτήσεις της εγχώριας και διεθνούς αγοράς, την ανάπτυξη των υποδομών της γεωργίας, την προώθηση της βιολογικής καλλιέργειας και τη βελτίωση του επιπέδου κατάρτισης των

απασχολούμενων στη γεωργία.

Ειδικότερα οι νέες συνθήκες που επικρατούν στο παγκόσμιο οικονομικό γίγνεσθαι όσον αφορά την αγροτική παραγωγή απαιτούν:

- Πιστοποίηση σε όλα τα στάδια της παραγωγής και διακίνησης: είναι απαίτηση των αγορών και αυτονόητο δικαίωμα των καταναλωτών να προμηθεύονται ασφαλή και ποιοτικά προϊόντα.
- Συσκευασία - σήμανση - δημιουργία επώνυμου προϊόντος: είναι πλέον επιβεβλημένο από τις συνθήκες της αγοράς.
- Σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης των κηπευτικών και των φρούτων, η οποία θα πρέπει να περιλαμβάνει σαν βασικό στοιχείο της την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία και τη βιολογική καταπολέμηση,
- Αξιοποίηση της εμπειρίας άλλων Ευρωπαϊκών χωρών στους τομείς του εξαγωγικού μάρκετινγκ, στη σήμανση, στη δημιουργία ταυτότητας και στην προώθηση τοπικών παραδοσιακών προϊόντων
- Καλύτερη διαχείριση της φήμης του προϊόντων μας στο εξωτερικό.
- Πρόσθετη τεχνική και επιστημονική στήριξη στους παραγωγούς,
- Δημιουργία συνθηκών και «καλλιέργεια» της νοοτροπίας συνεργασίας μεταξύ παραγωγών και εμπόρων.
- Διαρκή έρευνα αγοράς.
- Σταδιακή εφαρμογή της συμβολαιακής γεωργίας (εγγυημένη παραγωγή).
- Διασύνδεση πρωτογενή και τριτογενή τομέα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ), 2011, Έρευνες α, β, γ και δ τριμήνου 2010, διαθέσιμη στο www.statistics.gr
2. Ζωγραφάκης Σ., Β. Πατρώνης, 2004, "Διαχρονική Εξέλιξη της Απασχόλησης στην Ελλάδα: Η προσαρμογή του Αγροτικού Τομέα", στα Πρακτικά του 8ου Πανελληνίου Συνεδρίου Αγροτικής Οικονομίας, "Η Ελληνική Γεωργία και Ύπαιθρος στη Διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση: Νέες Προκλήσεις και Προσανατολισμοί", σελ. 577-588, Θεσσαλονίκη. Θαλασσινός, Λ. Ι., Σταματόπουλος, Θ.Β., Χαρίσης, Χ.Φ., 1996, Επιχειρησιακή στατιστική. Αθήνα – Πειραιάς: Εκδόσεις Σταμούλης.
3. Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ), 2011, Κλαδική μελέτη για τις υδατοκαλλιέργειες, Ιούνιος 2011
4. Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), 2014, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ, Τεύχος 24, Ιούνιος 2014, διαθέσιμο στο www.kepe.gr
5. Κώπτης, Γ. Χ., Πετράκη-Κώπτη, Α., 1996, Εισαγωγή στη σύγχρονη μικροοικονομική, Το Οικονομικό, Αθήνα.
6. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΝΩΣΕΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ (ΠΑΣΕΓΕΣ), 2011, Η κατάσταση του αγροτικού τομέα (εξελίξεις, προβλέψεις, προτεραιότητες), Σεπτέμβριος 2011, Αθήνα
7. Τράπεζα της Ελλάδος, 2014, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2013, Φεβρουάριος 2014, διαθέσιμο στο www.bankofgreece.gr
8. Χριστίνα Σταυροπούλου, 2013, Εξελίξεις και προοπτικές της απασχόλησης στον ελληνικό αγροτικό τομέα, Μάρτιος 2013, διαθέσιμο στο www.evrotas.gov.gr
9. Abdul-Kader, W. and Gharbi, A., 2002, Capacity estimation of a multi-product unreliable production line. International Journal of Production Research, vol. 40(18), pp. 4815-4834.
10. Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics, Edition 2013

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. EUROSTAT
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
2. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ (ΕΛ.ΣΤΑΤ):
<http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>
3. CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY
<https://www.cia.gov>
4. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
http://europa.eu/about-eu/countries/index_el.htm
5. ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ (ΚΕΠΕ)
[http:// www.kepe.gr](http://www.kepe.gr)
6. ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
[http:// www.bankofgreece.gr](http://www.bankofgreece.gr)
7. ΊΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ (ΙΟΒΕ)
<http://www.iobe.gr>
8. FOOD and AGRICULTURE ORGANIZATION of the NATIONS
<http://faostat.fao.org/>